

En politik för tillväxt och livskraft i hela landet

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en ny regional utvecklingspolitik såvitt gäller de delar av propositionen (prop. 2001/02:4) som behandlas av utskottet. Förslagen syftar till en ny politik för hållbar regional utveckling i alla delar av landet. I vissa avsnitt finns reservationer, som kommenteras nedan.

Utskottet stöder enhälligt regeringens förslag att det tidigare politikområdet regionalpolitik och delområdet regional näringspolitik slås samman och bildar ett nytt politikområde, som benämns regional utvecklingspolitik.

Ett enigt utskott anser vidare att de senaste årens utrednings- och utvecklingsarbete har utmynnat i framåtsyftande lösningar i och med regeringens förslag till nytt mål för regionalpolitiken, dvs. väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. Utskottet betonar att tillväxten i hela landet skall tillvaratas genom att de lokala arbetsmarknadsregionerna blir ett nav i områden som upplevs som ekonomiskt, socialt och miljömässigt attraktiva. Med hänsyn till att industriella problem och neddragningar inte är ovanliga i södra och mellersta Sverige – och att sårbarheten även kan vara större i dessa delar av Sverige än i stödområdena – menar utskottet att den geografiska preciseringen av målet till att gälla ”alla delar av landet” är följdriktig. Utskottet välkomnar att det nya målet för den regionala utvecklingspolitiken även inkluderar att servicenivån skall vara god i alla delar av landet och att förändringar i servicenivån bör kunna avläsas. Därvid blir det nödvändigt att definiera vad som är en god service och i vilken mån den kan variera.

Utskottet ställer sig också bakom regeringens förslag till strategier inom den regionala utvecklingspolitiken. När det gäller synen på de framtida regionala tillväxtprogrammen konstaterar utskottet att de kommer att utgöra en bas i det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling. Den nya planeringsprocessen för programmen, vilken inbegriper ett statligt helhetsperspektiv, ger enligt utskottets mening goda förutsättningar för en hög kvalitet i programmen. I en reservation (m, kd, c, fp) om inriktningen av den regionala utvecklingspolitiken anförs att formerna för tillväxtprogrammen är mindre

viktiga, så länge det ges ett ökat utrymme för underifrånperspektivet. Det statliga inflytandet bör dock begränsas till de legala och ekonomiska ramarna för den regionala utvecklingspolitiken. Enligt reservanterna, som inte ställer sig bakom regeringens förslag till strategier, bör inriktningen av politiken i första hand handla om att förbättra möjligheterna för företagande och arbete.

Ett enhälligt utskott avstyrker motioner om storstadsfrågor, regionala kreditgarantiföreningar och regionalpolitiska bidrag samt skilda motioner om åtgärder i län och regioner, bl.a. med argumentet att utvecklingen ligger i linje med motionskraven.

Motionsyrkanden om strukturomvandling och lokalisering av arbetstillfällena bemöts såväl av utskottet som i en motivreservation (c) med argumentet att de gällande principerna för utlokalisering av statliga myndigheter även fortsättningsvis bör äga giltighet. Enligt reservanten kringgås emellertid reglerna och därför bör regeringen överväga nya rutiner i samband med lokalisering av statlig verksamhet.

Inom ramen för rörlighetsstimulanser tas även vissa skattefrågor upp, främst frågan om reseavdrag. Olika motionsförslag att höja reseavdraget avstyrks av utskottet, som instämmer i skatteutskottets uppfattning att det inte nu finns anledning att genomföra ytterligare justeringar av reseavdraget. I en reservation (m, kd, c, fp) hävdas att det är nödvändigt att ytterligare höja reseavdraget, så att människor även fortsättningsvis kan bo kvar eller flytta till mindre orter där arbetsresorna ofta är långa.

Ett enigt utskott anser att det är en viktig uppgift inom närings- och regionalpolitiken att särskilt stödja kvinnors företagande. Synen på instrumenten inom ramen för en sådan politik varierar dock. En utskottsmajoritet anför att s.k. mainstreaming, dvs. beaktande av jämställdhetsaspekter i alla sammanhang, bör prägla politiken för att främja tillkomsten av nya företag och tillväxt av befintliga företag. I en motivreservation (m, kd, fp) hävdas att viktiga åtgärder för att främja kvinnors företagande är att stärka etableringsfriheten i den offentliga sektorn, att uppmuntra avknoppningar av offentlig verksamhet och att se till att upphandling av kommunal verksamhet sker i konkurrens. I en annan reservation (c) begärs att regeringen tar initiativ till att modellen med kvinnliga affärsrådgivare och resurscentrum permanentas och att de goda erfarenheterna sprids till invandrarföretagare.

Utskottet uttalar sig positivt om olika åtgärder för att uppnå kunskap och kompetens, bl.a. collegeutbildning, distansutbildning och lärcentrum. I en reservation (m, kd, c, fp) anför att distansundervisningen är en positiv utveckling, men det betonas att utbildningsformen inte får försämra kvaliteten i utbildningen.

I propositionen informeras om ett förslag till utökad nedsättning av de sociala avgifterna inom stödområde A; detta lagförslag behandlas av skatteutskottet. Den utökade nedsättningen (10 % på ett löneunderlag på högst 852 000 kr) är utformad inom ramen för EG-kommissionens regler om försumbart stöd. Innebörden är att totalbeloppet för försumbart stöd till ett enskilt företag inte får överstiga 100 000 euro under en treårsperiod. Företag

inom sektorerna kol och stål, jordbruk och fiske samt transportsektorn är uteslutna på grund av EG:s statsstödsregler. Enligt utskottets uppfattning är den nu presenterade lösningen bra med hänsyn till de olika krav som finns. I en reservation (m, kd, c, fp) hävdas att ytterligare ansträngningar bör göras för att stödet skall kunna gälla alla branscher. Om detta inte är möjligt är det enligt reservanterna rimligt att stödet utökas så att tillgängligt utrymme enligt EG-reglerna utnyttjas bättre.

När det gäller riskkapital, lån och garantier anser utskottet att de nya kreditformerna bör få utvecklas på marknadens villkor. Det är positivt, framhåller utskottet, att regeringen avser att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att lägga fram förslag till ett lånegarantisystem. Ett antal motioner om alternativa åtgärder för riskkapitalförsörjning avstyrks med hänvisning till att uppslagen oftast innehåller en skatteproblematik. Enligt utskottets uppfattning bör utredningen om reglerna för beskattning av ägare i fåmansbolag avvaktas. I en reservation (m, kd, fp) framförs uppfattningen att hela kapitalförsörjningssystemet bör genomlysas i en parlamentarisk utredning. Enligt vad som sägs i en annan reservation (c) bör det finnas öppenhet att pröva flera olika modeller för kapitalförsörjning, bl.a. entreprenörsfonder och den s.k. Kanadametoden.

Olika åtgärder för turistnäringen relateras i propositionen. Enligt utskottets uppfattning kan de nya insatserna i form av program för ökad innovationskraft i turistnäringen, satsning på en stärkt fjällturism samt turismforskning bana vägen för en mer lönsam och mer professionell bransch. Företrädarna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet anför i sin reservation att småföretagen inom turistnäringen – liksom övriga småföretag – hämmas av alltför många regler och betungande skatter, främst skatterna på arbete.

Utskottet ser liksom tidigare positivt på sådan verksamhet som bedrivs inom ramen för det som benämns social ekonomi. Motionskrav om bl.a. bygdepeng och länsbygderådens organisationsstruktur avstyrks av utskottet. I en reservation (m, kd, c, fp) uttalas att regelverket inom den sociala ekonomin behöver förtydligas, förenklas och göras mera känt. Enhälligt anser utskottet att kärnpunkten är att det lokala utvecklingsarbetet bygger på underifrånperspektivet, vilket kan leda till att lokal identitet skapas och att den lokala demokratin förnyas.

Liksom tidigare avvisar utskottet motionskrav om att återföra en del av vattenkraftsvinsterna till de bygder där de genereras. Företrädarna för Västerpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet reserverar sig till förmån för en utredning som skulle ges i uppgift att studera frågan om vilken metod som lämpligen bör användas vid återförande av en del av vattenkraftsvinsterna. Syftet enligt reservanterna är att skapa regionala fonder för att stimulera sysselsättning och tillväxt i regionerna. I en reservation (kd) förordas att en utredning tillsätts för att studera möjligheterna till en återföring av en del av vattenkraftsvinsterna.

Regeringens förslag om lokala utvecklingsprogram för kommersiell service får stöd av utskottet, som betonar att kvinnornas deltagande i detta arbete

bör tillgodoses redan från första början. Vidare avstyrker utskottet ett antal motioner som rör servicefrågor, bl.a. krav på lagstiftning om viss servicenivå. Reservanterna (m, kd, c, fp) anser inte att regeringens förslag om lokala utvecklingsprogram för kommersiell service bör godkännas. Regeringen bör genom riktlinjer till statliga myndigheter och bolag ålägga dessa att tillhandahålla en grundläggande samhällsservice, sägs det i reservationen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	5
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Redogörelse för ärendet	11
Ärendet och dess beredning	11
Propositionens huvudsakliga innehåll	11
Utskottets överväganden	13
Inledning	13
Fråga om avslag på propositionen.....	14
Politik av särskild betydelse för regional utveckling.....	14
Ett nytt politikområde.....	18
Inriktning av den regionala utvecklingspolitiken	20
Starkare regioner och kommuner	37
Inledning	37
Transportfrågor.....	38
Det kommunala utjämningsystemet.....	40
Åtgärder för att stärka kommuner och landsting med befolkningsminskning	40
Fortsatta insatser för att stödja omstruktureringen av kommunala bostadsföretag.....	41
Strukturuomvandling och lokalisering av arbetstillfällen.....	41
Storstadsfrågor	45
Näringslivsutveckling.....	48
Särskilda delegationer för starkare regioner	48
Stärkt lokal näringslivsutveckling	48
Rörlighetsstimulanser	49
Utökat pendlingsbidrag	49
Utredning.....	49
Skattefrågor	49
Lokala och regionala resurscentrum för kvinnor.....	52
Övriga utvecklingsfrågor.....	54
Kunskap och kompetens.....	54
Stärkt företagsamhet och ett utvecklade entreprenörskap	59
Inledning	59
Regionalt nedsatta socialavgifter.....	59
Företagsamhet och regional utvecklingspolitik	64
Ett program för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret	65
Kapitalförsörjning, allmänt	67
Riskkapital, lån och garantier.....	68
Regionala kreditgarantiföreningar	74
Regionalpolitiska bidrag.....	76
Främjande av företagsamhet.....	77

Åtgärder för turistnäringen	78
Lokal utveckling och attraktivare livsmiljöer	84
Inledning	84
Lokala program för entreprenörskap och lokalt utvecklings- arbete	84
Bidrag till Folkrorelserådet Hela Sverige ska leva och Skär- gårdarnas riksförbund	88
Utökad användning av bygdemedel och återföring av del av vattenkraftsvinster	89
Övriga frågor	90
En god servicenivå	91
Inledning	91
Servicefrågor	91
Åtgärder i län och regioner	96
Reservationer	102
1. Inriktning av den regionala utvecklingspolitiken (m, kd, c, fp)	102
2. Transportfrågor (m)	104
3. Strukturomvandling och lokalisering av arbetstillfällen (c)	104
4. Stärkt lokal näringslivsutveckling (m, kd, fp)	105
5. Skattefrågor (m, kd, c, fp)	105
6. Lokala och regionala resurscentra för kvinnor (m, kd, fp)	106
7. Lokala och regionala resurscentra för kvinnor (c)	106
8. Kunskap och kompetens (m, kd, c, fp)	107
9. Regionalt nedsatta socialavgifter (m, kd, c, fp)	108
10. Ett program för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret (m, kd, c, fp)	109
11. Riskkapital, lån och garantier (m, kd, fp)	110
12. Riskkapital, lån och garantier (c)	110
13. Åtgärder för turistnäringen (m, kd, c, fp)	111
14. Lokala program för entreprenörskap och lokalt utvecklingsarbete (m, kd, c, fp)	112
15. Utökad användning av bygdemedel och återföring av del av vattenkraftvinster (v, c, mp)	113
16. Utökad användning av bygdemedel och återföring av del av vattenkraftvinster (kd)	114
17. Servicefrågor (m, kd, c, fp)	114
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag	116

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Fråga om avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion 2001/02:N12.

2. Ett nytt politikområde

Riksdagen godkänner regeringens förslag om ett nytt politikområde. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:4 punkt 1.1 och avslår motion 2001/02:N372 yrkande 5.

3. Inriktning av den regionala utvecklingspolitiken

Riksdagen godkänner regeringens förslag om målet för den regionala utvecklingspolitiken och strategier för att nå den regionala utvecklingspolitikens mål. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:4 punkterna 1.2 och 1.3 och avslår motionerna 2001/02:K16 yrkande 2, 2001/02:So637 yrkande 22, 2001/02:N13, 2001/02:N23 yrkandena 1, 2, 4, 5, 7, 8 och 12, 2001/02:N25 yrkandena 1, 2, 5–8, 10 och 15, motion 2001/02:N27 yrkandena 1–3, 16, 32, 37–39 och 43, 2001/02:N31 yrkandena 1–3, 2001/02:N32, 2001/02:N236, 2001/02:N262 yrkandena 1–3 och 16, 2001/02:N263 yrkande 4, 2001/02:N364 yrkandena 4, 10 och 21 och 2001/02:N372 yrkande 1.

Reservation 1 (m, kd, c, fp)

4. Transportfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N25 yrkande 9 och 2001/02:N364 yrkande 13.

Reservation 2 (m)

5. Strukturomvandling och lokalisering av arbetstillfällena

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N17 yrkande 5, 2001/02:N27 yrkande 42, 2001/02:N201, 2001/02:N240, 2001/02:N242, 2001/02:N254, 2001/02:N259, 2001/02:N262 yrkande 14, 2001/02:N263 yrkande 11, 2001/02:N276, 2001/02:N284, 2001/02:N291, 2001/02:N294 och 2001/02:N301.

Reservation 3 (c) – motiv.

6. Storstadsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So501 yrkande 5, 2001/02:N21, 2001/02:N224 yrkande 1 och 2001/02:N245.

7. Stärkt lokal näringslivsutveckling

Riksdagen avslår motion 2001/02:N31 yrkande 9.

Reservation 4 (m, kd, fp)

8. Skattefrågor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N18 yrkande 2, 2001/02:N27 yrkandena 40 och 41, 2001/02:N28, 2001/02:N30 och 2001/02:N33.

Reservation 5 (m, kd, c, fp)

9. Lokala och regionala resurscentra för kvinnor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N27 yrkandena 24 och 25 och 2001/02:A212 yrkande 10.

Reservation 6 (m, kd, fp) – motiv.

Reservation 7 (c)

10. Kunskap och kompetens

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N23 yrkande 13, 2001/02:N25 yrkande 13 och 2001/02:N27 yrkandena 12 och 17–19.

Reservation 8 (m, kd, c, fp)

11. Regionalt nedsatta socialavgifter

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N18 yrkande 1, 2001/02:N23 yrkande 14, 2001/02:N25 yrkande 3, 2001/02:N27 yrkandena 22 och 23, 2001/02:N31 yrkande 11 och 2001/02:N372 yrkande 8.

Reservation 9 (m, kd, c, fp)

12. Ett program för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N19 och 2001/02:N27 yrkandena 11, 20 och 21.

Reservation 10 (m, kd, c, fp)

13. Riskkapital, lån och garantier

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sf400 yrkande 7, 2001/02:N20, 2001/02:N27 yrkandena 29 och 30, 2001/02:N31 yrkande 12, 2001/02:N247, 2001/02:N257, 2001/02:N263 yrkande 10, 2001/02:N265 yrkande 10, 2001/02:N293 och 2001/02:N355.

Reservation 11 (m, kd, fp)

Reservation 12 (c)

14. Regionala kreditgarantiföreningar

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N314 yrkande 7, 2001/02:N364 yrkande 8 och 2001/02:N365 yrkande 9.

15. Regionalpolitiska bidrag

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N23 yrkande 3 och 2001/02:N27 yrkande 27.

16. Åtgärder för turistnäringen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr279 yrkande 13, 2001/02:N23 yrkande 16, 2001/02:N27 yrkande 8, 2001/02:N203, 2001/02:N265 yrkande 13, 2001/02:N280 och 2001/02:N374 yrkande 6.

Reservation 13 (m, kd, c, fp)

17. Lokala program för entreprenörskap och lokalt utvecklingsarbete

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:N274, 2001/02:N14, 2001/02:N27 yrkande 35, 2001/02:N262 yrkande 13, 2001/02:N265 yrkandena 2, 3, 6, 7 och 15, 2001/02:N270, 2001/02:N287 och 2001/02:N316 yrkande 4.

Reservation 14 (m, kd, c, fp)

18. Utökad användning av bygdemedel och återföring av del av vattenkraftsvinster

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N227, 2001/02:N231, 2001/02:N235, 2001/02:N250, 2001/02:N363 och 2001/02:N364 yrkande 14.

Reservation 15 (v, c, mp)

Reservation 16 (kd)

19. Servicefrågor

Riksdagen godkänner regeringens förslag om införande av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:4 punkt 1.9 och avslår motionerna 2001/02:Sk288 yrkande 17, 2001/02:N23 yrkande 17, 2001/02:N25 yrkande 12, 2001/02:N27 yrkande 7, 2001/02:N256, 2001/02:N262 yrkandena 9 och 10 och 2001/02:N265 yrkande 9.

Reservation 17 (m, kd, c, fp)

20. Åtgärder i län och regioner

Riksdagen avslår

- a) motionerna 2001/02:N313 yrkande 1 och 2001/02:N319 yrkande 1 (Stockholms län),
- b) motion 2001/02:N354 (östra Mellansverige),
- c) motionerna 2001/02:Mj220 yrkande 4, 2001/02:N230 yrkandena 1–3, 2001/02:N232 och 2001/02:N353 (Sveriges skärgårdar),
- d) motion 2001/02:N216 (Östergötlands län),
- e) motion 2001/02:N309 (Kalmar län),
- f) motion 2001/02:N24 (Gotlands län),
- g) motionerna 2001/02:N218 yrkande 1 och 2001/02:N258 yrkandena 1–3 (Öresundsregionen),
- h) motion 2001/02:N333 (Västra Götalands län),
- i) motion 2001/02:N317 yrkandena 1–3 och 5–8 (Västsverige),
- j) motionerna 2001/02:N15, 2001/02:N22 och 2001/02:N325 yrkandena 1, 2 och 4–6 (Värmlands län och Dalsland),

- k) motion 2001/02:N346 (Örebro län),
- l) motion 2001/02:N29 (Västmanlands län),
- m) motionerna 2001/02:N16, 2001/02:N17 yrkandena 1 och 3 och 2001/02:N26 (Dalarnas län).

Stockholm den 27 november 2001

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Westerberg (m), Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Sylvia Lindgren (s), Lennart Beijer (v), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Nils-Göran Holmqvist (s), Ola Karlsson (m), Marie Granlund (s), Karl Gustav Abramsson (s), Ola Sundell (m), Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c), Lennart Värmbby (v), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2001/02:4 om en politik för tillväxt och livskraft i hela landet såvitt gäller regeringens förslag om ett nytt politikområde, mål och strategier för den regionala utvecklingspolitiken samt införande av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service,

dels 22 motioner som har väckts med anledning av proposition 2001/02:4,

dels 1 motion som har väckts med anledning av proposition 2001/02:7 om regional samverkan och statlig länsförvaltning,

dels 1 motion från den allmänna motionstiden hösten 2000,

dels 57 motioner från den allmänna motionstiden hösten 2001.

Upplysningar i ärendet har inför utskottet lämnats av företrädare för Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Företagarnas Riksorganisation, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Svenska industritjänstemannaförbundet (SIF), Sveriges Kreditgarantiförening för lokal utveckling och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Vidare har skrivelser tillställts utskottet från den ekonomiska föreningen Kreditgarantiföreningen norra Småland samt från Företagarnas Riksorganisation, LRF, LRF:s Kommungrupp i Bjurholm, Mälardalsrådet och Regionfullmäktige i Skåne.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I proposition 2001/02:4 presenterar regeringen ett nytt politikområde för hela landet. Politikområdet regionalpolitik och delområdet regional näringspolitik inom näringspolitiken föreslås bilda det nya politikområdet regional utvecklingspolitik. Målet för den nya politiken föreslås vara väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. De viktigaste långsiktiga strategierna och instrumenten för den nya politiken skall vara ökad sektorssamordning och regionala hänsynstaganden inom olika politikområden. Regionala tillväxtprogram, baserade på nuvarande tillväxtavtal, utgör grunden för arbetet. I propositionen föreslås och presenteras ett antal utvecklingsfrämjande åtgärder i syfte att uppnå starkare regioner och kommuner, ökad kunskap och kompetens, stärkt företagsamhet och ett utvecklat entreprenörskap, lokal utveckling och attraktiva livsmiljöer samt en god servicenivå.

Förslagen i propositionen ligger delvis inom andra utskotts beredningsområden. Det gäller i första hand förslagen om en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag, om inrättande av statsbidrag till kommuner och landsting med befolkningsminskning och om införande av ett pendlingsbidrag för veckopendling. Som redovisas närmare i

det följande kommer dessa förslag att behandlas av berört fackutskott, dvs. bostadsutskottet, finansutskottet respektive arbetsmarknadsutskottet. För att redovisa en samlad bild över förslagen i propositionen kommer emellertid även de förslag som behandlas av andra utskott att presenteras översiktligt.

Vissa delar av propositionen behandlas av näringsutskottet i utskottets budgetbetänkande på det regionalpolitiska området, dvs. betänkande 2001/02:NU2. Skälet är att dessa förslag har inverkan på bedömningen av anslagen. De regeringsförslag som således tas upp i budgetbetänkandet gäller förslagen om avskaffande av stödformerna lån till privata regionala invest- mentbolag respektive småföretagsstöd.

EU-frågor som tagits upp i budgetpropositionen (prop. 2001/02:1 utg.omr. 19 Regional utjämning och utveckling) och i den regionalpolitiska propositionen samt i motioner behandlas i sin helhet i betänkande 2001/02:NU2.

Utskottets överväganden

Inledning

Den aktiva lokaliseringspolitik som inleddes i mitten av 1960-talet innebar att lokaliseringsstöd infördes för investeringar i norra Sverige. I samband med de två oljekriserna under 1970-talet och påföljande strukturkriser lanserades statliga åtgärdsprogram som instrument för att behålla sysselsättningen inom krisdrabbade branscher och regioner. Under 1980-talet uppmärksammades bl.a. utbildningens och forskningens betydelse för regional utveckling. Vidare tillkom det s.k. länsanslaget för regionalpolitiska insatser som länsstyrelserna beslutar om som regionalpolitiskt medel. 1990-talet har präglats av Sveriges inträde i Europeiska unionen (EU), vilket har bidragit till nya verktyg och arbetsformer i det regionalpolitiska arbetet. Inom den nationella politiken tillkom bl.a. regionala tillväxtavtal som ett instrument för en politik som skulle omfatta alla regioner i Sverige.

Regionalpolitiken har under denna period varit föremål för fortlöpande uppföljning och förändring. Den proposition som nu föreläggs riksdagen bygger bl.a. på den Regionalpolitiska utredningens slutbetänkande (SOU 2000:87). Regeringen har utformat förslagen i propositionen i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jämsides med den regionalpolitiska propositionen behandlas i näringsutskottet regeringens budgetförslag på utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling. Två förslag i den regionalpolitiska propositionen, vilka båda rör avskaffande av stödformer (lån till privata regionala investmentbolag respektive småföretagsstöd), behandlas som redan nämnts i näringsutskottets budgetbetänkande 2001/02:NU2.

Beträffande stödformen nedsättning av socialavgifter föreslår regeringen i budgetpropositionen ett upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Bakgrunden är att den europeiska kommissionen inte har godkänt stödformen i den utformning åtgärden har haft sedan slutet på 1990-talet. Regeringen har samtidigt beräknat medel på statsbudgeten från år 2002 för nedsättning av socialavgifter i stödområde under ett visst lönetak i enlighet med EU:s regler för försumbart stöd. Regeringen förutskickar i den regionalpolitiska propositionen att regeringen återkommer till riksdagen med ett lagförslag på detta område under hösten 2001. Sedermera har regeringen till riksdagen överlämnat en proposition om sänkt mervärdesskatt på böcker och tidskrifter, m.m. (prop. 2001/02:45), där ett lagförslag läggs fram om utvidgning av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen (2000:980). Denna proposition behandlas inom riksdagens skatteutskott (bet. 2001/02:SkU12).

Upplyningsvis kan även nämnas att Riksdagens revisorers förslag angående sänkta socialavgifter (förslag 2001/02:RR2) behandlas av riksdagens finansutskott (bet. 2001/02:FiU1).

Fråga om avslag på propositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå en motion om avslag på propositionen.

Motionen

I motion 2001/02:N12 (m) krävs att propositionen skall avslås. Det anförs att regeringsförslagen är en besvikelse för dem som bor i glesbygden. Enligt motionären saknas förslag angående förenklingar i regelverken och förändringar av skattesystemet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar inte motionärens uppfattning att propositionen bör avslås. Däremot kommer utskottet i det följande att framföra olika synpunkter i samband med regeringens förslag. Motionen bör således avslås av riksdagen.

Politik av särskild betydelse för regional utveckling

Propositionen

Det är inte i första hand åtgärder inom ramen för politikområdet regionalpolitik som är avgörande för den regionala utvecklingen och möjligheterna att uppfylla de regionalpolitiska målen. Regionalpolitiska hänsynstaganden inom andra politikområden är av större betydelse för utvecklingen, konstaterar regeringen.

Inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling, vilket alltså behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2, finns de direkta finansiella resurserna för genomförandet av regionalpolitiken, bl.a. det s.k. länsanslaget, som länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen beslutar om.

Övriga områden av särskild betydelse för den regionala utvecklingen är EG:s struktur- och regionalpolitik, näringspolitiken, arbetsmarknadspolitiken, utbildningspolitiken, transportpolitiken, IT-politiken, landsbygds- och storstadspolitiken, statsbidrags- och utjämningssystemet till kommuner och lands- ting, kulturpolitik, jämställdhetspolitik, miljöpolitik m.m. Nedan följer en kort sammanfattning av regeringens beskrivning av dessa områden i propositionen.

Näringspolitik

Målet för näringspolitiken är att främja en hållbar ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning genom fler och växande företag. I dag tillhandahålls de statliga insatserna för näringslivs- och företagsutveckling i första hand av ALMI Företagspartner AB, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Stif-

telsen Industrifonden, Stiftelsen Innovationscentrum, Svensk industridesign och Svensk-Norsk Industrifond.

En viktig uppgift för staten är att svara för information om lagar, regler och statens åtgärder. Startlinjen och Miljöstyrning i företag inom NUTEK:s ram samt en ny portal, kallad Företagarguiden, vilken lanseras under hösten 2001, är exempel på sådana informationsinsatser. Regelförenklingsarbete och kapitalförsörjning är andra inslag i denna politik. Entreprenörskap skall främjas genom såväl grundskolans utbildning som olika program inom universitet och högskolor.

Den regionala näringspolitiken syftar till att utifrån de förutsättningar som finns i varje region stärka näringslivets utveckling genom en effektivare samordning av insatser inom olika politikområden. Tillväxtavtalen är de viktigaste instrumenten för att genomföra denna politik.

Arbetsmarknadspolitik

Målet för arbetsmarknadspolitikerna är en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt. Arbets- och kompetenslinjen är grunden i arbetsmarknadspolitikerna. De konjunkturberoende programmen hjälper till att matcha utbud och efterfrågan av arbetskraft. På delar av arbetsmarknaden finns trygghetsavtal som syftar till att underlätta arbetstagares omställning vid omstrukturering av verksamheten.

Utbildningspolitik

Målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Genom samverkansavtal kan mindre kommuner överenskomma och samverka om ett stort antal gymnasieutbildningar. Det finns nu minst en högskola i varje län. Under år 1997 infördes i högskolelagen den s.k. tredje uppgiften för högskolan, dvs. att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet.

Transportpolitik

I 1998 års transportpolitiska beslut (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98:TU10) slogs fast ett antal riktlinjer för transportpolitiken. Den övergripande utgångspunkten är att transportpolitiken skall bidra till en socialt, kulturellt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling. Beslutet utgör därmed en viktig del av regeringens politik för ett hållbart Sverige. Av de fem delmålen har målen Ett tillgängligt transportsystem och En positiv regional utveckling direkt betydelse för regionalpolitiken. Vidare inrättades organet Rikstrafiken, som skall samordna den interregionala persontrafiken med den lokala och regionala trafiken samt för statens räkning upphandla viss interregional trafik.

IT-politik

Informationstekniken (IT) är en viktig grundläggande kommunikationsstruktur med betydelse inte minst för glesbygden. Den 1 juli 2001 trädde nya regler i kraft om stöd till kommuner för anläggande av ortsammanbindande telenät m.m. Kommunerna måste även själva svara för viss finansiering. Också för anläggande av lokala telenät i glest bebyggda områden, där utbyggnad inte sker på marknadsmässiga villkor, finns statligt stöd sedan den 1 januari 2001.

Landsbygdspolitik samt politik för utveckling av areella näringar

De areella näringarna bidrar till att upprätthålla sysselsättning, bosättning och samhällsstruktur på landsbygden, i glesbygderna och i skärgården. Målet för landsbygdspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Detta mål inbegriper en hållbar livsmedelsproduktion med ökad miljöanpassning, sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt.

Storstadspolitik

Riksdagen beslutade i december 1998 (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2) om två övergripande mål för storstadspolitiken, nämligen tillväxtmålet (förutsättningar för tillväxt och nya arbetstillfällen) och integrationsmålet (brytande av den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna). För de mest utsatta storstadskommunerna upprättas lokala utvecklingsavtal med en åtgärdsplan. Vidare inrättades en Storstadsdelegation, bestående av ett antal statssekreterare, med uppgift att utveckla den nationella storstadspolitiken.

Kommunalekonomiska insatser

Målet för det statliga bidrags- och utjämningsystemet är att kommuner och landsting skall ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar att bedriva sina verksamheter. Statsbidrags- och utjämningsystemet består av fyra delar: inkomstutjämnning, kostnadsutjämnning, generella statsbidrag och införande-regler. Den 1 juli 1998 inrättades efter riksdagsbeslut Delegationen för stöd till vissa kommuner med bostadsåtaganden för att tillfälligtvis stödja kommuner med övermäktiga åtaganden för boende. Vid halvårsskiftet 2001 hade den s.k. Bostadsdelegationen träffat avtal med 39 kommuner och bl.a. åtagit sig att lämna bidrag till kommunerna med sammanlagt 1 771 miljoner kronor. Vidare har den s.k. Kommundelegationen tillsatts år 1999 för att bereda ansökningar om statliga medel från de kommuner och landsting som hade en så pass svår ekonomisk situation att de kunde behöva ekonomiskt stöd för att genomföra rekonstruktiva åtgärder.

Kulturpolitik

Enligt Kulturrådet finns det ett mycket stort behov av kultur i glesbygd; kulturen spelar en betydande roll för utvecklingen i dessa regioner. Projekt med kulturanknytning som får stöd genom strukturfonderna finns inom de flesta åtgärdsområden.

Jämställdhetspolitik

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Inom närings- och regionalpolitiken finns två insatser som är speciellt riktade till kvinnor, dels resurscentrum för kvinnor, dels kvinnliga affärsrådgivare. För vissa regionalpolitiska stöd gäller ett kvoteringsvillkor, nämligen att minst 40 % av det antal arbetsplatser som tillkommer till följd av stöden skall förbehållas det ena könet. Totalt sett har detta mål uppnåtts under år 2000 även om de regionala skillnaderna är stora.

Miljöpolitik

Riksdagen fastställde i april 1999 femton nya nationella miljö kvalitetsmål (bet. 1998/99: MJU6). Målen tydliggör den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling och skall nås inom en generation. I propositionen om svenska miljömål (prop. 2000/01:130) utvecklas delmål, åtgärder och strategier för att uppnå miljö kvalitetsmålen. Här fastslås att en framgångsrik strategi för den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling måste baseras på en ansvarsfull förvaltning av vår naturmiljö och vårt gemensamma kulturarv.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att kartlägga och analysera hur bestämmelserna om strandskydd har kommit att fungera i praktiken. Såväl förutsättningarna för stärkt strandskydd i områden med högt bebyggelsetryck som för lättnader avseende strandskydd i glesbygdsområden ingår i utredningsuppdraget, som skall redovisas till regeringen senast den 1 februari 2002.

Kommunernas arbete för att uppnå ett hållbart samhälle stöds av regeringen med hjälp av statsbidraget till lokala investeringsprogram. Totalt omfattar programmet 7,2 miljarder kronor under perioden 1998–2003. Enligt budgetpropositionen (utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård s. 43) bör stödet till de lokala investeringsprogrammen fasas ut och ersättas med ett stöd till klimatinvesteringsprogram.

Utrikespolitiska insatser

Det gränsöverskridande interregionala samarbetet på läns-, kommun- och landstingsnivå har utvecklats snabbt under 1990-talet. Ett exempel är Barentsregionen, som för närvarande består av tre norska fylken, Norrbotten och Västerbotten, tre finska landskapsförbund och fyra ryska regioner. Ett betydande gränsöverskridande samarbete pågår också i den s.k. sydvästkandina-

viska regionen, vilken avser det geografiska område som sträcker sig från Oslo och Göteborg ned till Öresund.

Vidare kan nämnas Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA), vilken har till uppgift att främja utländska investeringar i Sverige. Arbetet omfattar bl.a. att knyta ihop nationella, regionala och lokala aktörer. ISA:s regionala arbete syftar till att – i samverkan med regionerna – skapa bärkraftig ekonomisk tillväxt genom utländska direktinvesteringar.

Vissa kompletterande uppgifter

Propositionen om infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem (prop. 2001/02:20), vilken presenterades i riksdagen några dagar efter propositionen om regional utvecklingspolitik, behandlas i riksdagens trafikutskott. Enligt ärendepLANEN kommer trafikutskottets betänkande (bet. 2001/02:TU2) att justeras av trafikutskottet i dagarna.

När det gäller jämställdhetsområdet har nyligen redovisats rapporten Om regionalpolitiken blev jämställd – jämställdhetsperspektiv på regionalpolitik (juli 2001), som utarbetats av en expertgrupp på uppdrag av regeringen. Uppdraget gällde att identifiera och dokumentera de viktigaste bristerna i den regionalpolitiska utredningen från ett genusperspektiv och att analysera de lokala arbetsmarknaderna för kvinnor respektive män m.m. Ett resultat var att kvinnors lokala arbetsmarknader är mindre och därmed fler än mäns lokala arbetsmarknader. Frågan ställs om detta är ett medvetet val från kvinnornas sida. Vidare visas i rapporten att kvinnor hittills i begränsad utsträckning fått del av olika regionalpolitiska satsningar. Det beror inte bara på att en del av de företag kvinnor startar inte är berättigade till stöd med gällande definitioner utan även på att regionalpolitiska satsningar inte alltid är upplagda så att fördelning på kön är möjlig. Förslag i rapporten är bl.a. att satsningarna på regionala utvecklingscentrum och affärsrådgivare för kvinnor bör förlängas och att regionala utvecklingsresurser bör kvoterats.

Budgetfrågor på det näringspolitiska området behandlas i utskottets betänkande Utgiftsområde 24 Näringsliv (bet. 2001/02:NU1). Med hänsyn till regeringens förslag att regional näringspolitik kommer att hänföras till den regionala utvecklingspolitiken behandlas den regionala näringspolitiken i ett kommande avsnitt.

Ett nytt politikområde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag om ett nytt politikområde, som benämns Regional utvecklingspolitik.

Propositionen

Regeringen föreslår att regionalpolitiken omvandlas till en ny politik för hållbar regional utveckling i alla delar av landet. Politikområdet regionalpolitik och delområdet regional näringspolitik inom näringspolitiken slås samman och bildar ett nytt politikområde: regional utvecklingspolitik.

Regeringens politik har – enligt vad som sägs i propositionen – alltmer kommit att formas av insikten om betydelsen för en hållbar tillväxt av att alla landets regioner utvecklas väl och av att andra politikområden utanför regionalpolitiken är avgörande för den regionala utvecklingen. Den regionala näringspolitiken, som infördes år 1998, bygger på samverkan mellan företrädare för ett flertal statliga sektorer och utgår från regionens förutsättningar och prioriteringar. Det huvudsakliga instrumentet för genomförandet av politiken är de regionala tillväxtavtalen. Tillväxtavtalen har i praktiken också kommit att bli ett viktigt samordningsinstrument för regionalpolitiken.

Skälet till att regeringen föreslår att slå samman regionalpolitiken med den regionala näringspolitiken är främst att det finns starka kopplingar mellan dessa, varför en samlad politik blir mer effektiv. Syftet är att etablera och utveckla en sammanhållen politik för alla delar av landet som kan anpassas till regionala skillnader och förutsättningar.

För närvarande finns inom regionalpolitiken en särskild gles- och landsbygd dimension, som även inbegriper landets skärgårdsområden. Som funktionella regioner för en ny regional utvecklingspolitik bör enligt regeringens bedömning i första hand de 81 lokala arbetsmarknadsregioner som NUTEK utpekat fungera. Inom dessa bör såväl tätorter som gles- och landsbygd ses som kompletterande områden. Med detta synsätt minskar betydelsen av en särskild gles- och landsbygd dimension enligt vad som sägs i propositionen.

Motionen

I Kristdemokraternas kommittémotion 2001/02:N372 framförs uppfattningen att begrepp som den stora och lilla regionalpolitiken bör avskaffas. I stället bör de regionalpolitiska frågorna integreras i skatte-, närings-, arbetsmarknads-, miljö- och jordbrukspolitik. Betoningen bör ligga på generella åtgärder. Strukturfonderna bör dock enligt motionärerna finnas kvar som ett eget politikområde inom näringspolitiken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill – i likhet med regeringen – betona vikten av att alla regioner utvecklas positivt utifrån sina egna förutsättningar. Målet är en hållbar regional utveckling – ekonomiskt, socialt och ekologiskt – i alla delar av landet. Detta sätt att se regionalpolitiken gör det naturligt att inkludera den regionala näringspolitiken, som inte har några medel inom utgiftsområdet, i utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling. De regionala tillväxtprogrammen utgör därvid basen i det långsiktiga arbetet för en regional utveckling. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag om en omläggning av politikområdet

Regionalpolitik till att omfatta även Regional näringspolitik och benämnas Regional utvecklingspolitik. Den ”stora regionalpolitiken” kommer att försvinna som begrepp. Därmed avstyrker utskottet det motionsförslag som innebär att politikområdet Regionalpolitik i stort sett skulle försvinna.

Inriktning av den regionala utvecklingspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag till mål för den regionala utvecklingspolitiken och till strategier för att uppnå dessa mål. Det innebär att riksdagen bör avslå ett antal motioner med en annan syn på nödvändiga strategier. *Jämför reservation 1 (m, kd, c, fp).*

Propositionen

Mål

Regeringen föreslår att målet för den regionala utvecklingspolitiken skall vara väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.

Med väl fungerande lokala arbetsmarknadsregioner avses att de är så attraktiva för människor och företag att det är möjligt att ta till vara den potential och livskraft som finns i alla regioner. Med hållbar avses att politiken skall bidra till att nuvarande och kommande generationer kan erbjudas sunda ekonomiska, sociala och ekologiska förhållanden. Politiken skall därmed bidra till att öka den ekonomiska tillväxten i alla lokala arbetsmarknadsregioner för att därigenom öka den nationella tillväxten. Vidare skall politiken även bidra till sociala aspekter som sysselsättning, jämställdhet och välfärd. Med en god servicenivå i alla delar av landet avses att politiken skall bidra till att människor och företag har tillgång till kommersiell och offentlig service i tillräcklig omfattning. Med kommersiell service avses främst tillgång till dagligvaror och drivmedel; med offentlig service avses sådana funktioner som tillhandahålls av statliga och kommunala aktörer. Kollektivtrafikförsörjning räknas inte som en serviceåtgärd i detta sammanhang.

De ekonomiska och sociala effekterna bör kunna avläsas i hur väl lokala arbetsmarknadsregioner har utvecklats i termer av främst ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Vidare skall avläsning kunna ske mot de nationella jämställdhetsmålen och mot de nationella kvalitetsmålen. Effekterna av politiken vad beträffar servicenivån bör kunna bedömas genom förändringar i servicetillgängligheten.

Strategier

Målet för den regionala utvecklingspolitiken skall enligt regeringens förslag nås genom flera offensiva strategier, i kombination med riktade åtgärder med syfte att stärka hållbar utveckling och livskraft i alla delar av landet. Strategierna är följande:

- En utvecklad styrning av statlig verksamhet.
- Tydligare regionalt utvecklingsansvar för vissa politikområden – en utvecklad helhetssyn.
- Tydlig ansvarsfördelning mellan stat och kommuner.
- Lärande och program som instrument för utveckling.
- Regionala jämförelser som drivkraft för förändring.
- Samverkan med EG:s struktur- och regionalpolitik.
- Riktade åtgärder (redovisas i senare avsnitt).

En utvecklad styrning av statlig verksamhet

Enligt regeringens bedömning skall statliga myndigheter inom sina verksamhetsområden verka för att de regionalpolitiska målen uppnås. För att i ökad utsträckning uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken avser regeringen att utveckla styrningen av de myndigheter vars verksamheter bidrar till att uppnå målet. Riksdagens principer för lokalisering av statliga verksamheter bör, enligt vad som sägs i propositionen, uppmärksammas och beaktas.

Enligt såväl verksförordningen (1995:1322) som förordningen (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete ställs krav av regionalpolitiskt slag på myndigheterna. De statliga bolagen omfattas däremot inte av någon sådan reglering; speciella samhällsintressen som skall tillgodoses framgår av deras bolagsordningar.

Vidare redovisar regeringen de principer för lokalisering av statliga verksamheter som riksdagen vid olika tillfällen tagit upp. Regeringen avser att även fortsättningsvis uppmärksamma och beakta dessa principer.

Tydligare regionalt utvecklingsansvar för vissa politikområden – en utvecklad helhetssyn

Genomförandet av politiken för regional utveckling bör enligt regeringen primärt ske genom insatser inom de politikområden vars investeringar och insatser har stor strukturell betydelse för den regionala utvecklingen. Härmed avses främst regional utvecklingspolitik, näringspolitik, arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik, transportpolitik, de delar av forskningspolitiken som berör utveckling av innovationssystem, landsbygds politik och areella näringar samt kulturpolitik.

Statens roll skall mer inriktas på att stödja och samordna lokala initiativ och lokalt utvecklingsarbete. Regeringen anser vidare att en sektorsövergripande helhetssyn, syftande till väl fungerande hållbara arbetsmarknadsregion-

er i alla delar av landet, skall utvecklas. Såväl instrument som arbetsformer bör utvecklas på detta område. Vidare omnämns regeringens förslag om regional samverkan och statlig länsförvaltning (prop. 2001/02:7), där det föreslås att kommunala samverkansorgan fr.o.m. år 2003 skall kunna bildas i samtliga län. Dessa skall bl.a. ansvara för att utarbeta program för länets utveckling.

Tydlig ansvarsfördelning mellan stat och kommuner

Enligt regeringens bedömning förutsätter ett effektivt arbete för regional utveckling en nära samverkan mellan staten och den kommunala nivån. Det är viktigt med en tydligare roll- och ansvarsfördelning på regional nivå mellan stat och kommun. Principiella utgångspunkter för statlig finansiering av utvecklingsinsatser bör läggas fast.

Partnerskap som arbetsform skapar goda förutsättningar för utvecklingsarbete. Erfarenheterna hittills är positiva och arbetsformen bör vidareutvecklas som ett instrument för samverkan och samråd. Det är emellertid enligt regeringens uppfattning av stor vikt att partnerskapens sammansättning breddas och tar vara på kompetens också hos kvinnor och personer med invandrarbakgrund.

Lärande och program som instrument för utveckling

Uppföljning och utvärdering bidrar till att utveckla lärandet och till att höja kvaliteten i arbetet. Den regionala utvecklingspolitiken bör präglas av ett lärande arbetssätt. Kunskaper och erfarenheter bör på ett mer metodiskt sätt användas till att förnya och vidareutveckla politiken.

Regionala jämförelser som drivkraft för förändring

Jämförelser mellan regioner, nationellt och internationellt, kan bidra till att förstärka det egna utvecklingsarbetet och bli ett kraftfullt verktyg för förändring.

Samverkan med EG:s struktur- och regionalpolitik

Regeringen avser att noga följa upp resultaten av de nyligen avslutade strukturfondsprogrammen för perioden 1995–1999 liksom utvecklingen av de nuvarande programmen för perioden 2000–2006. I samband med halvtidsutvärderingen år 2003 kan justeringar av medelsfördelningen mellan olika åtgärder komma att göras, i syfte att eftersträva ökad samverkan med den nationella politiken för regional utveckling. Den nationella politiken för hållbar regional utveckling bör så effektivt som möjligt samverka med EG:s struktur- och regionalpolitik.

Regionala tillväxtavtal/tillväxtprogram

I budgetpropositionen (utg.omr. 24 s. 45) redovisar regeringen insatser inom regional näringspolitik med resultatbedömning samt analys och slutsatser. Enligt regeringens bedömning är processen med tillväxtavtalen mycket positiv och arbetsformen skall vidareutvecklas. Som en positiv faktor nämns att tillväxtavtalsarbetet har stärkt företagens engagemang i regional utveckling. Vidare har regeringen understrukt vikten av att lyfta fram miljö- och jämställdhetsfrågor inom tillväxtavtalen. I februari 2000 utsåg regeringen Blekinge, Jämtland och Västra Götaland som pilotlän för jämställda tillväxtavtal. För att utveckla arbetet med ekologisk hållbarhet och lyfta fram miljö som en drivkraft för utveckling och tillväxt har regeringen utsett Dalarna, Västerbotten och Skåne till pilotlän.

I propositionen om regional utvecklingspolitik (avsnitt 8) redovisar regeringen sin bedömning av det kommande arbetet på detta område. Beteckningen ändras från regionala tillväxtavtal till regionala tillväxtprogram, dels därför att det inte är fråga om juridiskt bindande avtal, dels därför att programarbetsformen bör lyftas fram. Nuvarande tillväxtavtals giltighetstid bör förlängas t.o.m. år 2003 och nästa programperiod inledas år 2004. Processen bör tidsmässigt samordnas med den långsiktiga planeringsprocessen för infrastrukturinvesteringar. Regeringen anser att medlen inom anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder inom utgiftsområde 19 i så stor utsträckning som möjligt bör koordineras inom programmen. Programmens huvudsakliga inriktning bör även fortsättningsvis vara att skapa hållbara utvecklingsförutsättningar utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv. Näringslivets behov bör vara vägledande. Tillväxtprogrammen skall godkännas av regeringen.

Motionerna

Inriktningen av regionalpolitiken

Utgångspunkterna för *Moderata samlingspartiets* syn på regionalpolitiken redovisas i kommittémotion 2001/02:N25. Politiken måste skapa förutsättningar för olika regioners och människors möjligheter till utveckling. Förutom vikten av ett allmänt förbättrat klimat för arbete och företagande är det för landsbygden av särskild betydelse att förutsättningarna för de traditionella landsbygdsnäringarna förbättras. Utgångspunkten är enligt motionärerna att företagsamhet bör prioriteras framför sektorstöd och att långsiktig tillväxt betonas mer än temporära sysselsättningsökningar. Entreprenörskap är grunden för välstånd. Även kulturen kan bidra till tillväxt och ett gott liv i hela landet, men detta kräver ett antal förändringar bl.a. på skatteområdet och regelförenklingsområdet. Förslagen i propositionen medför dock inte ett bättre klimat för arbete, företagande och tillväxt, och utvecklingen hämmas av de höga skatterna. Därför anser motionärerna att bl.a. inkomstskatterna måste sänkas samt att fastighets- och förmögenhetsskatten successivt skall tas bort. Även bensinskatterna bör sänkas med hänsyn till alla som behöver använda

bil, men i synnerhet med hänsyn till dem som bor på landsbygden och saknar andra alternativ.

Vidare bör arbetsmarknadspolitiken och dess organisation reformeras enligt motionärerna. Sverige måste få en arbetsmarknad som är tillgänglig för alla. Arbetslinjen bör gälla fullt ut. Flera av de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör slopas till förmån för mer individuellt inriktade insatser. AMS bör ersättas av en ny bantad statlig myndighet som har till uppgift att svara för nödvändig myndighetsutövning, viss administration av stöd m.m. Arbetslöshetsförsäkringen bör bli en allmän försäkring, obligatorisk för alla som uppfyller arbetsvillkoren, och ha karaktär av omställningsförsäkring.

En god infrastruktur är en förutsättning för utveckling. Enligt motionärerna görs dock skilda analyser i den föreliggande regionalpolitiska propositionen och den nyligen framlagda infrastrukturpropositionen. Enligt motionärerna är kommunikationerna och särskilt de enskilda vägarna av stor betydelse för landsbygden. Statsbidragen till de enskilda vägarna har under en rad av år skurits ned och Vägverket har gjort bedömningen att det eftersatta underhållet inte kan åtgärdas under de närmaste två åren. Under alla förhållanden är den ekonomiska ramen otillräcklig.

Moderata samlingspartiet anser också att en ökad möjlighet till bebyggelse i strandnära områden skulle skapa bättre förutsättningar att hålla landskapet levande. Tvärtemot förhållandet i dag bör utgångspunkten vara att det finns en generell rätt att bebygga sin mark nära stränder. Kommunen skall dock genom antagande av detaljplan kunna begränsa denna rätt om det kan motiveras av miljöskäl eller för att garantera allmänheten tillgång till bad- och friluftsliv.

Enligt motionärerna saknas utvärdering av tillväxtavtalen och omställningsprogrammen. I motionen förordas att regionalpolitiken utvärderas kontinuerligt som grund för utformningen av den framtida politiken.

Kristdemokraterna redovisar i kommittémotion 2001/02:N31 grunduppfattningen att Sverige skall byggas underifrån och inte genom centralstyrning. Tillväxtavtalen kan bli ett verktyg i denna process, men det förutsätter att framtida tillväxtavtal blir en kommunal angelägenhet. Staten bör främst koncentrera sig på åtgärder inom den s.k. stora regionalpolitiken och att genom generella åtgärder ge förutsättningar för tillväxt och utveckling. Varje nivå skall enbart lösa uppgifter som inte kan skötas av en lägre nivå enligt subsidiaritetsprincipen. Kommunala och regionala rättigheter skall respekteras av staten.

Vidare anser motionärerna att alla människor oavsett bostadsort skall kunna få del av samhällets grundläggande sociala rättigheter och ges rimliga förutsättningar att försörja sig. Regionalpolitikens främsta uppgift är att bidra till utvecklingen av livskraftiga regioner i hela landet. Avgörande för välfärd och tillväxt är ett näringslivsklimat som underlättar företagandet. I Kristdemokraternas kommittémotion 2001/02:N372 redovisas en likartad uppfattning angående inriktningen av regionalpolitiken.

Vidare tar motionärerna i motion 2001/02:N31 (kd) upp ett antal infrastrukturförslag. Det är helt oacceptabelt att norrländska vägar stängs av för trafik under tjällossningen med åtföljande miljardförluster, anför det. En del av energiskatten på drivmedel bör enligt motionärerna omvandlas till väghållningsavgift för att förbättra underhållet av vägnätet. Den framtida situationen för de enskilda vägarna är osäker; hur vägarna än klassificeras behövs ökade anslag. För många glesbygdsbor är bilen den enda transportmöjligheten. Därför bör den skattemässiga avdragsrätten ökas för resor till och från arbetet. Kristdemokraterna anser också att en särskild kommunikationsminister bör utses.

Centerpartiet framför i partimotion 2001/02:N27 att det är hög tid att skapa likvärdiga förutsättningar för att tillväxt och utveckling skall komma hela landet till del för att bryta den sociala och regionala klyvning som har uppstått i landet. Enligt motionärerna bör regionerna själva få beslutanderätt över resurserna för det regionala utvecklingsarbetet; bland annat bör regionerna ges större frihet att välja hur de regionala tillväxtprogrammen skall utformas och hur resultatet skall mätas. Särskilt otillfredsställande är det att den folkvalda politiska nivån underordnas tjänstemannaorganisationen, så som är fallet när NUTEK utfärdar bindande föreskrifter för redovisningen av de regionala utvecklingsprogrammen. Anvisningarna bör ersättas av icke-bindande allmänna råd. Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande att det kommunala självstyret är en viktig förutsättning för att utveckla den kommunala verksamheten utifrån lokala förutsättningar.

Enligt *Centerpartiet* bör inkomstskattesystemet reformeras så att det alltid lönar sig att arbeta. I detta syfte bör införas skattesänkningar för låga och normala inkomster samt en skatterabatt för att ta bort marginaleffekter i lägre inkomstskikt. Jämställdhetsarbetet är viktigt också inom regionalpolitiken; enligt motionärerna har inte minst offentliga aktörer, t.ex. inom de regionala tillväxtprogrammen, ett ansvar för att jämställdhetsarbetet utvärderas kontinuerligt.

Inom arbetsmarknadspolitiken bör en decentralisering ske, bl.a. genom att länsarbetsnämndernas ansvar stärks och resurser omfördelas från den centrala nivån till länsnivån. Arbetsmarknadsresurserna bör vidare fördelas till den lokala nivån efter kriterier som utgår från antalet arbetslösa, arbetslöshetstidens längd m.m. För den arbetslöse bör en individuell handlingsplan utformas. Försöken med samordning av resurser från socialförsäkring, socialtjänsten, hälso- och sjukvården m.m. bör permanentas och införas i hela landet. Besluten om resursanvändning bör fattas lokalt.

Beträffande utformningen av strandskyddet anser *Centerpartiet* att vissa lättnader skulle kunna ge attraktiva boendemiljöer i landet, t.ex. i glea regioner. *Centerpartiet* anser samtidigt att kommunerna skall ta ansvar för utformningen av strandskyddet i den egna kommunen.

Folkpartiet framför i partimotion 2001/02:So637 och i kommittémotionerna 2001/02:N23 och 2001/02:N262 att en liberal regionalpolitik bör sträva efter att skapa möjligheter för människor att bo på landsbygden och få arbete

där. För att detta skall vara möjligt måste det dock finnas förutsättningar för att nya arbetstillfällen skall komma till stånd genom företagsetableringar. Regionalpolitiken bör enligt motionärerna genomsyras av ett underifrånperspektiv, som tar sin utgångspunkt i den enskilde individen. Mobilisering av lokala resurser kan aldrig kommenderas fram genom politiska beslut. I stället bör regionalpolitiken på olika sätt underlätta och stimulera utveckling, bl.a. genom att främja små- och nyföretagande. Tyngdpunkten ligger i decentralisering, nyetableringar, småföretagens villkor, tillgången till riskkapital och lokal samverkan.

Folkpartiet instämmer med regeringen att ansvarsfördelningen mellan stat och kommuner måste tydliggöras, men då måste också statsmakten bejaka och stödja det kommunala självstyret. Enligt motionärerna är kommunen den beslutsfattare som bör fatta beslut på den lokala nivån, t.ex. när det gäller strandskydd. Medborgarnas inflytande på den regionala nivån bör stärkas genom nya direktvalda regionfullmäktige. Vidare är enligt Folkpartiet tillgång till kultur och bra fritidsaktiviteter en mycket viktig förutsättning för att skapa en anda av kreativitet på landsbygden. Kultur är väsentlig för att attrahera och behålla nya landsbygdsinvånare. Regionalpolitiska medel bör kunna användas för kulturinsatser på landsbygden, menar motionärerna. Vikten av bra kommunikationer understryks. Folkpartiet anser att väganslaget måste höjas och att målet bör vara att samtliga allmänna vägar i hela landet skall kunna hållas öppna under hela året. Vidare bör enligt motionärerna de mindre flygplatserna finnas kvar. Goda IT-kommunikationer kan vara ett bra verktyg för att få till stånd fler arbetstillfällen på landsbygden.

I *Miljöpartiets* kommittémotion 2001/02:N364 begärs en starkare styrning och tydligare direktiv från statens sida för att statliga verk och bolag inte skall överge mindre orter och glesbygd vid neddragningar. Vidare anser Miljöpartiet att det är önskvärt med decentralisering genom att ge regionernas invånare ökad makt över de regionalpolitiska medlen.

I motion 2001/02:N32 (s) begärs ett tillkännagivande om flygtrafikens betydelse i Norrlands inland. I de områden där behovet av väl fungerande flygtransporter är som störst är underlaget för att bedriva flygtrafik som går med vinst som minst, anför motionären.

Enligt vad som sägs i motion 2001/02:N13 (m) har regeringsförslaget en felaktig inriktning eftersom regioners utveckling inte kan stödjas med bidrag och stödåtgärder. För att främja tillväxt och välbefinnande behövs enligt motionären åtgärder inom olika områden, t.ex. skatteområdet och offentliga sektorn.

Regionala tillväxtavtal/tillväxtprogram

Kristdemokraterna är i motion 2001/02:N31 tveksamma till den nuvarande formen av tillväxtavtal. Enligt motionärerna är det bekymmersamt att företagen inte uppskattar arbetsformen och att det s.k. tillväxtkapitalet redan är uppbundet och inte tillgängligt för nya projekt i någon större omfattning. Vidare torde de kommunansvariga stå företagsamheten närmare än tjänstemän på länsstyrelserna, menar motionärerna. Kommunerna måste därför

involveras mera i både framtagande och genomförande av nästa generations tillväxtprogram och också få ersättning av staten för de kostnader som uppstår i kommunerna.

I *Centerpartiets* motion 2001/02:N263 understryks vikten av att myndigheterna anpassar sitt arbetssätt efter övriga aktörer inom arbetet med tillväxtavtalen. För att stödja arbetet med tillväxtavtalen bör regeringen ge ett sådant uppdrag till samtliga myndigheter, anser Centerpartiet.

Folkpartiet anför i kommittémotion 2001/02:N262 att arbetet med tillväxtavtal är positivt men inte den enda lösningen. Avtalen bör utvärderas och statens roll i avtalen måste förtydligas. I Folkpartiets kommittémotion 2001/02:N23 lägger motionärerna till att tillväxtprogrammen inte får blir ytterligare ett diskussionsforum; vad som krävs är konkreta åtgärder på olika områden.

Miljöpartiet framhåller i kommittémotion 2001/02:N364 att kommunerna genom rådgivning och information bör stimuleras att vara mera aktiva vid skrivningarna av tillväxtavtalen och söka lösningar bl.a. från den informella ekonomin och i det lokala föreningslivet.

Regeringen bör fatta beslut om inlämnade tillväxtavtal är budskapet i motion 2001/02:K16 (m).

I motion 2001/02:N236 (kd) framförs att organisationen för att genomföra tillväxtavtalen bör ändras. Bland annat bör utökade möjligheter till dispens från regelverket kunna ges och nya möjligheter att omfördela resurser införas. Vidare anser motionärerna att näringslivets delaktighet måste öka.

Vissa kompletterande uppgifter

Inriktningen av regionalpolitiken

Målen för den nuvarande regionalpolitiken

Målen för den nuvarande regionalpolitiken är att de skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Målet för den s.k. lilla regionalpolitiken (större delen av utgiftsområde 19) är att verksamheten främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken.

Av näringsutskottets betänkande 2000/01:NU2 framgår att dessa mål är mycket allmänt hållna och att det är svårt att bedöma om de uppfyllts. I utskottets betänkande 1999/2000:NU2 uttrycktes tveksamheten till målen på följande sätt (s. 11):

Mot bakgrund av de i propositionen angivna målen är det emellertid svårt att utvärdera den förda regionalpolitiken. Hur verksamheten inom utgiftsområde 19 har underlättat för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att skapa förutsättningar för uthållig ekonomisk tillväxt i stödföretagen, till rättvisa och valfrihet är inte möjligt att utläsa ur föreliggande budgetproposition. De mått som huvudsakligen används i regeringens resultatredovisning, nämligen be-

räknad sysselsättningsökning och genomsnittlig subvention per arbetstillfälle, kan inte anses vara tillfyllest med nuvarande målbeskrivning.

Regionala utvecklingstendenser

Befolknings- och sysselsättningsförändringarna i landet redovisas av Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) och ingår även i NUTEK:s analyser av industriell omstrukturering. Statistiska uppgifter för kommunerna har aggregerats till lokala arbetsmarknadsregioner, s.k. LA-regioner. Även EU:s målområden och nationella stödområden finns särredovisade (2001 års rapport om den regionala utvecklingen i Sverige, ITPS A2001:003). ITPS och NUTEK räknar med 81 LA-regioner i enlighet med en indelning som baseras på pendling, avstånd m.m. Statistiska centralbyrån (SCB) har en något annan indelning, som är rent statistiskt framräknad och utgår från den årliga statistiken över pendling mellan olika kommuner. När det gäller befolkningsutveckling och industristruktur nedan refereras främst material från ITPS och NUTEK.

Under perioden 1991–2000 är det främst i de tre storstäderna som befolkningen har ökat. De LA-regioner som hade störst befolkningsminskning under denna period är Filipstad, Strömsund, Hagfors och Kramfors. Enligt den prognos som finns för den totala befolkningsutvecklingen fram till år 2030 förväntas befolkningen öka måttligt, främst till följd av ett invandringsöverskott på ca 15 000 personer per år. Geografiskt sett beräknas befolkningsökningen fortsätta i de tre storstäderna samt i ytterligare några LA-regioner. Samtidigt väntas ca 70 % av LA-regionerna få en minskad befolkning. Gemensamt för alla regioner är att befolkningen kommer att åldras.

Sysselsättningsgraden (20–64 år) i september 2001 uppgick totalt sett till 78,2 %, vilket kan jämföras med 74,7 % för år 1996 (SCB:s arbetskraftsundersökningar). För åldern 25–54 år är motsvarande tal 84,7 % och 81,8 %. Dessa totalsiffror gömmer relativt stora könsskillnader, vilka har ökat sedan år 1996. I september 2001 var 87,0 % av männen och 82,4 % av kvinnorna (25–54 år) sysselsatta.

Vidare kan nämnas att NUTEK har gjort sårbarhetsanalyser för industrikommunerna och LA-regionerna och tagit fram ett sårbarhetsindex för områdena. Arbetet baseras på att regioner med en större industriell sysselsättning inom arbetsställen med många personer kan förväntas vara mer sårbara än regioner med en större andel sysselsatta på små arbetsställen. Likaså förväntas sårbarheten vara större om en stor andel av de industrissysselsatta har låg utbildning jämfört med situationen att utbildningsnivån ligger högre. Indexet baseras på rankning av fyra tal, nämligen andel högutbildade respektive lågutbildade av de industrissysselsatta för kommuner/LA-regioner och på andelen av de industrissysselsatta som fanns på arbetsställen större än 49 sysselsatta respektive större än 249 sysselsatta. De fyra rankade talen adderas utan någon särskild vägning. Resultatet av dessa analyser, såväl när det gäller preliminära uppgifter från år 1999 som uppgifter från år 1997, är att flera regioner i södra Sverige, Bergslagen och Dalsland upp mot Norge är de mest sårbara region-

erna i Sverige. Bengtsfors/Dals-Ed framstår enligt dessa mätmetoder som den mest sårbara LA-regionen vid båda tillfällena. Övriga LA-regioner som redovisas bland de tio mest sårbara regionerna såväl enligt det tidigare som enligt det senare (preliminära) underlagsmaterialet är Filipstad/Hällefors, Markaryd/Ljungby, Västervik och Katrineholm/Flen/Vingåker.

Regional samverkan och statlig länsförvaltning

I ett föregående avsnitt har nämnts att propositionen om regional samverkan och statlig länsförvaltning (prop. 2001/02:7) har överlämnats till riksdagen under hösten 2001. Enligt regeringens förslag skall det bli möjligt att inrätta ett nytt kommunalt samverkansorgan, som skall få ansvar för utveckling och förankring av tillväxtprogram under kommande programperiod. På det viset kommer kommunerna att i högre grad bli delaktiga i framtagandet av tillväxtprogrammen. Av propositionen (s. 52) framgår att regeringen anser att staten bör finansiera vissa administrationskostnader för det kommunala samverkansorganet, vilka hör samman med t.ex. programarbete, sekretariat för arbetet med att utforma tillväxtprogram och beredning av strukturfondsansökningar. Samverkansorganet skall enligt regeringen få en ersättning för kostnader som motsvaras av kostnadsminskningar hos länsstyrelsen. Regeringen återkommer till resursfrågan i budgetpropositionen för år 2003. Vidare sägs i propositionen att regeringen avser att ta initiativ till en allmän översyn av uppgiftsfördelningen mellan staten, kommunerna och landstingen.

Propositionen jämte motioner behandlas av riksdagens konstitutionsutskott.

Övriga frågor

Frågor om *skattesystemet* (skattepolitikens inriktning, inkomstskatt för fysiska personer, företagsskatt, skatt på egendom m.m.) behandlas av skatteutskottet i dess yttrande till finansutskottet med anledning av skattefrågorna i budgetpropositionen för år 2002; dessa frågor redovisas således i betänkande 2001/02:FiU1. Skatteutskottet har i sitt yttrande (2001/02:SkU1y) avstyrkt samtliga behandlade motioner och tillstyrkt regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Riksdagens beslut (den 21 november 2001) med anledning av finansutskottets betänkande innebär bl.a. att beslut fattats om beskattning av inkomster, kapitalvinster, förmögenhet och fastigheter. Vidare har beslutats att fordonsskatten för jordbrukstraktorer slopas och att en skattestrategi för alternativa drivmedel skall presenteras.

Vidare redovisas i budgetpropositionen (utg.omr. 19) att i vissa glesbygdskommuner i Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län tas fordonsskatten för personbilar ut endast till den del som överstiger 384 kr per år. Den 1 januari 2001 fanns det, enligt bilregistret, 177 685 skattepliktiga personbilar hemmahörande i dessa kommuner.

Arbetsmarknadspolitiken har förnyats. I den nya förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som trädde i kraft den 1 augusti 2000 slås det fast (4 §) att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skall utformas så att den stärker möjligheterna för den enskilde att få eller behålla ett reguljärt arbete som så nära som möjligt ansluter till hans eller hennes förutsättningar och önskemål, att den inte skall snedvrída konkurrensförutsättningarna för annan verksamhet och att den skall utformas så att risken för att reguljära arbetstillfällen trängs undan blir så liten som möjligt. Verksamheten skall anpassas till skilda förutsättningar och behov i olika delar av landet samt vara förenlig med målen om ekologisk hållbarhet.

Frågor om decentralisering av arbetsmarknadspolitiken har tagits upp av arbetsmarknadsutskottet och redovisas bl.a. i betänkande 2000/01:AU1. I detta betänkande refereras rapporten Erfarenheter av nittioalets arbetsmarknadspolitik från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU, stencil 2000:2). Ett decentraliserat beslutsfattande har både för- och nackdelar, konstateras det i rapporten. Å ena sidan kan man på lokal nivå ha bättre information som leder till att de lokala aktörerna fattar mer välgrundade beslut än vad centrala aktörer skulle göra. Å andra sidan kommer man enligt rapporten att på den lokala nivån bortse från att besluten kan ha konsekvenser också utanför den egna regionen.

I IFAU-rapporten, där resultaten från ett antal studier kring decentralisering av arbetsmarknadspolitik sammanfattas, anser forskarna att det är för tidigt att säga om för- eller nackdelarna med decentraliseringen överväger. De pekar dock på en studie som tyder på att sannolikheten för arbetslösa att få ett fast arbete är större i kommuner där den lokala samverkan har utökats.

En av de risker med decentraliseringen som tas upp av IFAU-rapporten är att kommunernas naturliga intresse för att vidmakthålla befolkningsnivån kan komma i konflikt med den nationella målsättningen om en väl fungerande arbetsmarknad med betydande rörlighet i större arbetsmarknadsregioner. Vidare finns enligt rapporten risker för att kommunerna, med sin omfattande verksamhet, försöker använda arbetsmarknadspolitiska medel för att främja den egna verksamheten. Som exempel på att problem inte bara existerar i teorin utan också i praktiken nämns en studie av arbetsförmedlingsnämnderna där resultaten tyder på att lokala aktörer ofta har svårt att veta sin roll i arbetsmarknadspolitiken och att styrningen av nämnderna och utbildningen av nämndledamöterna har varit bristfällig. Ökad decentralisering innebär att det blir svårare för staten att styra, kontrollera, följa upp och utvärdera arbetsmarknadspolitiken, konstateras det i IFAU-rapporten.

Regeringen redovisar i infrastrukturpropositionen (prop. 2001/02:20) förslag till inriktning av den fortsatta planeringen av *transportinfrastrukturen*. Förslagen omfattar mål, ekonomiska ramar, planeringskriterier och ansvarsfördelning i den kommande planeringsprocessen. Det övergripande transportpolitiska målet från år 1998, nämligen att transportpolitiken skall säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet, ligger fast. Det övergripande

målet kompletteras med ett nytt sjätte delmål om ett jämställt transportsystem samt en justering av delmålet om hög transportkvalitet så att det omfattar såväl medborgarna som näringslivet. Etappmål bör utformas för samtliga delmål för att underlätta en väl avvägd balans mellan de olika delmålen inom transportpolitiken.

När det gäller *enskilda vägar* har betänkandet Enskild eller allmän väg? (SOU 2001:67) överlämnats till regeringen i juli 2001. Bland annat tas i betänkandet upp regler för vad som är enskild respektive allmän väg, förslag till förändringar av regler och bidrag, färjeverksamhet m.m. Ett genomförande av utredningens förslag skulle leda till att 16 000 km av det allmänna vägnätet övergår till enskild väghållning och att ca 5 000 km enskild väg kan komma att bli allmän väg. Förslagen innebär enligt utredaren att anspråken på anslag minskar med 160 miljoner kronor per år vid nuvarande bidrags- och kostnadsnivå.

Betänkandet är för närvarande föremål för ett brett remissförfarande. Bland annat ges ett flertal kommuner i de delar av landet som har problem med tjälsäkring möjlighet att lämna synpunkter på förslagen och materialet i betänkandet. Regeringen har i infrastrukturpropositionen redovisat att den avser att ta ställning till utredningens förslag när det remissbehandlats.

I ett svar på en interpellation (2001/02:23) om de enskilda vägarna av Jan-Evert Rådström (m) i oktober 2001 framhöll näringsminister Björn Rosengren att han delar interpellantens syn på de enskilda vägarnas roll i det svenska transportsystemet. De enskilda vägarna svarar för en betydande andel av det svenska vägnätet, i mil räknat, men andelen av trafikarbetet är betydligt blygsammare – endast 4 %. Den planeringsram på 364 miljarder kronor som regeringen föreslår i infrastrukturpropositionen omfattar inte statsbidrag till enskilda vägar, anförde näringsministern. Även tidigare har statsbidragen legat utanför motsvarande planeringsramar.

Beträffande *reglerna för strandskydd* kan nämnas att miljöminister Kjell Larsson hösten 2000 besvarat Kenneth Johanssons (c) fråga (2000/01:121) om lokalt anpassat strandskydd. Enligt frågeställaren är det uppenbara behov av ett starkt strandskydd som kan finnas t.ex. i Stockholms skärgård eller på västkusten inte lika uppenbart i andra mer glesbefolkade delar av landet. I vissa fall kan t.o.m. strandskyddet vara ett hinder för en önskvärd utveckling av landsbygden. Miljöministern svarade att enligt nuvarande regler skall tillämpningen vara restriktiv när det gäller undantag till det generella förbudet mot att bygga intill 100 meter från strandlinjen. Som tidigare nämnts har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att kartlägga och analysera hur bestämmelserna om strandskydd har kommit att fungera i praktiken. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 februari 2002. Först efter Naturvårdsverkets kartläggning och analys av tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna sade sig miljöministern vara beredd att ta ställning till om och i så fall vilka åtgärder som kan behöva vidtas när det gäller bestämmelserna om strandskydd.

Angående *utvärdering* av olika insatser kan konstateras att en oberoende utvärdering av Omställningsgruppens arbete enligt uppgift kommer att påbörjas under hösten 2001 med syfte att följa upp och analysera metoder och arbetsformer. Genomförandet av tillväxtavtalen har pågått i drygt ett år. En första uppföljningsrapport, Rapport om tillväxtavtalen – första året (Ds 2001:15), har redovisats. Rapporten bygger dels på regionala och nationella myndigheters redovisningar av arbetet med tillväxtavtalen, dels på en enkät till personer som ingår i de regionala partnerskapen. Arbetet med tillväxtavtalen skall enligt regeringen följas upp årligen. Vid programperiodens slut skall en utvärdering genomföras.

Regionala tillväxtavtal/tillväxtprogram

Regeringen tog år 1998 initiativ till en regional näringspolitik med de regionala tillväxtavtalen som det huvudsakliga instrumentet för dess genomförande (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11). Målet för den regionala näringspolitiken är att utifrån de regionala förutsättningarna stimulera en hållbar ekonomisk tillväxt som kan bidra till fler och växande företag och därmed ökad sysselsättning för både kvinnor och män. Avsikten är att bättre kunna ta till vara den tillväxtpotential som finns runt om i landet genom att anpassa verksamheter inom politikområden till lokala och regionala förutsättningar. Några nya statliga pengar har inte satsats på tillväxtavtalen. Syftet är i stället att använda nuvarande statliga anslag på ett mer kreativt och effektivt sätt. De första tillväxtavtalen avser åren 2000–2002. Avtalen är inte juridiskt bindande. Inom Regeringskansliet arbetar Tvärdelegationen, Tvärsekreteriatet och en interdepartemental arbetsgrupp med tillväxtavtalen. Tvärdelegationen, vilken huvudsakligen består av statssekreterare och leds av Näringsdepartementet, har det övergripande ansvaret för arbetet.

I budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1 utg.omr. 24 Näringsliv) togs tillväxtavtalen upp. Där redovisas bl.a. (s. 22) att regeringen bedömer att det finns goda skäl att fortsätta vidareutveckling av de regionala tillväxtavtalen och att nödvändiga förändringar skall vara genomförda i god tid innan nästa programperiod inleds år 2003. Vidare sägs att regeringen anser det särskilt angeläget att se över och förtydliga villkoren för den statliga delen av avtalens finansiering. Målformuleringar samt metoder och rapporteringssystem för en tydligare och mer sammanhållen uppföljning av statliga insatser som syftar till att främja tillväxt och sysselsättning bör utvecklas. Resultatredovisningar och beslutsunderlag för regering och riksdag blir därigenom bättre.

I en första utvärderingsrapport av jämställdhetsavtalen, Tillväxt i hela Sverige (Ds 2000:7), konstateras att arbetssättet resulterat i ett ökat samförstånd mellan olika parter och en ökad insikt om egenansvaret för regionens utveckling. Det framhålls vidare att jämställdhetsperspektivet på det hela taget saknas i tillväxtavtalen och att avtalen måste förbättras på detta område.

Näringsdepartementet presenterade i februari 2001 en rapport om tillväxtavtalen med titeln Första året (Ds 2001:15). Inledningsvis säger statsrådet

Ulrica Messing att förhoppningen är att rapporten skall stimulera till debatt och diskussion kring frågor som är centrala för den regionala utvecklingen. Rapporten kommer också att utgöra ett underlag för utformningen av den fortsatta politiken inom området, inte minst avseende hur processen med tillväxtavtal skall se ut efter det att den första omgången av tillväxtavtalen är till ända, sägs det.

Utskottets grupp för uppföljnings- och utvärderingsfrågor, NUR, har låtit riksdagens utredningstjänst göra en förstudie om regionala tillväxtavtal (PM 2001-01-17). Förstudien redovisades i januari 2001 för utskottet.

I samband med behandlingen av motioner från den allmänna motionstiden under riksmötet 2000/01 anförde utskottet (bet. 2000/01:NU7 s. 79) att de regionala tillväxtavtalen utgör ett positivt inslag i näringspolitiken. Arbetet med den regionala näringspolitiken och tillväxtavtalen handlar om att ge alla delar av landet möjligheter att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och på egna villkor, redovisas det. Utgångspunkten är att besluten skall fattas av dem som berörs, att ansvaret skall tas lokalt och regionalt och att så många människor som möjligt skall engageras. Utskottet hade särskilt noterat det starka engagemang som näringslivet på många håll visat för arbetet med tillväxtavtalen. Tillväxtavtalen präglades således enligt utskottets uppfattning av det underifrånperspektiv och den anpassning till regionala och lokala förhållanden som enligt utskottets uppfattning efterfrågades i de då aktuella motionerna.

Nästa programperiod för tillväxtavtalen inleds år 2003. Utskottet erinrade i betänkandet om att statsrådet Ulrica Messing i en interpellationsdebatt (2000/01:8) uppgett att regeringen ser det som väsentligt att villkoren för den statliga delen av avtalens finansiering dessförinnan ses över och att tillväxtavtalen skall vidareutvecklas i olika avseenden. I detta sammanhang berörs också frågan om kvinnors deltagande i arbetet med tillväxtavtalen. Utskottet redovisade sin uppfattning att det är helt oacceptabelt att jämställdhetsperspektiv nästan helt saknas och utgick från att regeringen till nästa programperiod kommer att tillse att jämställdhetsfrågan lyfts fram på ett mer påtagligt sätt.

Vidare underströks i det nämnda betänkandet vikten av att miljöfrågorna lyfts fram som en drivkraft för utveckling och tillväxt i det fortsatta arbetet med de regionala tillväxtavtalen. Likaså bör kultur ses som ett viktigt område i tillväxtavtalen.

I en reservation (m, kd, fp) i det nämnda betänkandet redovisades (s. 111) en avvaktande hållning till de regionala tillväxtavtalen. För att tillväxt skall komma till stånd är, enligt reservanterna, det absolut viktigaste att det skapas generellt goda villkor för företagandet och att det råder konkurrens på lika villkor. Det finns en inbyggd risk i arbetet med tillväxtavtalen att särintressen – såsom särskilda företag, branscher eller regioner – kan komma att gynnas på bekostnad av andra. I så fall hämmas tillväxten i stället för att främjas, menar reservanterna. De konstaterar också att inga nya medel ställs till förförande för tillväxtavtalen och att grupper som det borde ha varit angeläget att

engagera i arbetet med tillväxtavtalen har varit representerade i alltför liten utsträckning. Det gäller t.ex. företagare, kvinnor och invandrare. Att jämställdhetsperspektiv nästan helt saknas är helt oacceptabelt.

När det gäller arbetet inom pilotlänen för jämställdhet respektive ekologisk hållbar utveckling kan utvecklingen sammanfattas på följande sätt. Efter en översyn av hur jämställdhetsperspektiven genomsyrar tillväxtavtalsarbetet har de tre länen prövat olika ansatser. Förutom kunskaps- och informations spridning har bl.a. sammansättningen i partnerskapets arbetsgrupper påverkats och jämställdhetscertifiering av företag prövats. Under våren 2002 kommer de tre länen att anordna en konferens i Göteborg för att sprida erfarenheter av pilotlänsprojektet. En slutredovisning av pilotlänsarbetet på jämställdhetsområdet beräknas ske innan utgången av år 2002.

Pilotlänen för ekologisk hållbar utveckling har arbetat med det långsiktiga målet att skapa ett större lokalt och regionalt engagemang för en hållbar tillväxt och med det kortsiktiga målet att bättre integrera miljöfrågorna i nästa generations tillväxtprogram. Arbetet kommer bl.a. att presenteras i en metodhandbok.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att de senaste årens omfattande omprövning av regionalpolitiken, såväl vad gäller mål och medel som helheten, nu har lett fram till ett sammanhållet regeringsförslag. På det stora hela har synen på regionalpolitiken bestått under en lång tid även om de olika stödformerna har varierat. Under senare år har samhället genomgått stora förändringar framför allt när det gäller den snabba internationaliseringen av ekonomin, EU-medlemskapet, avregleringen av olika marknader, IT-utvecklingen och behovet av att sanera statsfinanserna. Den regionala obalansen när det gäller befolkningsutvecklingen beräknas – som redovisats ovan – öka under kommande år.

Föregående år ansåg utskottet det berättigat att fråga sig vad som är en effektiv regionalpolitik med en ekologisk hållbar utveckling. Enligt utskottets uppfattning har det omfattande utrednings- och utvecklingsarbete som pågått utmynnat i framåtsyftande lösningar i och med regeringens förslag till nytt mål för regionalpolitiken, dvs. väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.

Målet innebär att möjligheterna till tillväxt i hela landet skall tillvaratas genom att de lokala arbetsmarknadsregionerna (LA-regioner) blir ett nav i områden som upplevs som ekonomiskt, socialt och miljömässigt attraktiva. LA-regionerna är ett funktionellt begrepp eftersom det återspeglar det område inom vilket människor bor och arbetar. Övrig statistik som finns på kommunnivå eller lägre (och således kan aggregeras till LA-regioner) är bl.a. statistik över bostäder och byggande, inkomster, näringsverksamhet, lantbruk, naturresurshushållning, offentlig ekonomi, socialtjänst och utbildning. Uppföljning med hjälp av jämförelser och nyckeltalsmätning underlättas därmed. Inte minst mot bakgrund av den osäkerhet i konjunkturutvecklingen som råder anser utskottet att det är viktigt med ett relevant underlag för att kunna nå

fram till målet om väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner.

Som berörts tidigare kommer de flesta LA-regioner att få se sin befolkning minska, samtidigt som andelen äldre ökar. Kostnaderna för framför allt äldreomsorgen kan förväntas stiga. Dessa prognosfakta talar enligt utskottets mening för att målet bör omfatta tillväxt i alla regioner. Samtidigt är det nödvändigt även fortsättningsvis att särskilt stimulera tillväxten i vissa regionalpolitiskt prioriterade områden, t.ex. områden med permanenta lägesnackdelar.

En LA-region av Stockholms storlek kan i stort sett klara strukturomvandlingsprocessen själv, medan en liten LA-region i högre utsträckning är beroende av regionförstoring och en ökad rörlighet mellan regionerna. Den lokala dynamiken hänger också samman med att regionerna ömsesidigt kan stödja varandra när det gäller tillgång till specialiserade arbetsmarknader, utbildning, transporter, pendlingsmöjligheter osv.

Industriella problem och neddragningar är inte ovanliga i södra och mellersta Sverige. Dessa regionala problem har blivit omfattande vid sidan av de "traditionella" regionalpolitiska problemen i glesbygderna i Norrland och skärgårdarna. Den ovan redovisade analysen angående sårbarhet vid industriell omstrukturering har visat på detta delvis nya mönster för den regionala utvecklingen. Trots att modellen med sårbarhetsanalys inte är färdigutvecklad i alla delar anser utskottet att den bekräftar synsättet att permanenta lägesnackdelar inte är den enda dimensionen i den regionalpolitiska problembilden. Sårbarheten kan – som redovisats – med dessa mätmetoder vara större i södra och mellersta Sverige. Emellertid förmodar utskottet att modellen blir mer tydlig och upplysande om den kompletteras med tjänstesektorn och den offentliga sektorn. Inte minst med hänsyn till kvinnornas arbetsmarknad är begränsningen till industrisysselsättningen en faktor som minskar relevansen av modellen. Vidare kan frågan ställas om betydelsen av ett mer varierat näringsliv och en mer varierad industrisysselsättning för sårbarheten. Med hänsyn till den här förda diskussionen är målet för den regionala utvecklingspolitiken vad gäller den geografiska utbredningen till "alla delar av landet" följdriktigt.

Utskottet välkomnar att det nya målet för den regionala utvecklingspolitiken även inkluderar att servicenivån skall vara god i alla delar av landet. Såväl offentlig som kommersiell service skall inräknas, och förändringar bör kunna avläsas med hjälp av servicedatabasen. I det följande tas också upp regeringens förslag om införande av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service.

När det gäller målet om en god servicenivå i alla delar av landet vill utskottet erinra om tidigare föreslag om att förutsättningarna för att skapa likvärdig grundservice i hela landet bör utredas närmare. Med den nya målformuleringen blir det enligt utskottets mening nödvändigt att definiera vad som är en god service och i vilken mån den kan variera.

De framtida regionala tillväxtprogrammen kommer att utgöra en bas i det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling. En nära samverkan med

annan planering förutsätts, t.ex. den långsiktiga planeringsprocessen för infrastrukturinvesteringar och strukturfondsprogram. Om ett kommunalt samverkansorgan har bildats bör detta fatta beslut om förslag till regionalt tillväxtprogram. Utifrån ett statligt helhetsperspektiv skall länsstyrelsen och Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) yttra sig till regeringen om programmet. Därefter kommer nationella intressen att kunna läggas på programmen, innan dessa fastställs av regeringen. Utskottet anser att den nya planeringsprocessen ger goda förutsättningar för en hög kvalitet i programmen och vill samtidigt uttala att möjligheter till regelförenklingar måste uppmärksammas.

I februari 2000 överlämnades de framtagna tillväxtavtalen till företrädare för regeringen. Detta var således det formella överlämnandet av de avsiktsförklaringar som partnerskapen i de olika länen gjort i samband med att de arbetat fram och undertecknat sina tillväxtavtal. De nu gällande tillväxtavtalen är däremot inte något juridiskt bindande dokument; därför är det inte aktuellt med något beslut från regeringen, vilket föreslås i motion 2001/02:K16 (m).

Enligt utskottets uppfattning kommer en samordning av programperioden för tillväxtprogrammen med den långsiktiga planeringsprocessen för infrastrukturinvesteringar att ge bättre förutsättningar för en helhetssyn i planeringen. Hittillsvarande arbete med tillväxtavtalen har gett många positiva effekter, inte minst när det gäller intresset av att mobilisera krafter för den egna regionens utveckling. Även fortsättningsvis anser utskottet att näringslivets behov och deltagande bör vara en grundläggande faktor i utvecklingsprocessen. Utskottet instämmer vidare med regeringen i att målen om ekologisk hållbarhet och jämställdhet bättre bör komma till uttryck i det fortsatta arbetet. Genom pilotlänsarbetet kan nya erfarenheter spridas och utnyttjas.

Det går inte att bortse från att åtgärder inom övriga utgiftsområden är av avgörande betydelse när det gäller att främja utvecklingen i regionerna. Särskilt vill utskottet peka på regeringens förslag om en ny organisation för att stödja kommunala bostadsföretag i svårigheter, ett nytt statsbidrag till kommuner och landsting med befolkningsminskning samt ett pendlingsbidrag för veckopendling. Dessa förslag kommer att beskrivas något i det följande. Några frågor som vanligen behandlas inom andra utgiftsområden kommer att behandlas i följande separata avsnitt, t.ex. i samband med vissa transportfrågor och vissa utbildningsfrågor. Andra särskilda frågor som tagits upp i motionerna angående skattesystemet i sin helhet, arbetsmarknadsfrågor, infrastrukturen och de enskilda vägarnas betydelse samt strandskyddsreglerna tas upp här.

Beträffande frågorna om skattesystemet kan konstateras att motsvarande frågor nyligen har behandlats av skatteutskottet i dess yttrande till finansutskottet (ytr. 2001/02:SkU1y). Skatteutskottet har i sitt yttrande avstyrkt samtliga behandlade motioner och tillstyrkt regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Näringsutskottet har inte anledning att inta någon annan ståndpunkt än skatteutskottet i dessa frågor.

Stadgandet i förordningen om att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten skall anpassas till skilda förutsättningar och behov i olika delar av landet liksom en diskussion av för- och nackdelar av decentralisering av arbetsmarknadspolitiken har redovisats i det föregående. En effektivisering av arbetsmarknadspolitiken har ägt rum, bl.a. därigenom att målsättningen har blivit tydligare om att insatserna skall leda till arbete, dvs. att arbetslinjen skall hävdas (prop. 1999/2000:98, bet. 1999/2000:AU7). Vidare skall ett regelförenklingsarbete genomföras. Ytterligare åtgärder i linje med motionsönskemålen på detta område är inte aktuella enligt utskottets uppfattning.

Utskottet har inte någon annan syn än motionärerna och näringsminister Björn Rosengren när det gäller vikten av de enskilda vägarna inom det svenska transportsystemet. Betänkandet Enskild eller allmän väg? (SOU 2001:67) är som redovisats för närvarande på remiss hos ett stort antal organ. Utskottet ser positivt på att ett flertal kommuner i de delar av landet som har problem med tjälsäkring får möjlighet att lämna synpunkter på förslagen. Denna hantering medför att beslutsunderlaget blir mer komplett.

Med hänvisning till att trafikutskottet inom kort skall behandla infrastrukturfrågorna avstår näringsutskottet från att i vidare mån kommentera de förslag som lämnats i motionerna rörande dessa frågor.

Även de i motionerna ifrågasatta strandskyddsbestämmelserna är under utredning. Som tidigare tagits upp skall Naturvårdsverket senast den 1 februari 2002 till regeringen redovisa en kartläggning och analys av bl.a. vissa lättnader i det nuvarande strandskyddet i glesbygdsområden. Syftet med denna del av uppdraget är att främja den regionala utvecklingen, vilket utskottet anser vara en viktig utgångspunkt.

Mot bakgrund av motionsönskemål om uppföljning och utvärdering av de regionalpolitiska insatserna vill utskottet uttala sin allmänna åsikt att uppföljning av olika åtgärder och program regelmässigt bör planeras in. Sådan planering har också skett när det gäller t.ex. Omställningsgruppens arbete och tillväxtavtalen. Även när det gäller jämställdhetsarbetet inom den regionala utvecklingspolitiken ser utskottet fram emot en redovisning, bl.a. av resultaten från pilotlänen för jämställda tillväxtavtal.

Av de strategier som regeringen föreslagit och som beskrivits tidigare framgår att regeringen betonar vikten av en utvecklad styrning av statlig verksamhet och tydligare ansvarsfördelning mellan stat och kommuner. När det gäller motionskraven på decentralisering av beslutsnivån för de regionala uppgifterna kan utvecklingen mot kommunala samverkansorgan i viss mån sägas ligga i linje med motionsönskemålen.

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att riksdagen bör godkänna regeringens förslag om mål och strategier inom den regionala utvecklingspolitiken och avslå här behandlade motionsyrkanden.

Starkare regioner och kommuner

Inledning

I detta avsnitt tas upp förslag och bedömningar som syftar till att skapa starkare lokala arbetsmarknadsregioner och kommuner, åtgärder som bidrar till att stärka de långsiktiga förutsättningarna för utveckling samt kommunalt och mellankommunalt utvecklingsarbete. Som nämnts tidigare refereras samtliga förslag från propositionen om regional utvecklingspolitik; även de förslag som inte behandlas av utskottet.

Transportfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om Rikstrafikens uppgifter och om samordning av transporter av gods och resenärer. *Jämför reservation 2 (m).*

Propositionen

Utveckling av godstransportsystemet

Enligt regeringens bedömning är en utveckling av godstransportsystemet ytterst angelägen. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag när Godstransportdelegationens betänkande har färdigberetts inom Regeringskansliet.

Godstransportdelegationen har i sitt arbete med en samlad godstransportstrategi, som överlämnades till regeringen i juli 2001, behandlat en rad frågor med anknytning till regional utveckling. Bland annat har Vänersjöfartens särskilda situation behandlats. Delegationen anser att de insatser i godstransportsystemet som är nödvändiga för att bidra till de transportpolitiska målsättningarna om positiv regional utveckling bör hanteras av staten på ett tydligt sätt.

Rikstrafiken skall beakta behovet av funktionella arbetsmarknadsregioner

Den 1 juli 1999 började den nya myndigheten Rikstrafiken sin verksamhet. I Rikstrafikens instruktion anges att myndigheten skall verka för utveckling och samordning av den interregionala kollektivtrafiken. Rikstrafiken svarar för statens upphandling av transportpolitiskt motiverad interregional kollektiv persontrafik som inte upprätthålls i trafik huvudmännens regi och där det saknas förutsättningar för kommersiell drift.

Regeringen gör bedömningen att det kan vara värdefullt att Rikstrafiken även väger in behovet av funktionella arbetsmarknadsregioner vid sin bedömning av vilken interregional trafik som staten bör upphandla och avser därför att komplettera myndighetens styrdokument på detta sätt.

Gotlandstrafiken

I betänkandet *Garanterad transportstandard för Gotland (SOU 2001:66)*, vilket överlämnats till regeringen, föreslås att riksdagen lägger fast en rimlig transportstandard för Gotlandstrafiken. Denna standard skall garanteras av staten och ta hänsyn till såväl gods som passagerare. Utredningen bereds för närvarande i Regeringskansliet, och regeringen avser att återkomma till riksdagen när ärendet har färdigberetts.

Kollektivtrafik

Enligt regeringens bedömning är en väl fungerande kollektivtrafik en viktig förutsättning för funktionella arbetsmarknadsregioner. Regeringen anser att kollektivtrafiken bör utvecklas till ett mer attraktivt och effektivt transportsystem som kan vara ett konkurrenskraftigt alternativ till privatbilismen. Därför beslutade regeringen i maj 2001 att tillsätta en utredning om kollektivtrafikens utveckling (dir. 2001:1). Kommittén har bl.a. möjlighet att analysera samordnade transportlösningar. Tyngdpunkten i kommitténs arbete skall ligga på den lokala och regionala kollektivtrafikens område. Ett delbetänkande skall redovisas senast i slutet av år 2001.

Motionerna

Moderata samlingspartiet begär i motion 2001/02:N25 ett tillkännagivande om att det inte bör vara en uppgift för Rikstrafiken att göra regionalpolitiska bedömningar.

Miljöpartiet hävdar i kommittémotion 2001/02:N364 att det behövs en översyn av vilka lagar och regler som lägger hinder i vägen för samordning av transporter av gods och resenärer. Vidare krävs medel till ett särskilt kommunikationsprogram för gles- och landsbygden samt skärgårdar, vilket innefattar transporter av både människor och gods.

Vissa kompletterande uppgifter

Godstransportdelegationen avlämnade nyligen sitt slutbetänkande *Godstransporter för tillväxt. En hållbar strategi (SOU 2001:61)*. Betänkandet är föremål för remissbehandling under hösten 2001. Angående godstransporternas roll för regional tillväxt anför delegationen bl.a. följande:

- Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt gods försörjningen i glesbygd.
- Möjligheterna att bidra till regionförstoring genom en effektiv distributionstrafik kräver fungerande infrastruktur såväl i glesbygd som i storstadsområden.

Trafikutskottet behandlar ett stort antal transportfrågor i samband med behandlingen av propositionen om infrastruktur för ett långsiktigt hållbart trans-

portsystem (prop. 2001/02:20) jämte motioner. Enligt ärendeplanen justeras trafikutskottets betänkande den 27 november 2001.

Utskottets ställningstagande

När det gäller det här aktuella yrkandet i motion 2001/02:N364 (mp) anser utskottet att frågan om en översyn av lagar och regler på trafikområdet bör behandlas inom ramen för trafikutskottet. Därmed avstyrker utskottet detta motionsyrkande.

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning när det gäller behovet av en utredning som utifrån ett konsument- och helhetsperspektiv skall analysera kollektivtrafiken. Även jämställdhetsperspektivet är viktigt. Bland annat kan kommittén analysera om samordnade transportlösningar möjliggör en utökad kollektivtrafik (prop. 2001/02:4 s. 128).

Utskottet har noterat i propositionen att Rikstrafiken i realiteten verkar med den målsättningen att den vid sin bedömning av vilken interregional trafik som staten bör upphandla även väger in behovet av funktionella arbetsmarknadsregioner. Detta leder enligt utskottets uppfattning till fördelar genom att de regionala och interregionala kollektivtrafiksystemen alltmer integreras, vilket i sin tur skapar förbättrade pendlingsmöjligheter. Utskottet delar därför inte synen i motion 2001/02:N25 (m) och avstyrker därmed denna motion i aktuell del.

Det kommunala utjämningsystemet

Propositionen

Det kommunala utjämningsystemet har en avgörande betydelse för att ge den kommunala självstyrelsen en reell innebörd också i kommuner och landsting med svag ekonomi. Genom den omfördelning av resurser som sker i utjämningsystemet får alla kommuner och landsting ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla en likvärdig vård, omsorg och utbildning. Alla medborgare i vårt land skall bl.a. genom det kommunala utjämningsystemet garanteras en hög kvalitet i de grundläggande välfärdstjänsterna. Riksdagen föreslås godkänna vad regeringen anfört i denna fråga.

Regeringens förslag behandlas av riksdagens finansutskott i betänkande 2001/02:FiU3, vilket justeras i slutet av november 2001.

Åtgärder för att stärka kommuner och landsting med befolkningsminskning

Propositionen

Regeringen föreslår att kommuner med kraftig befolkningsminskning skall få ett särskilt statsbidrag för åren 2003 och 2004 med 200 miljoner kronor per år. Enligt förslaget skall bidraget fördelas efter två olika grunder. En del av bidraget, totalt 150 miljoner kronor per år, fördelas till kommuner efter gene-

rella principer där ersättning lämnas med ett enhetligt belopp per invånare för varje procents befolkningsminskning utöver fem procent under den senaste tioårsperioden (1990–2000). Detta bidrag lämnas utöver den kompensation för befolkningsminskning som finns i det kommunala utjämningsystemet. Den andra delen av bidraget på 50 miljoner kronor per år lämnas efter ansökan och syftar till att främja samverkan mellan kommuner och mellan lands- ting.

Regeringens förslag behandlas av riksdagens finansutskott i betänkande 2001/02:FiU3, vilket justeras i slutet av november 2001.

Fortsatta insatser för att stödja omstruktureringen av kommunala bostadsföretag

Propositionen

På flertalet av de orter som drabbas av befolkningsminskning finns det kommunala bostadsföretag. Effekterna för dessa företag är att andelen tomma lägenheter ökar. Enligt vad som anförs i propositionen bör kostnaden för att lyfta bort de övertaliga bostäderna betraktas som en regionalpolitiskt betingad kostnad och i ökad utsträckning bäras av staten. Regeringen avser att återkomma angående medel i statsbudgeten för ett program som sträcker sig fram t.o.m. år 2010.

Regeringen föreslår att det under år 2002 inrättas en organisation med uppgift att ge fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Denna organisation skall kunna ge medel för avveckling eller utveckling av tomma lägenheter, till riskkapital samt för behov av nedskrivning av fastighetsvärden. Regeringen avser att återkomma angående storleken på dessa insatser.

Regeringens förslag behandlas av riksdagens bostadsutskott i betänkande 2001/02:BoU1, vilket justeras i november 2001.

Strukturomvandling och lokalisering av arbetstillfällen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden. Nu gällande principer för utlokalisering av statliga myndigheter bör även fortsättningsvis äga giltighet och de bör följas, anser utskottet. *Jämför reservation 3 (c).*

Propositionen

Omställningsgruppen inrättades inom Näringsdepartementet som en följd av strukturomvandling på flera orter i samband med neddragning inom Försvarmakten.

Enligt regeringens bedömning bör erfarenheterna från Omställningsgruppens arbete med strategiska utvecklingsinsatser tillvaratas i ett vidare sam-

manhang. Syftet bör vara att förbättra statens möjligheter att bistå kommuner som önskar hjälp med att mobilisera sina utvecklingsresurser. En oberoende utvärdering av Omställningsgruppens arbete kommer att påbörjas under hösten 2001 med syfte att följa upp och analysera metoder och arbetsformer. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag under år 2002.

Motionerna

Centerpartiet uttalar i motion 2001/02:N263 att staten genom aktiva insatser kan förstärka regioners starka sidor genom att strategiskt utlokalisera verksamhet till regionerna inom det verksamhetsområde där regionen har sin styrka. Riksdagen bör ta initiativ till en fortsatt utlokalisering. I motion 2001/02:N27 (c) preciseras kraven på utlokalisering. Enligt motionärerna bör det redan i utredningsdirektiven till en ny myndighet eller motsvarande tydligt framgå att myndigheten inte skall lokaliseras till Stockholm. Helt eller delvis bör ett antal befintliga myndigheter kunna utlokaliseras till andra delar av landet. Målsättningen bör vara att motsvarande 50 000 statliga årsarbetstillfällena bör kunna utlokaliseras under den kommande femårsperioden.

I Folkpartiets kommittémotion 2001/02:N262 understryks att så långt det är möjligt bör huvudregeln för lokalisering av statliga myndigheter – särskilt nya myndigheter – vara lokalisering utanför storstadsregionerna.

I motion 2001/02:N240 (s) tar motionärerna upp behovet av en mer aktiv lokaliseringspolitik i syfte att stärka hela landet och behovet av en samlad strategi vid regionindelningen av statlig verksamhet. De senaste årens regionalisering av statlig verksamhet har skett utan ordentlig samordning, vilket försvårar myndigheternas arbete och gör samverkan mellan olika myndigheter tungrodd.

I motion 2001/02:N291 (c, s) hävdas att målsättningen bör vara att 100 000 statliga jobb lokaliseras till regioner med sviktande befolkningsunderlag inom en tioårsperiod.

I motion 2001/02:N294 (s) föreslås att regeringen får i uppdrag att utreda vilka statliga verksamheter som kan omlokaliseras från de snabbt växande storstadsområdena.

Enligt motionären bakom motion 2001/02:N201 (m) bör statlig verksamhet flyttas ut från Stockholm, som är en överhettad region, till andra orter med bra kommunikationer, t.ex. Gävle.

I motionerna 2001/02:N276 (m) och 2001/02:N259 (kd) föreslås att en särskild parlamentarisk arbetsgrupp tillsätts med uppdrag att undersöka i vilken utsträckning regeringen har uppfyllt sina åtaganden när det gäller att skapa ersättningsjobb på de orter som drabbades av regementsnedläggningar år 2000. Gruppen bör – enligt krav i den sistnämnda motionen – komma med förslag till åtgärder i de fall regeringens utfästelser inte har infriats.

I motion 2001/02:N242 (kd) framförs att regeringen snarast bör genomföra en samlad utvärdering av vilka myndigheter och verk som kan omlokaliseras från Stockholms innerstad till Stockholms yttre stadsdelar och förortskommuner.

I motion 2001/02:N284 (kd) understryks vikten av konsekvensanalyser inför ny- och omlokalisering av statliga verk.

I motion 2001/02:N301 (c) föreslås att statsmakterna vid ny- eller omorganisation av myndigheter bör utlokalisera verksamhet till Kalmar län, t.ex. Turistdelegationen till Borgholm och Arkivet för ljud och bild till Hultsfred.

I motion 2001/02:N17 (c) begärs att Familjemedicinska institutet skall lokaliserats till Falun. Institutet har hela landets primärvård som arbetsområde och huvuddelen av informationsspridningen skall ske genom att utnyttja IT-teknik. Familjemedicinska institutet är därför, enligt motionärerna, relativt oberoende av lokaliseringsort.

Enligt vad som sägs i motion 2001/02:N254 (fp) bör de samhälleliga konsekvenserna av koncentrationen av statliga verk och styrelser till Stockholmsområdet utredas. Motionärerna erinrar om att principerna är att lokalisering eller avknoppning av myndigheter till Stockholmsområdet bör undvikas om det inte finns särskilda skäl. Motionärerna anser att lokalisering av nya myndigheter till Stockholms grannkommuner är ett sätt att kringgå principerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Utskottet har tidigare behandlat frågan om utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av neddragningar inom Försvarsmakten och vid detta tillfälle även tagit upp frågan om utlokalisering av statliga arbetstillfällen i ett brett perspektiv (skr. 1999/2000:33, bet. 1999/2000: NU10).

Utskottets ställningstagande till behovet av åtgärder i allmänhet med anledning av försvarsnedläggningarna innebar att utskottet ställde sig positivt till regeringens satsning på utvecklingsprogram för de aktuella kommunerna. Omställningsgruppens arbete har nämnts i det föregående.

Ett enhälligt utskott konstaterade i betänkandet att det förelåg principer för såväl lokaliseringen som beslutshandlingen i sådana ärenden. Dessa principer har riksdagen som sin mening givit regeringen till känna hösten 1996. Principerna innebär att riksdagen kan förvänta sig att regeringen underställer lokaliseringsärenden som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse för riksdagens ställningstagande.

Bakgrunden är att riksdagen år 1990 lade fast vissa principer för lokalisering av statlig verksamhet. I arbetsmarknadsutskottets betänkande (bet. 1989/90:AU13) uttalades bl.a. att omlokalisering men kanske framför allt decentralisering är viktiga inslag i strävandena att åstadkomma en balanserad regional utveckling. Enligt arbetsmarknadsutskottet bör en fortlöpande prövning ske av förutsättningarna för en decentralisering av verksamheter. En utgångspunkt är att myndigheterna även efter en omlokalisering eller decentralisering skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter effektivt. Vidare uttalades att även andra orter än stödjepunkterna, särskilt i sydöstra Sverige och Sjuhäradsbygden, kan komma i fråga för lokalisering.

I arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU2 från hösten 1996, preciserades principerna något. Bland annat uttalade arbetsmarknadsutskottet

att alternativ lokalisering kan vara orter eller regioner där statlig verksamhet läggs ned eller som i övrigt är mindre väl försörjda med sådan verksamhet. I vart fall bör en annan lokaliseringsort än Stockholm övervägas. En utgångspunkt skall dock vara att myndigheterna även efter en sådan lokalisering skall kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

Hösten 1998 övertog näringsutskottet beredningsansvaret i riksdagen för de regionalpolitiska frågorna inklusive utlokaliseringsfrågor. De fastlagda principerna har inte ändrats efter näringsutskottets övertagande av ansvaret för de regionalpolitiska frågorna.

När det gäller den i motioner upptagna frågan om ersättningsjobb på de orter som drabbades av regementsnedläggningar har näringsminister Björn Rosengren i oktober 2001 svarat på ett antal frågor i riksdagen av denna innebörd (frågorna 2001/02:11–16 av Margareta Viklund [kd] samt 2001/02:26 och 27 av Kerstin Kristiansson Karlstedt [s]).

Näringsministern anförde att frågorna om antalet utlovade statliga arbetstillfällen till Boden (75), Falun (135), Gotland (90), Hässleholm (215), Kiruna (100) och Sollefteå (300) skulle besvaras i ett sammanhang. De prioriterade försvarskommunerna bedriver, tillsammans med Omställningsgruppen, ett intensivt arbete med att utforma program för en långsiktigt stark utveckling, enligt näringsministern. Som en del av programmen ingår bl.a. att etablera ett antal statliga arbetstillfällen.

Sådana etableringar sades var en grannliga uppgift eftersom ersättningsjobben bör passa in i kommunernas kommande utveckling och näringslivsstruktur, samtidigt som de etablerade statliga verksamheterna, i sin nya omgivning, måste kunna bedriva sitt arbete utifrån de verksamhetsmål som regeringen ställt upp. Lokaliseringar av statliga arbetstillfällen får därför inte forceras fram, anförde näringsministern, utan bör göras efter ett noggrant analysarbete och omfattande kontakter. För närvarande har beslut fattats om etablering i Boden av ca 100 arbetstillfällen, i Falun av ca 80 arbetstillfällen, i fråga om Gotland av ca 150 arbetstillfällen, i Hässleholm av drygt 200 arbetstillfällen, i Kiruna av ca 80 arbetstillfällen och i Sollefteå av ca 155 arbetstillfällen. Vidare påpekade näringsministern att beträffande Härnösand, som har utlovats 15 statliga arbetstillfällen, har beslut om ca 45 arbetstillfällen fattats. Till Karlsborg, som inte har någon utfästelse om statliga arbetstillfällen, har hittills fattats beslut om lokalisering av ca 60 statliga arbetstillfällen.

Emellertid måste ytterligare ca 400 statliga sysselsättningstillfällen lokaliseras till försvarsorterna innan regeringens löfte i skrivelse 1999/2000:33 är infriat, anfördes det. Enligt näringsministern bereds för närvarande inom Regeringskansliet beslut om flera nya statliga jobb till de prioriterade försvarskommunerna. Regeringen avser att återkomma med en närmare redovisning av resultaten av Omställningsgruppens arbete.

I svaren (på frågorna 2001/02:26 och 27) nämnde näringsministern att regeringen för närvarande överväger om, och i så fall hur, vissa omställningskommuner kan komma att behöva fortsatt stöd i sin utvecklingsprocess även

efter årsskiftet 2001/02 trots att Omställningsgruppen kommer att avsluta sitt arbete vid årsskiftet.

Ytterligare arbetstillfällen tillkommer i samband med Carephone AB:s etablering i Kiruna och Kalix enligt ett pressmeddelande från Näringsdepartementet den 24 oktober 2001. Sammanlagt avser regeringen att avsätta 23 miljoner kronor i sysselsättningsbidrag för att etablera 70 jobb i Kiruna och 50 i Kalix med larm- och trygghetstelefoner samt sjukvårdsrådgivning.

Enligt information som inhämtats från Omställningsgruppen kommer – när gruppens arbete är avslutat – ett sammanfattande ”boksut” att redovisas för var och en av de kommuner som omfattats av omställningsprogrammet. Enligt planeringen kommer sammanfattningarna bl.a. att innehålla uppgifter om det nyföretagande och de nya statliga arbetstillfällen m.m. som gruppen initierat.

Utskottets ställningstagande

Som redovisas ovan är utgångspunkten att riksdagen kan förvänta sig att regeringen underställer ärenden om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse för riksdagens bedömning och beslut. Självklart föreligger alltid möjligheten för utskott och riksdag att göra bedömningen att det inte finns skäl att ta ställning i ett lokaliseringsärende.

Enligt utskottets uppfattning utgår de redovisade principerna för utlokalisering av statliga myndigheter från kriterier som är väl ägnade att ge vägledning vid lokalisering av nya myndigheter eller enheter. Även lokalisering av andra organ än myndigheter har kommit in i bilden i samband med utvecklingsprogram för kommuner med anledning av strukturovandling inom Försvarsmakten. Liksom tidigare är utgångspunkten att myndigheterna också efter en omlokalisering skall kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

Sammanfattningsvis anser utskottet att de gällande principerna för utlokalisering av statliga myndigheter även fortsättningsvis bör äga giltighet och att de bör följas i överensstämmelse med de grunder som arbetsmarknadsutskottet förordat och riksdagen uttalat.

Med hänvisning till vad som anförts anser inte utskottet att det finns behov av något uttalande från riksdagens sida med anledning av de nu aktuella motionsyrkandena. De avstyrks således.

Storstadsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden, vilka i stor utsträckning ligger i linje med den förordade politiken.

Propositionen

De av riksdagen (bet. 1998/99:AU2) beslutade övergripande målen för storstadspolitiken är

- att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktig hållbar tillväxt och därmed kunna bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom regionerna som i övriga delar av landet (*tillväxtmålet*) och
- att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare (*integrationsmålet*).

Storstadspolitikens tillväxtmål tar sikte på att ge goda förutsättningar i samtliga kommuner i storstadsregionerna. För arbetet med att bryta segregationen föreslogs att lokala utvecklingsavtal skulle tecknas mellan staten och vissa storstadskommuner. Vidare inrättades en storstadsdelegation, bestående av ett antal statssekreterare med uppgift att utveckla den nationella storstadspolitiken. Vid riksdagsbehandlingen betonades att den principiella utgångspunkten för storstadspolitiken skall vara densamma som för regionalpolitiken, dvs. att utjämna de strukturella orättvisor som finns mellan olika områden.

Motionerna

Moderata samlingspartiet anför i motion 2001/02:N224 att utgångspunkten för storstadspolitiken bör vara storstädernas möjligheter. Storstäderna skall därför inte behandlas som problemområden och inte heller ställas emot glesbygden. Storstäderna både kan och bör fortsätta att gå i täten för förnyelsen av Sverige. En viktig faktor bakom Stockholms tillväxt är de s.k. klustren, exempelvis inom IT, finansiell verksamhet, medier och kultur.

I Centerpartiets motion 2001/02:So501 begärs ett tillkännagivande att samordning och samarbete mellan myndigheter, enskilda och organisationer måste stärkas och utvecklas för att stadsmiljön skall vara trygg. Ett brett samarbetsorgan, s.k. trygghetsråd, har visat sig ge goda resultat.

Enligt uppfattningen i motion 2001/02:N21 (s) behövs en väl utvecklad ”urbanpolitik” med hänsyn till att hela landet är beroende av starka urbana regioner med långsiktigt hållbar utvecklingskraft. Urbanpolitiken bör enligt motionärerna vara en central, integrerad del av den nationella politiken för regional utveckling och syfta till att underlätta och utveckla städernas roll som motorer för tillväxt.

I motion 2001/02:N245 (s) begärs att regeringen skall utforma en långsiktig strategi för nästa steg i storstadspolitiken i syfte att motverka ökade samhällsklyftor och segregation. Denna strategi bör enligt motionärernas mening bygga på den generella välfärdens grund.

Vissa kompletterande uppgifter

Som planerat pågår nu – efter tre års arbete med storstadspolitiken i den form den beslutats av riksdagen – ett omfattande uppföljnings- och utvärderingsar-

bete. Syftet är att under år 2002 sammanställa materialet för att därefter lämna en redovisning till riksdagen. Sammanlagt beräknas att över två miljarder kronor anslås till arbetet under perioden 1999–2003 från utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar och från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Därutöver kan nämnas att regeringen har tillsatt den s.k. Stockholmsberedningen för att lämna förslag på insatser som förbättrar transportsystemet i Stockholmsregionen men också transportmöjligheterna mellan Stockholm och övriga Mälardalen, övriga landet samt internationellt. Enligt direktiven (dir. 2000:96) har utredningen i uppdrag att bl.a. föreslå insatser för att uppnå en ökad satsning på kollektivtrafiken och förbättringar av transportsystemet som leder till att det skapas fler platser som är attraktiva för etableringar av bostäder och arbetsplatser. Ett delbetänkande har avlämnats i juni 2001, Transportsystemet i Stockholmsregionen (SOU 2001:51), med analys av de mål som bör vara vägledande för olika konkreta åtgärder. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2003.

Utskottets ställningstagande

Likheten mellan den regionala utvecklingspolitiken och storstadspolitiken är uppenbar. I båda fallen är det fråga om att finna de bästa instrumenten för att uppnå en hållbar tillväxt och goda sociala förhållanden. I den allmänna debatten framförs ibland synpunkten att det skulle finnas en motsättning mellan tillväxt i storstäder och tillväxt i övriga regioner. En sådan tanke är främmande för utskottets sätt att se. Utskottet är tvärtom av den bestämda uppfattningen att tillväxt och goda levnadsvillkor med trygghet, jämlikhet och jämställdhet inte ingår i ett s.k. nollsummespel, där en uppgång för en region motsvaras av en nedgång för en annan region. En tillväxtregion som Stockholm kan förväntas ”spilla över” utvecklingsmöjligheter till närliggande regioner. Vidare kan ett kluster som innehåller framgångsrika företag i en storstadsregion medföra utveckling även för övriga företag inom klustret i andra regioner.

Såväl de regionala tillväxtavtalen/tillväxtprogrammen som storstadspolitiken står inför en omfattande utvärderingsprocess. Enligt utskottets mening är det viktigt att erfarenheterna från de båda områdena analyseras också ur den synvinkeln att tillväxtprogrammen kan hämta inspiration från de lokala utvecklingsavtalen och vice versa. Ett kontinuerligt erfarenhetsutbyte mellan Storstadsdelegationen och Tvärdelegationen är också väsentligt, vilket arbetsmarknadsutskottet tidigare har betonat.

Ett sådant gemensamt erfarenhetsutbyte kan också motivera att ett närmande mellan de båda områdena prövas. Särskilt med hänsyn till den nya målformuleringen för den regionala utvecklingspolitiken, om väl fungerande och hållbara arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet, kan reflexionen göras att tillgänglighet till arbetsplatser och service är viktig även inom utsatta storstadsmiljöer. Ytterligare en faktor som talar för att ett närmande mellan de båda områdena prövas är att det finns glesbygds-

områden också helt nära de stora städerna, vilket medför att storstadsproblem och glesbygdsproblem kan föreligga samtidigt.

I stor utsträckning ligger här behandlade motionsyrkanden i linje med den politik som utskottet förordar. Med hänvisning till vad som anförts avstyrks motionerna i aktuella delar.

Näringslivsutveckling

Särskilda delegationer för starkare regioner

Propositionen

I vissa delar av landet finns det ytterligare behov av särskilda stimulansåtgärder. Regeringen anser därför att särskilda delegationer med tidsbegränsade mandat bör inrättas. De skall – i dialog med regionala och lokala aktörer – medverka till att långsiktigt stärka utvecklingen inom de mest utsatta lokala arbetsmarknadsregionerna i norra Sveriges inland respektive delar av Bergslagen, Dalsland och Värmland. Regeringen avser att närmare utforma delegationernas uppgifter efter samråd med berörda myndigheter och organisationer.

Stärkt lokal näringslivsutveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande om att ett program för stärkt lokal näringslivsutveckling inte behövs. *Jämför reservation 4 (m, kd, fp).*

Propositionen

Enligt regeringen bör under perioden 2002–2004 ett program med syfte att långsiktigt stärka lokal näringslivsutveckling inrättas. Fokus bör ligga på en eller flera lokala arbetsmarknadsregioner. Programmet skall främja samverkan mellan kommuner, kommungrupperingar och den regionala nivån. Regeringen avser att ge NUTEK i uppdrag att, i samråd med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet, utforma och genomföra programmet under perioden 2002–2004. För genomförandet avsätts högst 25 miljoner kronor.

Motionen

Kristdemokraterna ställer sig i motion 2001/02:N31 avvisande till regeringens bedömning om medel till stärkt lokal näringslivsutveckling. Om Kristdemokraternas förslag i övrigt genomförs behövs inte någon sådan åtgärd enligt motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Det av regeringen förordade programmet finansieras via anslagen (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder och (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Enligt utskottets uppfattning är ett program för stärkt lokal näringslivsutveckling ett ändamålsenligt instrument för att främja förutsättningarna för de lokala arbetsmarknadsregionerna genom metod- och processtöd. Regeringens avsikt är att de lokala arbetsmarknadsregionerna bättre skall kunna attrahera kompetent arbetskraft och därmed stärka näringslivsstrukturen.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrks motion 2001/02:N31 (kd) i aktuell del.

Rörlighetsstimulanser

Utökat pendlingsbidrag

Propositionen

Regeringen föreslår att ett pendlingsbidrag för veckopendling skall inrättas på försök. Bidraget skall gälla från den 1 januari 2002.

Regeringsförslaget behandlas av riksdagens arbetsmarknadsutskott i betänkande 2001/02:AU1, vilket justeras av utskottet i slutet av november 2001.

Utredning

Propositionen

Regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av de rörlighetsstimulerande medlen inom arbetsmarknadspolitiken, med särskild tyngdpunkt på flyttningsbidragen. Olika möjligheter att främja tillgången till nyckelpersoner i mindre lokala arbetsmarknadsregioner bör övervägas. Även frågan om att stödja medföljande bör uppmärksammas. Frågan om ett eventuellt bidrag till betalning av studieskulder bör enligt regeringens mening ses i ett vidare perspektiv.

Skattefrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett antal motioner med krav på ändringar i skattereglerna. Bland annat hänvisar utskottet till skatteutskottets inställning i de aktuella frågorna. *Jämför reservation 5 (m, kd, c, fp).*

Motionerna

Centerpartiet anför i motion 2001/02:N27 att arbetet med att förstora arbetsmarknaderna förutsätter fungerande kommunikationer och bättre förutsätt-

ningar för pendling. Riksdagen bör därför enligt Centerpartiet besluta att höja reseavdraget till 20 kr per mil. Vidare bör även resor i samband med barnomsorg omfattas och gränsen för avdragsgill resekostnad på 7 000 kr delas upp på årets tolv månader för att öka möjligheten för säsongsarbetare att kunna ta del av reseavdraget.

I motionerna 2001/02:N30 (s) och 2001/02:N33 (s) begärs ett tillkännagivande om de skattemässiga reseavdragen. Enligt motionärerna förutsätter kommunikationer i glesbygden till stor del användande av egen bil. Därför är det viktigt att systemet med reseavdrag vidareutvecklas till förmån för dem som bor i glesbygd.

I motion 2001/02:N18 (c) föreslås försöksverksamhet med utökat resebidrag i Västernorrlands län.

En annan fråga med anknytning till skattskyldigheten tas upp i motion 2001/02:N28 (s), nämligen frågan om avdrag för dubbel bosättning för två makar som av arbetsmarknadsskäl bor på olika orter. Enligt motionärerna kan en liten arbetsmarknad på landsbygden inte alltid erbjuda båda makarna jobb. Samtidigt förutsätter skattemyndigheterna att makar söker jobb där de kan bo tillsammans. Detta innebär i praktiken att båda makarna måste söka jobb på en stor arbetsmarknad.

Vissa kompletterande uppgifter

Inledningsvis skall påpekas att även Moderata samlingspartiet och Kristdemokraterna anser att reseavdragen för arbetspendling med bil bör höjas, dock utan samband med yrkande som behandlas av utskottet. Oppositionspartiernas förslag på skatteområdet, t.ex. när det gäller differentierad drivmedelsskatt m.m., behandlas av skatteutskottet.

Skatteutskottet har tagit upp olika reseavdragsfrågor i sitt yttrande till finansutskottet med anledning av budgetpropositionen för år 2002 och motioner från allmänna motionstiden år 2001. Bland annat yttrar sig skatteutskottet över frågan om höjning av reseavdraget till 20 kr per mil. Enligt skatteutskottets mening finns det inte nu någon anledning att genomföra ytterligare justeringar av reseavdraget. Beträffande inräknande av resor till dagis har skatteutskottet anfört följande (yttr. 2001/02:SkU1y):

När det gäller förslagen om en möjlighet att räkna in den extra tiden för att lämna barn på dagis finns det enligt utskottets mening skäl att hålla gränsdragningen kring dagens avdragsrätt för resor till och från arbetet så enkel och lättillämpad som möjligt. Att låta skattemyndigheterna beakta resan för inlämning och hämtning av barn på dagis när tidsvinsten beräknas skulle komplicera de bedömningar som måste göras i dessa fall. Härtill kommer att fördelningspolitiska invändningar kan riktas mot åtgärder som innebär att endast vissa barnfamiljer erbjuds en avdragsrätt för en del av sina levnadskostnader. Om syftet är att förbättra barnfamiljernas ekonomiska situation bör andra lösningar användas, t.ex. förbättringar av de olika stöd som i dag går direkt till barnfamiljerna.

När det gäller den begärda försöksverksamheten i Västernorrland bör det observeras att Lagrådet (1998-09-10) har varnat för risken att lika fall skulle behandlas olika (i samband med lagförslag om nedsatt fastighetskatt).

I fråga om avdrag för dubbel bosättning kan det erinras om att den tidigare tvåårsgränsen som gällde vid tillfälligt arbete på annan plats än hemorten slopades från och med 1999 års taxering. Vid dubbel bosättning gäller nu att gifta och sammanboende par medges avdrag under längst tre år och ensamstående skattskyldiga avdrag under längst ett år. Avdrag under längre tid kan medges om det finns särskilda skäl. Våren 2000 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen i samband med en likartad fråga. Tillkännagivandet innebär att regeringen bör genomföra en kompletterande utredning till utredningsbetänkandet *Förmåner och ökade levnadskostnader* (SOU 1999:94) för att belysa effekterna av avdragsreglerna för rörligheten på arbetsmarknaden och för de enskilda som bor och arbetar i glesbygd (bet. 1999/2000:SKU13 s.18). I en reservation (s, mp) framfördes att den fortsatta beredningen av utredningens förslag bör avvaktas. Enligt uppgift kommer Finansdepartementets arbete med denna fråga att påbörjas under år 2002.

Det kan vidare nämnas att skatteutskottet under våren 2002 kommer att behandla motion 2001/02:Sk461 (v), där motionärerna begär att regeringen återkommer med förslag om avdragsrätt för dubbel bosättning vid permanent arbete på olika platser från och med inkomståret 2003.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att regeringen kommer att tillsätta en utredning för att se över de rörlighetsstimulerande medlen inom arbetsmarknadspolitiken och att tyngdpunkten skall ligga på flyttningsbidragen. Frågor angående nyckelpersoner, medföljande och eventuella lättnader i fråga om återbetalning av studieskulder kan därmed få ytterligare belysning.

I samband med förslaget om avdrag vid dubbel bosättning har riksdagen på skatteutskottets förslag gjort ett tillkännagivande till regeringen, vilket leder till att denna fråga särskilt kommer att utredas under år 2002. Utskottet ser positivt på att ytterligare beslutsunderlag kommer att erhållas i en fråga som kan få ökad betydelse inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken.

Reseavdraget fastställdes så sent som år 1998 till 15 kr per mil och avsikten var då att skapa en viss marginal för att beloppet skulle kunna kvarstå oförändrat under ett antal år. Härefter har avdragsbeloppet höjts med en krona till 16 kr per mil under innevarande år. Syftet med denna höjning har varit att stimulera rörligheten på arbetsmarknaden. Som framgår av det föregående finns det enligt skatteutskottets mening inte nu någon anledning att genomföra ytterligare justeringar av detta belopp. Utskottet instämmer i skatteutskottets uppfattning. Den begärda uppdelningen av reseavdraget i tolv delar förefaller stå i strid med strävandena efter att förenkla skattelagstiftningen och avvisas därmed.

Även när det gäller förslaget om att inkludera resor för att lämna barn på dagis anser utskottet att skatteutskottets motivering för att avvisa ett sådant förslag är hållbart.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet här behandlade motioner i aktuella delar.

Lokala och regionala resurscentrum för kvinnor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå aktuella motionsyrkanden med hänvisning till att den förda politiken, dvs. att jämställdhetsaspekter bör prägla närings- och regionalpolitiken, ligger i linje med den grundsyn som redovisas i motionerna. *Jämför reservation 6 (m, kd, fp) och reservation 7 (c).*

Propositionen

Regionala och lokala resurscentrum för kvinnor finns på cirka 120 platser i Sverige. De har till syfte att bl.a. stimulera kvinnors företagande. Varje centrum har utformats från lokala behov och ser därför olika ut i olika delar av landet. För perioden 2002–2004 avser regeringen att avsätta 10 miljoner kronor per år för att täcka en del av kostnaderna för basfinansieringen vid regionala och lokala resurscentrum för kvinnor. Dessutom bör vissa särskilda medel avsättas till projekt som drivs vid dessa centrum.

Enligt NUTEK tilldelades regionala och lokala resurscentrum under år 2000 uppskattningsvis cirka 50 miljoner kronor som bidrag från olika finansierare, varav NUTEK bidrog med ca 19 miljoner kronor.

Motionerna

Centerpartiet anför i motionerna 2001/02:N27 och 2001/02:A212 att modellen med kvinnliga affärsrådgivare, resurscentrum för kvinnor och kvinnolån har slagit väl ut och inte bör upphöra efter år 2004 utan i stället permanentas. Dessa åtgärder som varit lyckosamma när det gäller kvinnornas företagande bör prövas också när det gäller att stötta invandrare som vill starta företag.

Vissa kompletterande uppgifter

Den av regeringen förordade avsättningen av medel till regionala och lokala resurscentrum för kvinnor finansieras via anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Beträffande kvinnliga affärsrådgivare sägs det i regleringsbrevet för anslaget (38:2) Näringslivsutveckling för år 2001 att NUTEK:s verksamhet på området skall innefatta stöd till kvinnliga affärsrådgivare och annan rådgivningsverksamhet, spridning av forskningsinsatser och annan kunskap kring kvinnors företagande samt internationellt arbete.

Resultat av verksamheten med kvinnliga affärsrådgivare redovisas, som nämnts i ett inledande avsnitt, i rapporten Om regionalpolitiken blev jämställd – jämställdhetsperspektiv på regionalpolitik. Enligt expertgruppen som författat rapporten är det viktigt att ta vara på och även sprida erfarenheterna från affärsrådgivning för kvinnor. Mot bakgrund av de utvärderingar som finns föreslås i rapporten utökade möjligheter till affärsrådgivning för kvinnor i hela landet. Det motiveras bl.a. av att andelen kvinnor bland nyföretagarna fortfarande är låg.

I regleringsbrevet för år 2001 för anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling anges att NUTEK skall avsätta lägst 26 miljoner kronor för bidrag till projekt vid regionala och lokala resurscentrum för kvinnor i främst nationella stöd-områden och EG:s strukturfondsområden. Bidrag skall ges till tillväxtorienterade projekt med inriktning på näringslivsutveckling och sysselsättning samt projekt med syfte att utveckla och implementera kunskap om kvinnors företagande. Medlen får användas till att dels starta nya projekt, dels vidareutveckla tidigare projekt för att tillvarata erfarenheter, kontaktnät och kunskaper som vunnits i dessa. Medel för projektverksamheten beräknas uppgå till 26 miljoner kronor även under år 2002. Sammanlagt kommer således finansieringen under år 2002 att uppgå till 36 miljoner kronor.

För att främja kvinnors och invandras företagande har regeringen i budgetpropositionen för år 2002 inom anslaget (38:2) Näringslivsutveckling m.m. inom utgiftsområde 24 Näringsliv beräknat ökade belopp med 9 miljoner kronor år 2002, 14 miljoner kronor år 2003 och 19 miljoner kronor år 2004.

Kvinnors företagande har varit ett prioriterat område inom ALMI. Finansiering, t.ex. företagarlån för kvinnor, eller rådgivning i främst strategiska frågor har kunnat erhållas från ALMI. Företagarlånet för kvinnor infördes i augusti 1994. Som kommer att redovisas i det följande avser regeringen – enligt vad som sägs i propositionen – att införa ett generellt mikrolån med samma villkor som gäller för företagarlån för kvinnor. Bland annat skall en uppföljning av lånet ske årligen. Det anges att det är angeläget att de tidigare prioriterade grupperna kvinnor, ungdomar och invandrare ges fortsatt prioritet. Kunskap och erfarenhet av dessa gruppers behov skall beaktas vid all kredithantering enligt regeringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det är en viktig uppgift inom närings- och regionalpolitiken att särskilt stödja kvinnors företagande. Det finns en stor utvecklingspotential bland kvinnliga företagare, och det är också angeläget att fler kvinnor blir företagare. Generellt sett gäller att s.k. mainstreaming, dvs.

beaktande av jämställdhetsaspekter i alla sammanhang, bör prägla närings- och regionalpolitiken för att främja tillkomst av nya företag och tillväxt av befintliga företag.

När det gäller ovan nämnda motionskrav har utskottet ingen annan åsikt än motionärerna i frågan om att åtgärder som varit lyckosamma när det gäller kvinnornas företagande också kan prövas när det gäller att stötta invandrare som vill starta företag. Som framgår ligger den förda politiken i linje med den grundsyn som framförs i motionerna 2001/02:N27 (c) och 2001/02:A212 (c). De bör därför inte föranleda något uttalande från riksdagens sida.

Övriga utvecklingsfrågor

Propositionen

Regional utveckling genom integration och mångfald

Integrationsverkets försöksverksamhet med att stimulera kommuner utanför storstäderna att i organiserad form ta emot flyktingar som ursprungligen tagits emot i storstäderna kommer att fortsätta även år 2002. Verksamheten är enligt regeringens uppfattning intressant för regional utveckling.

De regionala kulturinstitutionerna bidrar till ökad regional attraktionskraft

Regeringen gör bedömningen att regionala kulturinstitutioner möjliggör en mångsidig kulturverksamhet av hög kvalitet i landets alla regioner. Härigenom ökar regionernas attraktionskraft.

Som stöd för etableringen av en filmvårdscentral i Grängesberg bör ytterligare 5 miljoner kronor avsättas engångsvis för år 2001.

Frågan om filmvårdscentral behandlas av riksdagens kulturutskott inom ramen för utgiftsområde 17 (bet. 2001/02:KrU1).

Kunskap och kompetens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå aktuella motioner inom området kunskap och kompetens, främst med hänvisning till den utveckling som är på gång. *Jämför reservation 8 (m, kd, c, fp).*

Inledning

I detta avsnitt behandlas åtgärder som syftar till att skapa goda utbildningsmöjligheter i alla delar av landet. Enligt vad som nämns i propositionen avser regeringen att följa utvecklingen när det gäller uppgiften att högskolan skall samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet.

Propositionen

Utveckling av distansutbildning

Regeringen redovisar sin bedömning att distansutbildningen bör utvecklas så att den blir lättillgänglig i hela landet. En flexibelt ordnad distansutbildning bör främja förutsättningarna för regional utveckling. För år 2002 föreslår regeringen att ersättningen för distansutbildningar inom nätuniversitetet skall vara 90 000 kr per helårsstudent och helårsprestation. Dessa platser föreslås således i budgetpropositionen för år 2002 erhålla en särskild ersättning som är högre än t.ex. ersättningen för de humanistiska, samhällsvetenskapliga, naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena. Under år 2002 avser regeringen att ta initiativ till ett utvecklingsarbete för att bl.a. undersöka hur resurserna för distansutbildning skall beräknas kommande år.

Samverkan mellan universitet/högskolor och kommuner

För att stimulera samarbete mellan universitet/högskolor och kommuner och för att öka rekryteringen till högskolan samt skapa hållbar tillväxt i regionerna bör 50 miljoner kronor avsättas under perioden 2002–2004. Lärosäten och kommuner kommer under tre år att gemensamt kunna söka medel för utvecklingsprojekt med dessa syften.

Utveckling av nya högskoleutbildningar

Ett särskilt uppdrag bör ges till Örebro universitet, Högskolan i Gävle och Mithögskolan för att i samarbete med den kommunala vuxenutbildningen under perioden 2002–2004 utveckla s.k. collegeutbildning. Dessutom bör ett särskilt uppdrag ges till Örebro universitet, Luleå tekniska universitet och Blekinge tekniska högskola för att under perioden 2002–2004 utveckla kortare yrkesutbildningar som förordas i regeringens proposition om den öppna högskolan (prop. 2001/02:15).

Kommunernas ansvar för utbildning

Enligt regeringens bedömning är de principer som ligger till grund för ansvarsfördelningen mellan stat och kommun på utbildningens område viktiga att slå vakt om. Inom ramen för denna ansvarsfördelning bör en fortsatt utveckling ske. Staten och kommunerna bör i framtiden ta ett gemensamt ansvar för utvecklingen av lärandets infrastruktur. Kommunerna kommer i framtiden att behöva lägga större vikt vid det regionala utvecklingsperspektivet vid utvecklingen av gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen.

Regeringen har uppdragit till Gymnasiekommittén 2000 (dir. 2000:35) att bl.a. utreda och redovisa hur de interkommunala ersättningarna påverkar förutsättningarna för samverkan mellan kommuner kring gymnasieutbildningar samt i övrigt överväga hur incitamenten till samverkan mellan kom-

muner kan stärkas. Kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 30 april 2002.

Vuxnas lärande skall främjas genom utvecklingsbidrag till kommuner

Ett särskilt bidrag, sammanlagt 20 miljoner kronor, bör under år 2003 enligt regeringens bedömning ges till kommuner för uppbyggnaden av lokala lärcentrum. Lärcentrum är en mötesplats eller studiemiljö som har en viss infrastruktur för ändamålet. Målgrupperna för lärcentrumens verksamhet är ortsbundna och yrkesverksamma personer. Undervisningen kan ske på plats i lärcentrumet, men ett lärcentrum kan också vara en plats där den som studerar på distans får tillgång till den tekniska utrustning och den studiemiljö som eventuellt behövs för distansstudierna. Många kommuner har redan i dag väl fungerande lärcentrum. I andra kommuner har man inte kommit lika långt och utbyggnaden av ett lärcentrum kan förknippas med kostnader som en enskild kommun kan ha svårt att finansiera.

Regionala kompetensråd

Regeringen anser att de regionala kompetensrådets arbetsformer bör utvecklas. Detta kan ske genom ett närmare samarbete mellan de regionala kompetensråden och partnerskapen inom tillväxtavtalen/tillväxtprogrammen. Merparten av de regionala kompetensråden bildades under år 1998 och de finns nu representerade i hela landet. I den senaste kartläggningen av de regionala kompetensråden, som gjordes av Arbetsmarknadsstyrelsen och lämnades till regeringen i augusti 2001, framkom att rådets roll och arbete varierar. Flertalet av råden efterfrågar ett förtydligande av uppdraget samt ett nationellt forum, dit frågor av mer nationell karaktär kan kanaliseras och diskuteras.

Motionerna

Moderata samlingspartiet framhåller i motion 2001/02:N25 att det är viktigt att likvärdiga villkor för utbildning råder i hela landet och att kvaliteten är hög. Det anförs att ett decentraliserat ansvar kombinerat med nationell skolpeng gör det möjligt att behålla även små skolor på landsbygden. Motionärerna ser positivt på de utökade möjligheterna till distansutbildning och på försöken till alternativa lärarutbildningar. Däremot är de tveksamma till regeringens bedömningar angående projektbidrag till samverkan och lärcentrum. Om det finns intresse och kompetens tar kommunerna själva initiativ till sådana projekt, sägs det i motionen.

Centerpartiets syn på utbildningsfrågorna redovisas i motion 2001/02:N27. Enligt motionärerna är det viktigt att fler ungdomar ges möjligheten att gå vidare till högre utbildning på hemorten. Därigenom kan behovet av välutbildad arbetskraft i framtiden tillgodoses även på de lokala arbetsmarknaderna, menar motionärerna. Det gäller också att stimulera ungdomar som kommer från studieovana hem. Regeringen bör inom ramen för de medel som avsatts

för att stimulera samarbete mellan universitet/högskolor och kommuner initiera en försöksverksamhet som syftar till att öka nyfikenheten för den högre utbildningen redan på gymnasiet. Vidare anser motionärerna att forskningen om regional utveckling har blivit eftersatt. För att säkerställa kompetensen inom detta forskningsområde bör staten skjuta till mer ekonomiska resurser.

Vidare tar Centerpartiet upp fiskerinäringen, vilken sägs vara i stort behov av utbildningsmöjligheter. För att kunna erbjuda en adekvat yrkesutbildning på alla nivåer inklusive högskolenivå bör en samlad utbildningsresurs skapas.

Enligt vad Folkpartiet anför i motion 2001/02:N23 är det av särskilt stor vikt för landsbygden att universitet och högskolor tar sitt ansvar för distansundervisningen. Folkpartiet vill ha en rörlig studentpeng både för högskola och folkhögskola, vilket gör att resurserna tilldelas de institutioner där studenterna vill läsa. Även när det gäller gymnasieskolan är utvecklingen av distansundervisning viktig för landsbygdens ungdomar. Regeringens bedömningar på utbildningsområdet accepteras i stort sett av Folkpartiet med undantag av bedömningen i fråga om collegeutbildningar vid vissa universitet och högskolor. En sådan ordning anser motionärerna vara en utbyggnad av komvux.

Vissa kompletterande uppgifter

Motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2001 angående bl.a. studentpeng och skolpeng kommer att behandlas av utbildningsutskottet i dess budgetbetänkande över utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (bet. 2001/02:UbU1), vilket justeras i utbildningsutskottet den 22 november 2001. Debatt i riksdagens kammare planeras till den 7 december 2001.

Ett av regeringens mål inom utbildningspolitiken är att 50 % av en årskull skall ha börjat studera på högskolan vid 25 års ålder. I propositionen om den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) tas upp vissa av de frågor som berörs i motionerna. Enligt regeringens bedömning bör universitet och högskolor i samarbete med kommunal vuxenutbildning kunna erbjuda högskoleintroducerande utbildning, en s.k. collegeutbildning. Avsikten är att bredda rekryteringen till högskolan genom att uppmuntra till högre studier bland grupper som annars inte skulle fortsätta sina studier, stärka deltagarnas formella kompetens samt ge dem tillfälle att pröva på studier i högskolemiljö. Regeringen avser att låta Högskoleverket göra en årlig uppföljning. Efter tre års collegeverksamhet bör en utvärdering göras. Vidare anser regeringen att universitet och högskolor bör upprätta lokala handlingsplaner för hur arbetet med breddad rekrytering skall bedrivas. Handlingsplanerna bör innehålla mätbara mål, som kan följas upp med enhetliga och över tiden hållbara nyckeltal.

Universitetens och högskolornas IT-stödda distansutbildningar bör enligt regeringen samordnas i ett svenskt nätuniversitet med start under år 2002. I den nyssnämnda propositionen föreslås att Distansutbildningsmyndigheten avvecklas i samband med att en ny myndighet inrättas för att stödja Sveriges nätuniversitet. Den nya myndigheten bör också ha en informerande roll vad avser IT-stödd distansutbildning. Myndigheten skall utveckla och handha den

nätburna informationscentralen för Sveriges nätuniversitet, registrera de IT-stödda distansutbildningarna, fördela särskilda utvecklingsresurser till lärosätena och stödja deras samordning. Utbildningsutskottets betänkande med anledning av propositionen (bet. 2001/02:UbU4) justeras den 20 november och debatteras i riksdagens kammare den 7 december 2001.

Propositionen om vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) godkändes i riksdagen våren 2001 (bet. 2000/01:UbU15). En strategi som utgår från individens önskemål, behov och förutsättningar skall utvecklas. Fokus skiftas från undervisning i skollika former till ett mer flexibelt stöd för individens lärande. Bland annat får Statens skolor för vuxna ett utvidgat uppdrag, nämligen att stödja kommunernas användning av distansmetoder i undervisningen.

Frågor om yrkesutbildning inom fiskerisektorn har tidigare behandlats av miljö- och jordbruksutskottet (bet. 1999/2000:MJU8) respektive av utbildningsutskottet (bet. 2000/01:UbU14). Miljö- och jordbruksutskottet redovisade utförligt i sitt betänkande vilken utbildning som finns för fiskerisektorn.

Sedan år 2000 har en projektgrupp, där bl.a. Fiskeriverket ingår, arbetat med att definiera lämpliga former för ett utbildningscentrum för fiskerinäringen. Även kommuner och andra statliga myndigheter är numera involverade i projektet. För en framtida finansiering av ett utbildningscentrum kan stora delar av projektet ges EU-finansiering.

Den av regeringen förordade uppbyggnaden av lärcentrum finansieras via anslaget (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning motsvaras motionskraven om ökade möjligheter för ungdomar från studieovana hem att komma in i högskolestudier av regeringens förslag i proposition 2001/02:15 om den öppna högskolan. Utskottet vill bl.a. peka på den utveckling som är på gång i fråga om den s.k. collegeutbildningen. De grupper som annars inte skulle fortsätta sina studier får genom collegeutbildningen en chans att pröva på en för dem ovan miljö. Särskilt noterar utskottet att collegeutbildningen kommer att följas upp årligen och utvärderas efter tre år, vilket medför att den successivt kan anpassas för att åstadkomma en breddad rekrytering till högskolan. Utskottet har uppmärksammat att en rekryteringsdelegation skall inrättas med uppgift att stimulera till en breddad rekrytering till högskolan, t.ex. genom att stödja införandet av collegeutbildningar eller genom att öka kontakterna mellan gymnasieskolor och universitet/högskolor.

Även förändringarna när det gäller distansutbildning och lärcentrum är ägnade åt att bredda utbildningsmöjligheterna, vilket utskottet ser positivt på. Utskottet utgår från att uppföljningen av dessa förändringar kommer att belysa bl.a. resultaten med avseende på den regionala utvecklingen.

När det gäller motionskrav om hög kvalitet på och likvärdiga villkor för skolutbildningen kan utskottet konstatera att kommunerna har fått förstärkt

möjlighet att erbjuda lärarna riktad kompetensutveckling; dessa satsningar kommer att fortsätta även under år 2002. Vidare har en ny lärarutbildning startat i hösten 2001, och ett stort antal obehöriga lärare kommer att ges möjlighet att genomgå en kompletterande utbildning som ger behörighet.

Utskottet noterar att yrkesutbildning inom fiskerisektorn är under utveckling genom det pågående projektet för att skapa ett utbildningscentrum för fiskerinäringen.

Utan att gå in på samtliga de spörsmål som tas upp i motionerna kan utskottet sammanfattningsvis konstatera att det pågår en utveckling mot en breddad utbildning, vilket också får betydelse från regionalpolitisk synpunkt. I övrigt vill utskottet hänvisa till utbildningsutskottets behandling av utbildningsfrågorna.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2001/02:N23 (fp), 2001/02:N25 (m) och 2001/02:N27 (c) i aktuella delar.

Stärkt företagsamhet och ett utvecklat entreprenörskap

Inledning

I detta avsnitt redovisas förslag och bedömningar som syftar till att stärka entreprenörskapet, öka nyföretagandet och gynna utvecklingen av livskraftiga företag i hela landet. Vidare tas insatser upp som syftar till att främja utvecklingen i regioner som inte fungerar så väl från tillväxtpunkt.

Regeringens bedömningar och förslag om stärkt företagsamhet och ett utvecklat entreprenörskap har följande utgångspunkter:

- Åtgärderna skall vara marknadskompletterande.
- Snedvridning av konkurrensen skall undvikas.
- Insatser till företag i tidiga skeden, till grupper med högre trösklar till företagande och i regioner där marknaden inte fungerar tillfredsställanden bör prioriteras.
- Enkelhet och effektivitet bör eftersträvas.
- Åtgärderna bör påverkas av regionala förutsättningar och prioriteringar.
- Åtgärderna bör präglas av att företag ingår i kluster.
- Åtgärderna skall utgå från de nationella jämställdhetsmålen.
- Åtgärderna skall löpande följas upp, utvärderas och omprövas.

Regionalt nedsatta socialavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner som går längre än regeringens bedömning av möjligheterna att tillämpa nedsatta socialavgifter. Enligt utskottet innebär regeringens uppfattning i frågan en bra lösning med hänsyn till bl.a. EG:s statsstödsregler och andra krav.

Lagförslaget om utvidgade regionala avdrag från socialavgifter behandlas i skatteutskottet. *Jämför reservation 9 (m, kd, c, fp).*

Propositionen

Sverige tvingades vid årsskiftet 1999/2000 upphöra med stödformen regionalt nedsatta socialavgifter, i avvaktan på EG-kommissionens slutliga ställningstagande i fråga om stödets förenlighet med EG:s statsstödsregler. I december 2000 beslöt emellertid kommissionen att inte godkänna stödformen.

Regeringens bedömning är att den lämpligaste lösningen för en regional avgiftslättnad är att införa ett utvidgat avdrag med 10 % vid beräkningen av socialavgifterna för arbete inom stödområde A. Avgiftslättnaden syftar till att stimulera småföretagandet samt att bidra till en god service i de delar av landet som har de största geografiska lägesnackdelarna. Åtgärden bör ha sin utgångspunkt i den generella nedsättning med 5 % i alla delar av landet som nu gäller enligt socialavgiftslagen (2000:980). Det föreslagna avdraget bör i likhet med den generella nedsättningen beräknas på ett löneunderlag på högst 852 000 kr. Det utvidgade avdraget kan således uppgå till högst 85 200 kr per år. Sammantaget med den redan befintliga generella nedsättningen uppgår nedsättningen till högst 127 800 kr per år. I likhet med den generella nedsättningen bör enskilda näringsidkare omfattas av stimulansåtgärden.

Avdraget utformas i enlighet med EG-kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse, s.k. försumbart stöd. Regeringen bedömer att ca 21 000 företag kommer att omfattas av det utvidgade avdraget.

Fler näringsgrenar än tidigare kommer att få del av avdraget, och det blir mer småföretagsinriktat. Företag inom sektorerna kol och stål, jordbruk och fiske samt transportsektorn är emellertid uteslutna på grund av EG:s statsstödsregler.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2002. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett lagförslag under hösten 2001.

Motionerna

Moderata samlingspartiet anför i motion 2001/02:N25 att den aviserade ändringen angående nedsättning av socialavgifter från 5 till 15 % av avgiftsun-derlaget för företag i stödområde A är framåtsyftande. Dock ingår inte branscher som jordbruk, fiske och transportsektorn. Enligt motionärerna är det inte sannolikt att EU skulle protestera mot att dessa branscher inkluderas, eftersom det är fråga om försumbart stöd.

I Kristdemokraternas kommittémotion 2001/02:N372 begärs ett tillkännagivande om att regeringen fört en ryckig politik när det gäller regional nedsättning av socialavgifter. Detta upprepas i motion 2001/02:N31 (kd), där motionärerna även anser att det nu aviserade förslaget går dem till mötes och är ett första steg på vägen mot en avgiftsnedsättning i hela riket.

Centerpartiet hävdar i motion 2001/02:N27 att det är nödvändigt att sänka arbetsgivaravgifterna generellt med 10 % upp till en viss lönesumma från och

med den 1 januari 2002. Centerpartiet ställer sig dock bakom regeringen om en ytterligare nedsättning av de sociala avgifterna i stödområde A utöver den generella nedsättningen. Även beträffande transporter, jordbruk och fiske borde möjligheten till nedsättning prövas med stöd av vissa undantag i artikel 87.3 i EG-fördraget.

Folkpartiet välkomnar i kommittémotion 2001/02:N23 den aviserade nedsättningen av socialavgifter och accepterar den procentuella nivån. Däremot hävdar motionärerna att regeringen borde ha räknat med ett annat takbelopp med hänsyn till att EU-gränsen för stöd uppgår till 100 000 euro per företag på tre år.

I motion 2001/02:N18 (c) begärs ett tillkännagivande om att jord- och skogsbrukare i stödområde A bör få nedsättning av de sociala avgifterna. I annat fall finns det stor risk för att industriföretagen inte får den råvara de behöver. Regeringen hänvisar till EG:s statsstödsregler enligt vad som sägs i motionen, men enligt motionären finns det möjligheter att tolka EG:s statsstödsregler på ett sådant sätt att även jordbruk kan ges ekonomisk stimulans.

Vissa kompletterande uppgifter

Mot bakgrund av att EG-kommissionen inte godkände stödformen föreslår regeringen i budgetpropositionen att lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter skall upphöra att gälla. Detta förslag behandlas i utskottets budgetbetänkande i fråga om utgiftsområde 19 (bet. 2001/02:NU2).

Vidare kan nämnas att Riksdagens revisorer på förslag av riksdagens socialförsäkringsutskott har granskat den nedsättning om 5 % av socialavgifterna som infördes den 1 januari 1997. Avsikten med nedsättningen är att stimulera nyanställningar och uppmuntra egenföretagande. Den analys som revisorerna genomfört pekar på att nedsättningen inte är någon kostnadseffektiv åtgärd för att främja sysselsättningen. Revisorernas förslag angående sänkta socialavgifter (2001/02:RR2) behandlas av riksdagens finansutskott.

Bestämmelserna om försumbart stöd regleras i kommissionens förordning nr 69/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse. Artikel 1 i förordningen fastställer tillämpningsområdet för bestämmelserna om försumbart stöd. Av artikeln framgår att försumbart stöd kan lämnas till företag inom alla sektorer *med undantag för transporter, jordbruk och fiske* (de senare i den utsträckning det är fråga om produktion, bearbetning eller marknadsföring av sådana produkter som förtecknas i bilaga 1 till EG-fördraget). Även företag inom sektorn *kol och stål* är uteslutna på grund av EG:s statsstödsregler.

När det gäller skogsjordbruk har besked erhållits från kommissionen (Generaldirektoratet för jordbruk) att det är tillåtet att bevilja nedsättning till skogsbruk inom ramen för försumbart stöd.

I detta sammanhang bör det noteras att Lantbrukarnas Riskförbund har varnat för gränsdragningsproblematiken i företag som omfattar både jord- och skogsbruk.

Företagsverksamhet med renar och renprodukter kan inte ”automatiskt” erhålla nedsatta socialavgifter. Bakgrunden är att renar och renprodukter omfattas av bestämmelserna i artikel 5 i rådets förordning (EEG) nr 827/68 av den 28 juni 1968 om den gemensamma organisationen av marknaden för vissa produkter som förtecknas i bilaga 1 till fördraget. I artikel 5 i förordningen anges att artiklarna 87, 88 och 89 i fördraget skall tillämpas på produktion av och handel med de i bilagan uppräknade produkterna. Genom anslutningsakten för Sverige m.fl. länder gjordes följande tillägg till artikel 5 i ovan nämnda förordning:

Med kommissionens tillstånd kan stöd till produktion och omsättning av renar och renprodukter lämnas av Norge, Sverige och Finland under förutsättning att det inte medför någon ökning av de traditionella produktionsnivåerna.

Om Sverige anser att rennäringen skall omfattas av nedsatta socialavgifter så gäller följande. Oaktat att det här är fråga om försumbart stöd måste förslaget anmälas till kommissionen i särskild ordning. Av anmälan skall framgå varför stödet inte kommer att påverka produktionsnivåerna. Kommissionen kommer därefter att pröva frågan innan ett eventuellt godkännande lämnas. Uppföljningsrapporter om produktionsnivåerna skall redovisas till kommissionen.

Regeringens lagförslag om särskilt avdrag i stödområde A vid beräkning av arbetsgivaravgifter har sedermera lämnats till riksdagen inom ramen för proposition 2001/02:45 om sänkt mervärdesskatt på böcker och tidskrifter, m.m. Enligt vad som sägs i denna proposition bör en regional stimulans för småföretagandet i stödområde A införas. Stimulansen lämnas genom utvidgade särskilda avdrag vid beräkningen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter för arbete vid ett fast driftställe i stödområdet. Det utvidgade avdraget vid beräkning av arbetsgivaravgifter uppgår – utöver det generella avdraget på 5 % enligt socialavgiftslagen – till 10 % av avgiftsunderlaget, dock högst 7 100 kr per månad. En motsvarande utvidgning av avdraget införs också för den som betalar egenavgifter. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2002. Enligt regeringen finns det anledning att utvärdera effekterna av stödet. Vidare är det viktigt att de stödgivande myndigheterna kontrollerar att det högsta beloppet för försumbart stöd för ett visst företag inte överskrids; det innebär att summan av alla försumbara stöd till ett enskilt företag, t.ex. landsbygdsstöd och det utvidgade regionala avdraget från sociala avgifter, inte får överstiga 100 000 euro under en treårsperiod.

Proposition 2001/02:45 behandlas av skatteutskottet under hösten 2001 i betänkande 2001/02:SkU12.

Regeringens förslag om en regional stimulans för småföretagandet i stödområde A beaktas i samband med den inkomstberäkning för budgetåret 2002 som regeringen redovisar i budgetpropositionen och behandlas av denna anledning i finansutskottets nyligen justerade betänkande 2001/02:FiU1 (s. 202). I sitt yttrande över regeringens förslag om en regional stimulans för småföretagandet i stödområde A anför finansutskottet bl.a. följande:

Regeringen har i proposition 2001/02:45 föreslagit en regional stimulans för småföretagandet i stödområde A. Propositionen är för närvarande under beredning i skatteutskottet. Stimulansen lämnas som framgång tidigare genom ett utvidgat särskilt avdrag vid beräkningen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter för arbete vid ett fast driftställe i stödområdet. Det utvidgade avdraget uppgår – utöver det generella avdraget på 5 % – till 10 % av avgiftsunderlaget, dock högst 7 100 kr per månad. Enligt utskottets mening är det värdefullt att även stärka den ideella verksamheten genom att avdraget även omfattar de ideella föreningarna och stiftelserna i stödområde A. Inkomstbortfallet till följd av en sådan utvidgning torde uppgå till mindre än 5 miljoner kronor och ligger inom osäkerhetsmarginalen för beräkningarna av arbetsgivaravgifterna. Någon justering av beloppet i inkomstberäkningen är därför enligt utskottet inte motiverad. Det får ankomma på skatteutskottet att vid beredningen av ärendet utforma lagtexten.

Enligt planeringen skall skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU12 debatteras och beslutas i kammaren samma dag som föreliggande betänkande, dvs. den 12 december 2001. Skatteutskottet har vid sitt sammanträde tisdagen den 13 november 2001 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över det förslag om ändring i regeringens förslag till lag om utvidgning av de särskilda avdragen i lagen om socialavgifter (2000:980) som lagts fram av skatteutskottets kansli med anledning av finansutskottets ovan redovisade betänkande.

Utskottets ställningstagande

Under lång tid har frågan om nedsättning av sociala avgifter diskuterats utan att en tillfredsställande lösning, som godkänts av kommissionen, har kunnat nås. Den regionalpolitiska utredningen (SOU 2000:87) ansåg för sin del att detaljerade system för att kompensera olika slags kostnadsnackdelar bör undvikas och att generella lösningar bör eftersträvas. I linje därmed föreslog utredningen en generell nedsättning av sociala avgifter med 15 procentenheter för företag med maximalt 50 anställda inom stödområde A. Med hänvisning till kommissionens ovan redovisade inställning anser utskottet att regeringens bedömning (i förening med lagförslaget i proposition 2001/02:45, vilket behandlas av skatteutskottet) angående nedsättning av socialavgifter inom ramen för försumbart stöd är ett steg framåt och en balanserad lösning.

Inställningen i flera motioner kan sammanfattas med att motionärerna inte har mycket att invända mot de av regeringen aviserade förändringarna mer än att de borde ha varit mer långtgående. Exempelvis borde även de undantagna sektorerna ingå i det nya systemet och takbeloppet borde utgå från EU-gränsen 100 000 euro per företag på tre år. Vidare borde – i ett nästa steg – hela landet inkluderas.

Utskottet vill i denna sak genmäla att eftersom den aktuella förordningen (69/2001) har utformats med stöd av de principer som följer av EG-fördraget (artikel 87) finns det i praktiken ingen legal grund för att bevilja nedsättning av socialavgifterna i form av försumbart stöd för transporter, jordbruk och fiske m.m. Som ovan nämnts kan dock nedsättning erhållas för företag inom skogsbrukssektorn. Huruvida framställning till kommissionen skall göras i

syfte att inkludera företag inom rennäringsen kan naturligtvis övervägas. Enligt utskottets uppfattning är den lösning som nu presenterats bra med hänsyn till de olika krav som finns.

Därmed avstyrks motionerna 2001/02:N18 (c), 2001/02:N23 (fp), 2001/02:N25 (m), 2001/02:N27 (c), 2001/02:N31 (kd) och 2001/02:N372 (kd) i aktuella delar.

Företagsamhet och regional utvecklingspolitik

Propositionen

Information och rådgivning

Regeringen anser att staten aktivt bör främja att företagens och företagens behov av korrekt och lättillgänglig information och rådgivning tillgodoses. Staten bör tillhandahålla samlad information om de lagar och regler som omgärdar företagande. Statens ansvar för affärsrådgivning bör inriktas mot områden där det finns påvisbara brister i utbudet, bl.a. mot kvinnor. Regeringen har i budgetpropositionen för år 2002 inom utgiftsområde 24 Näringsliv beräknat ökade belopp med 9 miljoner kronor år 2002, 14 miljoner kronor år 2003 och 19 miljoner kronor år 2004 för att främja kvinnors och invandras företagande.

Kooperativt företagande

Regeringen bedömer att uppdraget till lokala kooperativa utvecklingscentrum inte enbart bör omfatta tillhandahållandet av gratis information och rådgivning för att starta kooperativa företag utan även främjandet av sådan företagsutveckling lokalt och regionalt.

Nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster

Åtgärderna för företagsutveckling bör i ökad utsträckning präglas av att företag betraktas som delar av system – innovationssystem och kluster. Enligt regeringens bedömning bör ett nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster inrättas, omfattande totalt 70 miljoner kronor under perioden 2002–2004. De program som här är aktuella skall ses som komplement till vissa av de insatser för att främja innovationssystem som redovisas i den nyligen avlämnade propositionen om FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2). I denna redovisas principer för utvecklingen av den behovsmotiverade forskningen, särskilt vad gäller industriforskningsinstitutens roll i innovationssystemet.

Det av regeringen förordade programmet finansieras via anslagen (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder och (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Utredning om utbyggnad av bil- och komponenttestklustret i övre Norrlands inland

Regeringen anser att en utredare bör tillkallas med uppdrag att föreslå åtgärder för att stödja verksamheten med fortsatta och utbyggda bil- och komponenttester i övre Norrlands inland. Utredarens arbete skall ske i samråd med Näringsdepartementet, NUTEK, Verket för innovationssystem (VINNOVA), berörda kommuner, länsstyrelser, den nybildade ideella föreningen Swedish Provingground Association (SPA) m.fl. Programmet skall vara nära kopplat till aktuellt regionalt tillväxtavtal/tillväxtprogram och även till det nationella programmet för innovationssystem och kluster.

Ett program för hållbar tillväxt inom ett kluster omfattande de mineralutvinnande branscherna

Regeringen anser att ett program för utveckling av industrimineral-, ballast- och stenindustrierna inom stödområdena, t.ex. Bergslagen och Norrlands inland, bör bedrivas under perioden 2002–2004 och omfatta totalt 15 miljoner kronor. Programmet bör inriktas mot tillämpad forskning och kompetensutveckling och samverka med liknande utvecklingsprogram för gruvnäringen, t.ex. Georangeprogrammet i Malå. Syftet med programmen skall vara att skapa en hållbar tillväxt i ett kluster för de mineralutvinnande branscherna. Programmet skall administreras inom ramen för FoU-verksamheten inom Sveriges geologiska undersökning och vara nära kopplat till utvecklingen av nuvarande regionala tillväxtavtal, de föreslagna regionala tillväxtprogrammen och det nationella programmet för innovationssystem och kluster. En första utvärdering av insatserna förutses äga rum år 2005.

Det av regeringen förordade programmet finansieras via anslaget (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Ett program för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner på området, bl.a. med hänvisning till de ansträngningar som pågår för att utveckla träklustret. *Jämför reservation 10 (m, kd, c, fp).*

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör ett program för att främja en hållbar tillväxt inom det nationella träklustret bedrivas under perioden 2002–2004 och totalt omfatta 20 miljoner kronor. Syftet är att främja utvecklingen av det större nationella skogsklustret. Programmet bör inriktas mot projekt som främjar samverkan mellan träindustriföretag i regionala leverantörsgrupper och stimulerar till en optimal användning av skogsråvaran och en mer varie-

rad lokal vidareförädling av denna. Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att utforma programmet samt ansvara för genomförandet.

Motionerna

Centerpartiet framhåller i motion 2001/02:N27 att förutsättningarna för effektiva klusterbildningar mellan högskolan och det omkringliggande näringslivet ökar genom att högskolans forskning kommer de lokala företagen till del. Vidare anser motionärerna att inte bara högskolan och näringslivet utan också de offentliga institutionerna i regionen bör ingå i samarbetet. Detta kräver att arbetssätt och organisationsformer i många fall behöver ändras. Regeringen bör ta initiativ till att utveckla ett samlat program för utveckling av trä med ökade resurser för bl.a. forskning och design.

I motion 2001/02:N19 (s) tar motionärerna upp Trätec, Institutet för träteknisk forskning, som de anser ha en unik kompetens. Trätec fungerar som en bro mellan akademisk forskning och praktisk tillämpning i industrin. Enligt motionärerna är det viktigt att Trätec i Skellefteå är med i det kommande arbetet inom ett nationellt träkluster.

Vissa kompletterande uppgifter

Det av regeringen förordade programmet finansieras via anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Utskottet har nyligen i sitt betänkande 2001/02:NU5 om omstrukturering av industriforskningsinstituterna (prop. 2001/02:2) kommenterat skogsindustrin. Utskottet konstaterar i det nämnda betänkandet att skogsindustrin tillhör de områden som bör prioriteras av VINNOVA och vid omstruktureringen av industriforskningsinstituterna. Dessutom erinras om vad utskottet tidigare framhållit om vikten av en hög kunskapsnivå inom skogsindustrin. Utskottet har då betonat att skogsindustrin har mycket stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Sverige och svarar för en betydande del av det svenska exportnettot. I de delar av landet där skogsindustrin är etablerad spelar den en väsentlig roll för sysselsättningen på de berörda orterna. Utskottet står också fast vid att det borde vara möjligt för den svenska skogsindustrin att förskjuta inriktningen av exporten från rena råvaror mot mer förädlade produkter.

Det kan nämnas att cirka 90 personer arbetar vid Trätec vid enheter i Stockholm, Skellefteå och Växjö. Av dessa är 20 disputerade forskare, och 12 anställda bedriver doktorandstudier. Verksamheten sträcker sig från avverkning i skogen och produktion i sågverk och träindustri till de färdiga träprodukterna och deras användning. Arbetet bedrivs i projektform inom åtta FoU-program, där vissa projekt är finansierade av hela branschen via Träforsk, medan andra är finansierade av enskilda företag. Enligt Trätec omspänner verksamheten grundläggande kunskapsuppbyggnad, företrädesvis i samverkan med universitet och högskola, tillämpad forskning, utveckling och utredning samt information, konsultinsatser och resultatutvärdering.

För närvarande pågår diskussioner mellan VINNOVA och Trätek angående den fortsatta finansieringen. Diskussionerna rör bl.a. vilka strukturåtgärder Trätek planerar att genomföra för att leva upp till kravet att öka samverkan med andra institut och med universitet/högskolor.

Även frågor om Trätek har tagits upp i utskottets nyssnämnda betänkande om omstrukturering av industriforskningsinstitutet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning är utvecklingen av innovationssystem och kluster en förutsättning för att attrahera och behålla kompetens i Sverige. Den nya satsningen på kluster innebär en kraftsamling på särskilda strategiska områden för att förstärka en utveckling som har påbörjats. Utskottet har för sin del en likartad uppfattning som motionärerna redovisar beträffande nyttan i att även högskolan och offentliga organ engagerar sig i klusterarbete tillsammans med de lokala företagen. Samverkan mellan aktörer och verksamheter på såväl lokal och regional som nationell nivå är snarast en förutsättning för att nå framgång.

Utskottet vill vidare erinra om att regeringen under perioden 1994–2000 har bedrivit ett program med syfte att göra kompetenshöjande insatser i företag i främst norra Sverige, Bergslagen och sydöstra Sverige. Erfarenheterna från detta program bör kunna utnyttjas även inom de nu planerade programmen.

När det gäller programmet för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret anser utskottet att det är angeläget att stimulera till en snabb utveckling inom skogs- och träbranschen med hänsyn till den ökande konkurrensen från nya trävaruleverantörer i bl.a. östra Europa och även från nya material. Det gäller dels att använda skogsråvaran på bästa sätt, dels att uppnå en ökad vidareförädling inom det småskaliga näringslivet. Utskottet upprepar därför sin tidigare uttryckta uppfattning; för att skogsindustrin även framgent skall kunna bidra till att upprätthålla välståndet är det viktigt att konkurrenskraften inom denna sektor kan utvecklas. För att det skall vara möjligt för den svenska skogsindustrin att förskjuta inriktningen av exporten från rena råvaror mot mer förädlade produkter krävs en hög kunskapsnivå inom industrin.

Med hänsyn till de ansträngningar som nu görs för att utveckla träklustret och kompetensen inom denna sektor anser utskottet att berörda motionsyrkanden bör avslås av riksdagen.

Kapitalförsörjning, allmänt

Propositionen

Även fortsättningsvis bör staten ha en betydelsefull funktion i att stödja företagens kapitalförsörjning i sådana fall då marknaden inte fungerar tillfredsställande. Det finns stora geografiska skillnader i marknads utbud av kapital. NUTEK/ALMI har i uppdrag att göra en samlad redovisning av erfaren-

heter och möjligheter för särskilda grupper av småföretagare att utnyttja de finansiella lånesystem som finns i dag. Kvinnors, ungdomars och invandrades möjligheter att få lån till företagande, särskilt inom tjänstesektorn, skall speciellt belysas. Det påpekas att staten kan påverka småföretagens kapitalförsörjning genom främst skatteregler, riskkapital, lånekapital och bidrag.

Riskkapital, lån och garantier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden med bl.a. förslag om nya modeller för kapitalförsörjning vilka bygger på ändrade skatteregler. Utskottet anser att en utredning på området bör avvaktas. *Jämför reservation 11 (m, kd, fp) och reservation 12 (c).*

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att stödformen lån till privata regionala investmentbolag, vilken inte har utnyttjats under de senaste fem åren, avskaffas. Detta förslag behandlas av näringsutskottet i budgetbetänkande 2001/02:NU2.

Regeringen gör bedömningen att statens insatser avseende riskkapital, d.v.s. ägarkapital, i huvudsak bör inriktas mot att skapa institutionella förutsättningar för den privata marknaden. Statliga aktörer inom riskkapitalmarknaden bör ha en uttalat marknadskompletterande roll. Nätverk mellan investerare, konsulter och entreprenörer bör främjas. I takt med att den privata riskkapitalmarknaden utvecklas och förändras bör enligt vad som sägs i propositionen utvärdering och omprövning ske av de statliga insatserna. Områden där marknaden för närvarande bör kompletteras berör tidiga skeden i företagsutveckling, branscher som har hög utvecklingspotential men inte attraherar riskkapitalmarknaden och de regioner där marknaden ännu är svagt utvecklad. Dessutom utnyttjar kvinnor och invandrare riskkapital förhållandevis mindre än andra grupper av företagare; staten kan medverka till att öka förståelsen för deras behov.

Tidigare har svårigheter att få små krediter främst bedömts vara ett problem för kvinnor, invandrare och ungdomar. Emellertid tycks det nu stå klart att efterfrågan på små krediter är hög i hela gruppen av nyföretagare och småföretagare. Regeringen avser därför att införa ett generellt mikrolån med samma villkor som gäller för företagarlån till kvinnor. Det är dock enligt regeringen angeläget att de tidigare prioriterade grupperna, kvinnor, ungdomar och invandrare ges fortsatt prioritet.

Statliga lånegarantier är ett alternativ till direkta statliga lån och har ibland hävdats vara ett mer effektivt sätt att förbättra kreditförseln till småföretag. Garantier används dock av olika skäl i mycket ringa omfattning varför regeringen anser att det kan finnas skäl att se över detta verktyg. Regeringen bedömer att ett utvecklat lånegarantisystem skulle kunna ersätta vissa av

statens kapitalförsörjningsinsatser. Regeringen har därför nyligen givit NUTEK i uppdrag att, i samarbete med ALMI, redovisa en modell för hur ett lånegarantisystem kan utformas. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2001. Regeringens ambition är att ett utvecklat lånegarantisystem skall finnas den 1 januari 2003.

Motionerna

Vänsterpartiet tar i kommittémotion 2001/02:N247 upp frågor om brist på institutioner för lokalt och regionalt sparande. För att landsortens befolkning skall få möjlighet till ett sparande som upprätthåller aktiviteten i den ekonomi där människorna har sina fasta värden placerade behövs, enligt motionärerna, en sparform som kanaliserar kapital till de onoterade företagen i den egna regionen. En utredning bör tillsättas med uppdrag att se över hela riskkapitalsituationen. Vidare bör en statlig utvecklingsfond för nyföretagande, samverkan och kompetenshöjning initieras.

Kristdemokraterna hävdar i kommittémotion 2001/02:N265 att landsbygdsföretagen kommer att drabbas av allvarliga problem om inte tillgången på riskvilligt kapital förbättras. Enligt motionärerna bör frågorna om riskkapitalförsörjning i landsbygden utredas på ett allsidigt sätt i syfte att uppnå en lösning. Även i Kristdemokraternas motion 2001/02:N31 påtalas att riskkapitalförsörjningen är ett stort problem i glesbygden där låga fastighetsvärden betyder brist på realsäkerheter. Hela kreditmarknadssituationen behöver genomlysas i en parlamentarisk utredning, anser motionärerna. Vidare vill de främja lokala initiativ att bilda kreditgarantiföreningar.

I Centerpartiets motion 2001/02:N263 diskuteras olika vägar att bredda tillgången på riskkapital utanför bankerna. Bland annat nämns att beskattningen av ägarkapital kan förändras, att delar av vattenkraftsvinsterna kan avsättas i fonder för riskkapitalförsörjning och att en del av premiepensionsavsättningarna kan ske i regionala riskkapitalfonder. Dessa möjligheter nämns även i Centerpartiets motion 2001/02:N27. Även en modell från Kanada nämns som en möjlighet, innebärande att staten ställer medel till förfogande i form av ett räntefritt lån till icke vinstdrivande regionala bolag. Dessa ger lån till eller investerar i ägarkapital i regionala företag utifrån en utvecklingsstrategi för området. Bidrag får dock inte ges till företagen. Enligt Centerpartiet bör möjligheterna att införa olika modeller för breddning av riskkapitalmarknader prövas. I motionen påpekas att införande av långsiktiga statliga lånegarantier för småföretag även förbättrar möjligheterna för de mindre företagen att teckna traditionella banklån. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om införande av statliga lånegarantier, anser motionärerna.

Folkpartiet vill prioritera mikrokrediter i stället för starta-eget-bidrag, sägs det i partimotionen 2001/02:Sf400. Motiveringen är att mikrokrediter är enkla, lättbegripliga och lätt kontrollerbara former av lån och garantier och att de bidrar till att skapa nya arbetstillfällen. Mikrokrediterna bör enligt motionärerna "öronmärkas" till arbetslösa grupper och personer som förberett sitt inträde på arbetsmarknaden, bl.a. personer med invandrarbakgrund.

I motionerna 2001/02:N293 (s) och 2001/02:N20 (s) begärs inrättande av försöksverksamhet med lokal råd- och långgivning för att lösa kreditproblemen för näringslivet i glesbygden. Även i sistnämnda motion refereras till ett kanadensiskt system för lokal kreditgivning till företag. Från detta system får inte bidrag ges utan endast lån och ägarkapital. Modellen har gett bestående resultat, säger motionärerna. Norrland är ett lämpligt område att pröva systemet i, anför det.

Enligt motionärerna bakom motion 2001/02:N355 (c, kd, v) behövs en sparform som kanaliserar kapital till de onoterade företagen i den egna regionen. Också i denna motion beskrivs det kanadensiska systemet för lokal kreditgivning till företag. Enligt motionärerna kan detta system utgöra en grund för en ny svensk modell, vilken skall baseras på kollegial råd- och långgivning. Riksdagen bör uppdraga åt regeringen att starta en försöksverksamhet, förslagsvis i Västernorrlands län.

I motion 2001/02:N257 (kd) anfördes att staten bör ta initiativ till att tillgodosätta behovet av riskkapital för utveckling av landsbygdsföretag. Enligt motionären kan problemet mötas genom att såväl bygden som staten och kreditinstitutet gemensamt bygger upp ett kapital, som skall användas för lokal tillväxt.

Vissa kompletterande uppgifter

I betänkande 2000/01:NU7 (s. 38) redovisade utskottet våren 2001 följande ställningstagande i fråga om kapitalförsörjning. De aktuella motionerna avstyrktes med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete.

Frågan om kapitalförsörjning för småföretag intar en central ställning inom näringspolitiken. Enligt utskottets bedömning kan det för närvarande inte sägas föreligga någon generell brist på kapital för start eller tillväxt av företag. Däremot kan problem uppstå för olika grupper och i vissa delar av landet.

Som redovisats pågår olika aktiviteter med relevans för frågan om kapitalförsörjning. NUTEK har sålunda getts i uppdrag att, tillsammans med ALMI, belysa och analysera olika grupper – kvinnors, ungdomars och invandrades – möjligheter att få lån till företagande. Om det bedöms erforderligt skall förslag till åtgärder lämnas. Uppdraget skall redovisas hösten 2001. Även frågan om samverkan med stiftelserna Industrifonden och Innovationscentrum omfattas av regeringsuppdrag till NUTEK och ALMI. Institutet för tillväxtpolitiska studier har ett uppdrag att studera hur andra länder stöder kapitalförsörjningen i småföretag.

När det gäller frågan om inrättande av fonder, riskkapitalbolag och kreditgarantiföreningar vill utskottet hänvisa till den utredning som regeringen tillsatt med uppdrag att göra en översyn av lagstiftningen om värdepappersfonder och andra företag som erbjuder möjlighet till kollektiva investeringar.

I en reservation (m, kd, c, fp) anfördes att önskemålet om att komma till rätta med problemen för nya och befintliga småföretag – inte minst högteknologiska – att få tillgång till riskkapital ligger bakom de aktuella motionerna. Enligt reservanterna borde riksdagen anmoda regeringen att tillse att de olika

frågor som togs upp i motionerna blev föremål för utredning och beredning. Riksdagen följde utskottets förslag och avslog motionerna.

Det ovan nämnda uppdraget till NUTEK att i samarbete med ALMI analysera olika gruppers möjligheter att få lån har i oktober 2001 redovisats till regeringen i rapporten Erfarenheter och möjligheter för särskilda grupper av företagare att utnyttja de finansiella lånesystemen. Bland annat sammanfattas tidigare studier på området. Vidare redovisas följande resultat av analysen.

- Bland de grupper som studerats är det företagare med invandrabakgrund som möter de största svårigheterna att få företagsfinansiering. Unga företagare har mindre problem än kvinnor och företagare med invandrabakgrund.
- Många av orsakerna till finansieringsproblemen är generella för såväl små företag som för nya företag men drabbar samtidigt vissa grupper av företagare särskilt hårt därför att de befinner sig i ett visst strukturellt sammanhang, t.ex. inom en bransch som har svårt att attrahera externt ägarkapital. Små företag utan tillväxtambitioner efterfrågar exempelvis mindre kapital, vilket gör att de inte är lika intressanta för finansiärerna eftersom hantlingskostnaden blir relativt stor.
- Mindre vanligt men förekommande är att företagare med invandrabakgrund och kvinnor upplever direkt diskriminering.
- Finansiärer är ofta skeptiska till kooperativt företagande eftersom de anser att ägarbilden är otydlig.

Utredningen föreslår två nya låneformer inom ramen för ALMI:s verksamhet:

- 1) mikrolån, där småföretagaren kan låna högst ca 60 000 kr utan annan kompletterande finansiering,
- 2) småföretagarlån, som är flexibelt när det gäller räntor och amorteringstider.

Dessa båda låneformer skall enligt utredningens förslag ersätta kvinnolån, ungdomslån och nyföretagarlån. Finansieringsproblemet för de särskilda grupperna av småföretagare beror till en del på negativa attityder från finansiärerna. Därför föreslår utredningen att insatser görs för att medverka till förändrade attityder, i första hand med bankerna som målgrupp.

Den nämnda utredningen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Angående förslaget om mikrolån kan noteras att en motsvarande bedömning ingår i den regionalpolitiska propositionen.

NUTEK och dåvarande Industriförbundet presenterade år 1998 ett förslag om riskkapital i rapporten Entreprenörsfonder – riskkapital till växande småföretag. Främsta syftet med de åtgärder som föreslås är att åstadkomma en förskjutning av kapitalet mot tidigare faser av ett företags utveckling. Förslaget innebär summariskt att privata entreprenörsfonder tar hand om allmänhetens sparande i onoterade aktier i tidsbegränsade och slutna fonder, som skiftas ut efter exempelvis tio år. För att stimulera riskkapitalbildningen i dessa former krävs olika ändringar i skattelagstiftningen.

Som framgått ovan pågår för närvarande en översyn av lagstiftningen om värdepappersfonder och andra företag för kollektiva investeringar (dir.

1999:108). I direktiven hänvisas till nyssnämnda rapport om entreprenörsfonder och uttalas att utredaren mot denna bakgrund skall analysera om det finns behov av att skapa ytterligare förutsättningar för etablering av slutna fondföretag och i förekommande fall ge förslag till lagstiftning. Utredarens uppdrag skall – efter beslut om förlängd tid – vara slutfört den 30 juni 2002.

I detta sammanhang kan nämnas att den europeiska kommissionen har tagit ett initiativ för att utveckla ett system för resultatmätning (benchmarking) i samband med nätverk av s.k. affärsänglar med investeringsverksamhet. I en promemoria från Generaldirektoratet för näringsliv (Enterprise Directorate-General) inför ett möte i Bryssel i oktober 2001 diskuterades vikten av affärsängelfinansiering, nuvarande verksamheter inom området och möjligheterna till resultatmätning. Enligt promemorian bedöms affärsänglar ha en väsentlig effekt för nyföretagande både när det gäller finansiering och företagsledningserfarenhet. Den senaste utvecklingen innebär att affärsänglarna bildar nätverk, vilket underlättar processen till en matchning mellan entreprenör och affärsängel. Inom EU är de flesta sådana nätverk regionala, även om det också finns några nationella nätverk. År 1999 startades European Business Angel Network (EBAN) för att öka medvetenheten om detta instrument och främja en utveckling mot fler affärsänglar med investeringsverksamhet. År 2001 beräknas att det finns ca 130 nätverk av affärsänglar i medlemsstaterna. Administrativa system, skattesystem och lagstiftning, som påverkar ett nätverks prestanda, liksom nätverkets storlek och verksamhet enligt olika mått kan enligt promemorian ingå i ett system av resultatmätning i samband affärsänglars nätverk.

Swedban heter det nystartade nationella paraplynätverket för svenska affärsänglar och deras nätverk. Den viktigaste uppgiften för Swedban är att stötta och hålla ihop lokala och regionala nätverk till viss samsyn och vissa gemensamma tjänster, bl.a. i samband med matchning mellan investerare och entreprenörer. Styrelsen är utsedd och ett första möte hölls i slutet av oktober 2001. Enligt pressmeddelande från NUTEK, som också stöder bildandet ekonomiskt, är det ett första mål att få med 200–300 affärsänglar. Totalt sett beräknas att det finns 3 000–6 000 affärsänglar i Sverige. Enligt NUTEK bör staten ha en tydlig roll och bidra med vissa resurser i ett inledningskede.

Skatteutskottet har tidigare behandlat motionsförslag om skattefördelar i samband med riskkapitalförsörjning (bet. 2000/01:SkU19 s. 20). Enligt skatteutskottet är en väl fungerande riskkapitalförsörjning av stor betydelse för att främja nyföretagande och tillväxt i små och medelstora företag. Olika alternativa åtgärder för att förbättra kapitalförsörjningen för småföretagen prövas därför fortlöpande. En nyligen vidtagen åtgärd är att förluster på marknadsnoterade delägarätter med verkan fr.o.m. den 1 januari 2000 kan kvittas mot vinster på onoterade aktier. Förslaget genomfördes i syfte att ytterligare förbättra villkoren för extern kapitalförsörjning av onoterade bolag, framhöll skatteutskottet.

Vidare kan nämnas att en särskild utredare tillkallats för att se över reglerna för beskattning av ägare i fåmansföretag m.m. (dir. 1999:72). Utredningen

gäller bl.a. beskattning av utdelning från och reavinst vid försäljning av aktier i fåmansföretag samt de särskilda regler i arvs- och gåvoskattelagstiftningen som gäller vid arv och gåva av företag. Utredningsuppdraget skall – efter beslut om förlängning – vara avslutat senast i slutet av maj 2002.

Med anledning av motionsönskemålen om en sparform som kanaliserar kapital till de onoterade företagen i den egna regionen kan även Dalafonden och liknande motsvarigheter nämnas. Dalafonden, som är under bildande sedan något år tillbaka, syftar till att skapa en ny form för lokal kapitalbildning. Enligt uppgift är målet att låta privatpersoner, företag och ideella organisationer från trakten bidra med totalt 25 miljoner kronor i riskkapital, vilket skulle kunna generera drygt samma belopp från banker och andra typer av lokalt och regionalt kapital. Riskkapital skall investeras i småföretag enligt i förväg bestämda kriterier. Det finns också planer på att anknyta fonden till pensionssparandet (PPM-fonderna).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona att frågan om kapitalförsörjning är av central betydelse inom näringspolitiken liksom inom den regionala utvecklingspolitiken.

Nya resultat har presenterats, bl.a. om att småföretagares svårigheter att skaffa krediter inte huvudsakligen är ett problem för företagare som är kvinnor, invandrare eller ungdomar utan snarare ett problem för hela gruppen nyföretagare och småföretagare. Utifrån den insikten anser utskottet att det av regeringen aviserade införandet av generella mikrolån är en ändamålsenlig lösning, som kan bidra till att småföretag lättare kan etableras och växa. Samtidigt skall de tidigare prioriterade grupperna kvinnor, ungdomar och invandrare ges fortsatt förtur. Det är därför viktigt att lånen följs upp genom statistik över låntagarna, så att hanteringen av olika gruppers låneansökningar och lån kan utvärderas.

Utskottet vill för sin del också betona vikten av att kunskaperna hos finansierarna om kvinnor, unga och personer med invandrabakgrund som driver företag förbättras. Detta bör också utmynna i förändrade attityder gentemot de grupper som tidigare haft svårigheter att få krediter.

I de flesta här behandlade motionerna pekas på värdet av en regional sparform som också fungerar som kreditinstitut för företagen i regionen. Som framgår ovan finns det verksamhet av detta slag, som dock ännu får sägas vara på försöksstadiet. I det följande presenteras också en för svenska förhållanden ny företeelse, nämligen kreditgarantiföreningar. Utskottet anser att dessa nya kreditformer bör få utvecklas på marknadens villkor. De statliga insatserna på området bör bli marknadskompletterande i fråga om verksamheter som annars inte skulle komma till stånd trots stor samhällsnytta.

När det gäller den i motionerna nämnda Kanadamodellen m.fl. uppslag bör det tydliggöras att modellerna oftast innehåller en skatteproblematik, som dock inte har tagits upp i motionerna. I frågan om ändrade skatteregler som instrument för kapitalförsörjning avser regeringen att återkomma till riksdagen när utredningen om reglerna för beskattning av ägare i fåmansföretag

m.m. har lämnat sitt slutbetänkande. Utskottet anser att redovisningen av denna utredning bör avvaktas.

Utskottet vill vidare instämma i regeringens uppfattning om att ett utvecklat lånegarantisystem skulle kunna ersätta vissa av statens kapitalförsörjningsinsatser (prop. 2001/02:4 s. 176). Det är positivt att regeringen avser att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att lägga fram förslag till ett lånegarantisystem.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet här behandlade motionsyrkanden.

Regionala kreditgarantiföreningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå de aktuella motionsyrkandena, bl.a. med hänvisning till ett EG-direktiv.

Propositionen

Regionala kreditgarantiföreningar är en för svenska förhållanden ny form av organisation för finansiering. I framför allt södra Europa har kreditgarantiföreningar funnits sedan länge. En kreditgarantiförening, byggd på privat finansiering, ställer garantier för lån och andra krediter som småföretagare har behov av för sin rörelse. Den verkar på det lokala planet.

Kreditgarantiföreningar hanteras i svensk rätt som kreditmarknadsbolag. Sådana bolag måste ha tillstånd av Finansinspektionen. Vidare finns ett krav på ett minsta eget kapital på 5 miljoner euro. Det finns undantag, med krav på ett minsta eget kapital på 1 miljon euro, för mindre kreditmarknadsföretag med en omsättning som inte överstiger 100 miljoner kronor. Regeringen anser att det är viktigt att främja framväxten av lokala initiativ inom detta område. Ett särskilt bidrag bör lämnas om totalt 3 miljoner kronor under perioden 2002–2004 för att informera om hur man startar lokala och regionala kreditgarantiföreningar.

Motionerna

Centerpartiet förordar i motion 2001/02:N314 att reglerna för kreditgarantiföreningar ses över med avseende på bestämmelserna om eget kapital. Möjligheten att sänka dagens gräns på 1 miljon euro till 0,5 miljoner euro bör utredas. Huruvida gränsbeloppet kan anges i kronor i stället för euro bör också ses över.

Enligt yrkanden i Miljöpartiets kommittémotion 2001/02:N364 och i motion 2001/02:N365 (mp) kan både nyföretagande och befintligt företagande stödjas genom att bildandet av kreditgarantiföreningar underlättas. Exempel på fungerande kreditgarantiföreningar finns redan i Frankrike och Italien, påpekas det.

Vissa kompletterande uppgifter

De av regeringen förordade informationsåtgärderna föreslås bli finansierade via anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Kreditgarantiföreningar finns i åtta länder runt om i Europa och är således inte någon ny företeelse. Däremot är denna form av verksamhet ny i Sverige. Våren 1999 togs de första initiativen till att bilda kreditgarantiföreningar i Sverige, bl.a. i norra Småland. Eftersom det visade sig ganska svårt att attrahera tillräckligt med ägarkapital (erforderligt eget kapital uppgår till ca 10 miljoner svenska kronor) bildades en nationell ekonomisk förening, för närvarande bestående av tre medlemmar. Dessa utgörs av kreditgarantiföreningarna i norra Småland och i Örnköldsvik samt den franska banken Crédit Coopératif.

Den nationella ekonomiska föreningen kommer enligt uppgift att inge en ansökan om tillstånd till Finansinspektionen under november 2001. Avsikten är enligt information från Kreditgarantiföreningen Norra Småland ek. för. att den nationella föreningen skall stå för garantierna hos de verksamhetsdrivande medlemsföreningarna och också svara för informationsinsatserna utåt om organisationsformen. I den mån de lokala föreningarna växer och uppnår det nödvändiga kapitalet själva, kan det vara en tänkbar utveckling att de avknoppas från den nationella föreningen. Lånegarantierna är enligt föreningen intressanta för såväl nya som etablerade företag. I många bygder är fastigheter inte tillräckliga säkerheter för lån, vilket innebär problem för företagen i dessa bygder. Finansinspektionens behandling av ansökan kommer sannolikt att avslutas under år 2002 enligt uppgift från inspektionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser med intresse på en framväxt av regionala kreditgarantiföreningar. Med hänsyn till att det finns fungerande kreditgarantiföreningar i andra europeiska länder förefaller denna finansieringsform vara en framkomlig väg vid sidan av andra möjligheter.

När det gäller motionsönskemålen om en lägre gräns än 1 miljon euro kan det nämnas att detta belopp är fastställt i ett EG-direktiv (direktiv 2000/12/EG baserat på det äldre direktivet 89/646/EEG) angående rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut. EG-direktivet utgår från valutan euro (ecu) och därmed finns det inte underlag att tänka sig beloppet i någon annan valuta.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrks här behandlade motionsyrkanden.

Regionalpolitiska bidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden med krav på ändringar i fråga om stödformerna. Dock anser även utskottet att utvärderingar av befintliga stödformer bör genomföras.

Propositionen

Regeringens principiella inställning är att det i ett längre perspektiv är angeläget att reducera användningen av olika bidrag. Enligt regeringens förslag skall småföretagsstödet avvecklas.

Övriga selektiva bidragsformer bör tills vidare behållas och inriktningen och beslutsformerna ses över, anser regeringen. Selektiva företagsstöd bör i första hand användas i områden som har störst geografiska lägesnackdelar. Eftersom det råder oklarheter om sysselsättningsbidragets effekter, avser regeringen att ge ITPS i uppdrag att, i samråd med Institutet för arbetsmarknadspolitiska utvärderingar, utvärdera stödformen.

Motionerna

I Centerpartiets motion 2001/02:N27 hävdas att sysselsättningsbidraget inte kan anses vara mer snedvridande ur konkurrenssynpunkt än flertalet andra stöd. Alla stödformer bör dock kontinuerligt ses över. Borttagande av stöd bör inte göras innan alternativa former har utvecklats.

Enligt vad som sägs i Folkpartiets motion 2001/02:N23 bör sysselsättningsbidraget avvecklas i linje med inriktningen att de selektiva stöden bör försvinna eller minska i omfattning.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringens förslag om att avskaffa stödformen småföretagsstöd behandlas av näringsutskottet i budgetbetänkandet 2001/02:NU2.

Riksrevisionsverket (RRV) har i en rapport, Företagsstöd – kvalitet i beslutsprocessen (RRV 2001:22), som nyligen överlämnats till regeringen, lämnat olika förslag till hur kvaliteten i beslutsprocessen kring de regionalpolitiska företagsstöden kan förbättras. Enligt RRV:s uppfattning är riktlinjerna för stödgivningen så allmänt hållna att flertalet ansökningar mer eller mindre faller inom policyns ram. Vidare handläggs stödärendena i tur och ordning, sekventiellt, vilket medför att stödansökningarna inte kan ställas mot varandra. Om det inkommer fler ansökningar än förväntat, är det RRV:s iakttagelse att länsstyrelserna inte förmår att prioritera, utan i stället generellt sänker bidragsnivåerna så att fler företag kan få stöd. RRV föreslår bl.a. att varje länsstyrelse samlar riktlinjer och policyuttalanden för företagsstöd i ett dokument.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tagit del av olika synpunkter på för- och nackdelar med olika slags företagsstöd och kommit till samma slutsats som regeringen, nämligen att det på sikt är angeläget att minska användningen av olika bidrag inom den regionala utvecklingspolitiken. Statens insatser bör i stället inriktas på att utveckla system för kapitalförsörjning och att främja rådgivning och nätverksbyggande. Det blir dock fråga om en successiv förskjutning eftersom företag som uppbär bidrag i enlighet med dagens regler måste ha rimliga förutsättningar att förutse konsekvenserna av sina investeringar, anställningar eller lokaliseringar. I sammanhanget är det också intressant att jämföra med den framtida utvecklingen när det gäller stöd från EU:s strukturfonder.

Utskottet instämmer med motionärerna om att alla nu befintliga stödformer kontinuerligt bör ifrågasättas och med vissa intervaller utvärderas. Med hänsyn till att det råder oklarhet om sysselsättningsbidragets effektivitet ser utskottet positivt på att regeringen avser att låta utvärdera stödformen.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet här behandlade motionsyrkanden.

Främjande av företagsamhet*Propositionen*

Entreprenörsfrämjande åtgärder

Regeringen anser att ett sammanhållet nationellt program för entreprenörskap under perioden 2002–2004 med insatser inom olika samhällsområden bör genomföras. Syftet bör vara att skapa ett bättre klimat för att starta företag, uppmuntra entreprenörskap, bidra till positiva attityder till entreprenörskap och företagande samt öka nyföretagandet. Totalt beräknas 12 miljoner kronor för programmet. NUTEK, som är regeringens centrala myndighet för bl.a. småföretags- och entreprenörskapsfrågor, bör ha ett övergripande ansvar för utformning och löpande uppföljning av programmet. Genomförandet bör dock så långt som möjligt ske på regional och lokal nivå.

Det av regeringen förordade programmet finansieras via anslaget (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Främjande av informationsteknik i företag

Regeringen konstaterar att användningen av modern informationsteknik är av särskilt stor betydelse för näringslivets utveckling i de delar av landet som har de allvarligaste geografiska lägesnackdelarna. Ett särskilt program, som avses omfatta totalt 50 miljoner kronor, bör därför genomföras under perioden 2002–2004 i syfte att öka användningen av modern informationsteknik i företag lokaliserade inom stödområde A. Avsikten är att NUTEK skall svara för programmets genomförande.

Ett program av detta slag initierades våren 2001, vilket syftar till att öka den strategiska IT-kompetensen bland småföretag i hela landet. Detta program omfattar högst 30 miljoner kronor under perioden 2001–2002.

Det av regeringen nu förordade programmet finansieras via anslag (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Åtgärder för turistnäringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett antal motionsyrkanden om turismen, bl.a. med hänvisning till att de ligger i linje med den utveckling som pågår eller förutses. *Jämför reservation 13 (m, kd, c, fp).*

Propositionen

Allmänt

I juni 2001 överlämnade Framtidsgruppen sin slutrapport Framtidsprogrammet – strategier för tillväxt i den svenska rese- och turistindustrin till Näringsdepartementet och till rese- och turistindustrins intressenter. Det övergripande målet för Framtidsprogrammet är att skapa tillväxt i den svenska rese- och turistindustrin. Tre affärsområden och fem generella utvecklingsområden har identifierats. Ett affärsområde är evenemang, bl.a. inom kultur- och sportsektorn. Förslagen kommer att beredas vidare inom Regeringskansliet.

Ökad innovationskraft i turistnäringen

Svensk turism omsätter årligen ca 125 miljarder kronor, motsvarande en sysselsättning på ca 108 000 årsverken. Enligt regeringen kan turismen utvecklas, bl.a. med inriktning på kulturminnen, evenemang, nationalparker etc.

Regeringen anser därför att ett omfattande program för att stimulera ökad innovationskraft inom turistnäringen bör genomföras. För programmet bör totalt 33 miljoner kronor avsättas under perioden 2002–2004.

Turistdelegationen bör enligt regeringen få i uppdrag att, i nära samverkan med Sveriges Rese- och Turistråd AB och berörda myndigheter och organisationer, upprätta och genomföra ett sådant program under en treårsperiod. Programmet skall vara nära kopplat till nuvarande regionala tillväxtavtal respektive de föreslagna regionala tillväxtprogrammen och det nationella programmet för innovationssystem och kluster. Programmet bör följas upp, dels genom årliga rapporter, dels genom en slutrapport efter programmets slutförande.

En stärkt fjällturism

Turistföretagen i Norrlands inland uppvisar i dag en svag lönsamhet, och det finns brister inom information och marknadsföring. Varumärket Fjällvärlden

bör enligt regeringen utvecklas och marknadsföras för att stärka den långsiktiga attraktionskraften och lönsamheten i fjällområdet. För ändamålet bör totalt 20 miljoner kronor avsättas för perioden 2002–2004.

Ett projekt bör genomföras under en treårsperiod under ledning av Sveriges Rese- och Turistråd AB i nära samverkan med bl.a. Turistdelegationen, turistforskningsinstitutet ETOUR, berörda branschorganisationer och rese- och turistföretagen i området. Projektet bör genomföras med tonvikt på att genomföra marknads- och utbudsanalys, kompetensutveckling (export, värdskap, kvalitet), produktutveckling m.m. för att även långsiktigt utveckla och stärka varumärket Fjällvärlden. Projektet bör följas upp och utvärderas, dels genom årliga rapporter, dels genom en slutrapport efter projektets slutförande.

Turistforskning

I Framtidsprogrammet pekas forskningen ut som ett viktigt utvecklingsområde. Forskning om turism är ett flervetenskapligt och relativt ungt forskningsområde som omfattar ett stort antal discipliner. Institutioner för turistvetenskap finns vid flera högskolor.

Turistforskningsinstitutet ETOUR bildades av Mitthögskolan, Turistdelegationen samt turistindustrin för att bidra till kunskaps- och kompetensutveckling inom turistnäringen. Regeringen bedömer att ytterligare insatser bör göras för att främja forskning om turism och avser därför att ge Turistdelegationen i uppdrag att, i samråd med forskare inom området, utarbeta ett program för ändamålet. Totalt bör 7,5 miljoner kronor avsättas för perioden 2002–2004.

Motionerna

Moderata samlingspartiet tar – utan att framföra något yrkande – upp turismen i motion 2001/02:N25. Turistnäringen är intressant, inte minst i ett regionalpolitiskt perspektiv, sägs det i motionen, eftersom hela landet har turistiska tillgångar. Regelverket och skatten på arbete hämmar dock branschen.

Kristdemokraterna framhåller i kommittémotion 2001/02:N374 betydelsen av den småskaliga landsbygdsturismen och fjäll- och skärgårdsturismen. Målsättningen måste vara att skapa förutsättningar för en ekologiskt uthållig näring. Samarbete och en målmedveten samordning mellan fler intressenter kan ge goda resultat enligt motionärerna. I kommittémotion 2001/02:N265 (kd) konstateras att det finns en stor potential för vildmarks- och fisketurism, inte minst i det svenska inlandet.

Centerpartiet anför i motion 2001/02:Kr279 att Turistdelegationen tillsammans med Landstingsförbundet och Kommunförbundet bör få i uppdrag att utveckla kulturturismen. Enligt motionärerna är medvetna satsningar på kulturturism en drivkraft för den lokala ekonomiska utvecklingen och sysselsättningen. Vidare begär Centerpartiet i motion 2001/02:N27 att regeringen tar initiativ till att utforma ett samlat program för att utveckla landsbygdstur-

ismen. Ett sådant arbete bör ske i samråd med Hushållningssällskapet, turistbranschen, Lantbrukarnas riksförbund och regionala företrädare.

Folkpartiet framhåller i motion 2001/02:N23 att för att få regionalpolitiska effekter måste antalet bilburna turister från Sverige och näraliggande europeiska marknader ökas. Sveriges prisläge gör dock att dessa föredrar billigt boende med självhushåll, och detta ger därför inga större sysselsättningseffekter. Denna motsättning kan endast lösas upp genom en omläggning av politiken.

I motion 2001/02:N203 (m) begärs ett tillkännagivande till regeringen angående förutsättningar för en ökad turism. Trots att resor och turism globalt sett har haft en stor tillväxt under 1990-talet har turismen i Sverige inte ökat på samma sätt. Näringen hämmas av olika skatter, anför det. Enligt motionären har Dalarna en stor potential på turistområdet.

I motion 2001/02:N280 (kd, s, m, v, c) begärs att riksdagen ger regeringen i uppdrag att i samarbete med övriga Östersjöländer utarbeta och marknadsföra "Baltic World Heritage Link" med världsarven runt Östersjön som central grund.

Vissa kompletterande uppgifter

I detta sammanhang behandlas de motionsförslag på turistområdet vilka anknuter till regeringens bedömningar i propositionen eller i övrigt har en regionalpolitisk utgångspunkt. De motionsförslag som tar upp frågor inom ett brett spektrum av den nationella turistpolitiken kommer däremot att behandlas under våren 2002 och redovisas i utskottets betänkande om vissa näringspolitiska frågor.

De av regeringen förordade programmen och åtgärderna, vilka beskrivits i det föregående, finansieras via anslaget (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

I utskottets betänkande 2000/01:NU7 från föregående år innebar utskottets ställningstagande bl.a. vissa synpunkter på de frågor som är av intresse i detta sammanhang (s. 66):

Turistnäringen är sysselsättningsintensiv och har stor betydelse i många regioner, inte minst i glesbygden. Näringen spelar en viktig roll i det arbete med att stärka den regionala utvecklingen som regeringen bedriver och som utskottet ställer sig bakom. Turistnäringen är också en av de branscher som växer snabbast i Sverige, och där potentialen för fortsatt tillväxt är god. Konkurrensen är emellertid mycket hård och marknadsföringen av Sverige som turistland är, enligt utskottets mening, viktig.

Allmänt sett behövs det ett sektorsövergripande arbetssätt, där alla berörda instanser på lokal och regional nivå samverkar för att skapa förutsättningar för en lönsam turistnäring.

När det gäller landsbygds-, fjäll- och skärgårdsturism är en väl fungerande infrastruktur en av grundpelarna. Utskottet vill framhålla att ut-

veckling av olika typer av turism alltid måste ske under hänsynstagande till att natur- och kulturmiljöer skall bevaras.

Som nämnts ovan har *Framtidsgruppen* i sitt arbete satt fokus på tre affärsområden och fem generella utvecklingsområden som särskilt strategiska för utvecklingen av svensk turism. Inom dessa affärs- och utvecklingsområden har 24 insatsområden identifierats inom vilka ett antal olika konkreta åtgärder bör genomföras. Enligt uppgift skall staten och näringen gemensamt ta ansvar för att successivt implementera Framtidsgruppens strategi och förslag till åtgärder utifrån en uppgjord ansvars- och rollfördelning. Denna process bedöms pågå under minst en treårsperiod och skall kontinuerligt följas upp och utvärderas.

Enligt *Turistdelegationen* är bl.a. följande utvecklingsprojekt och utvecklingsperspektiv aktuella inom ramen för delegationens och *Turistrådets* verksamhet i detta sammanhang:

- Miljöarbete. Sedan hösten 1998 finns strategirapporten Hållbar utveckling i svensk turistnäring. Turistdelegationen inriktar sin ambition på kompetensförsörjning, kvalitetssäkring och internationell samverkan.
- Kultur. De insatser som görs inom kulturturism är i hög grad relaterade till kulturmyndigheterna samt till regionala och lokala initiativ, bl.a. genom tillväxtavtalen. Några projekt har drivits inom ramen för det uppdrag som delegationen fick inom Arkitekturåret 2001. Turistrådets arbete tillsammans med Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare och Svensk Handel om det svenska värdskapet har en viktig kulturdimension.
- Mötesindustrin. Turistdelegationen har gjort en grundläggande kartläggning av marknad, ekonomi och affärsmetodik vad gäller professionella möten (kongresser, konferenser, traditionella affärsmöten m.m.). Turistrådet riktar mer av sitt arbete mot detta område.
- Fisketurism. Turistdelegationen leder ett arbete i samarbete med fiskeentreprenörerna, fiskevattenägarna, Fiskeriverket, Turistrådet m.fl. Ambitionen är att utveckla fisketurismen till en mer professionell näring.
- Skogen och turismen. Turistdelegationen och Skogsstyrelsen har tagit fram en gemensam skrift om förutsättningar och villkor för turistisk utveckling med skogen och skogslandskapet som grund.
- Baltikum. Turistrådet och Turistdelegationen bedriver ett annat projekt för att studera marknadsförutsättningarna för ett ökat resande till Sverige från Baltikum. Ett flertal regionala och lokala turistorganisationer driver samarbetsprojekt om turism över Östersjön. Det finns en rad organisationer mellan länder, städer, regioner och turistföretag som arbetar med sådan samordning. Det turistiska perspektivet i miljöarbetet för Östersjön (Baltic 21) drivs i ett samarbete under svenskt ordförandeskap. Huvudman i Sverige är Turistrådet.

Bland de 145 000 medlemmarna i Lantbrukarnas riksförbund (LRF) bedriver omkring 1 500 någon form av verksamhet som kan klassificeras som *upplevelseturism* (enligt en medlemsenkät med 30 000 svar våren 2001). I en under-

sökning, som Näringslivets utredningsinstitut gjorde hösten 2000 bland LRF:s medlemmar, svarade emellertid 20 % av medlemmarna att de kan tänka sig att bedriva någon form av turistisk verksamhet.

Det kan konstateras att det finns flera definitioner av *landsbygdsturism* och att det inte är helt klart vad som bör inräknas i begreppet. Inom LRF (Upplv Landet) används följande definition: Landsbygdsturism är upplevelser, varor och tjänster, baserade på bygdens kulturella och naturliga resurser, som ger lokalbefolkning inkomst. Därmed inräknas gårdsagroturismen, hästturismen, fisketurismen, jaktturismen etc.

Enligt LRF är landsbygdsturismen en affärsidé under tillväxt, där det återstår mycket att göra, bl.a. när det gäller att bygga upp kunskap och kvalitets-säkring av branschens tjänster och produkter. Ofta saknas en tydlig affärsplan från lantbrukarnas sida. Företagaren ser inte de möjligheter som finns att utveckla sina kärnprodukter till nya, unika och efterfrågade upplevelser på turistmarknaden. Det råder brist på kunskap, mötesplatser och idéforum. Bland LRF:s småföretagare är också bristen på egna resurser (tid och pengar) ett hinder för innovationsförmågan.

Enligt uppgift eftersträvar LRF och ALMI samarbete om ett projekt för att öka tillväxten i branschen.

Inom ramen för EU:s jordbrukspolitik tas landsbygdsturismen upp i *Miljö- och landsbygdsprogram för Sverige år 2000–2006*. Inom området Främja anpassning och utveckling av landsbygden finns insatsen Främjande av turism och småföretagande, för vilken stödet från EU:s jordbruksfond för perioden 2000–2006 budgeterats till 4,15 miljoner euro. Denna medfinansiering från gemenskapen motsvarar 25 % av de totalt budgeterade offentliga utgifterna, vilka uppgår till 16,6 miljoner euro under perioden. Stöd för att främja landsbygdsturismen kan även lämnas genom mål 1-programmen i norra Sverige samt inom ramen för gemenskapsinitiativet Leader+. Innehållet i insatserna kan både ha koppling till jord- och skogsbruk och vara utan direkt koppling till dessa sektorer. Landsbygdsturismen kan exempelvis omfatta: kultur-, upplevelse-, vildmarks- och ekoturism, bo på lantgård, fritidsfiske, jakt, vandringsleder, fältvandringar, fågelskådning, bergsklättring, ridning och campingplatser. Enligt Landsbygdsprogrammet är utvecklingen av nya produkter för upplevelse och service av stor betydelse och en förutsättning för strategisk marknadsföring. De olika erbjudandena i en region bör också marknadsföras tillsammans och mer ses som komplement till varandra än som konkurrenter. Det finns exempel på projekt som kopplar ihop matupplevelser, småskalig livsmedelsförädling och turism, nämns det i programmet. Som målgrupp för programmet anges lantbruksföretag och sammanslutningar av sådana samt andra företag, föreningar och organisationer lokaliserade på landsbygden med anknytning till de verksamheter som beskrivs ovan.

Beträffande *fisketurism* kan noteras att regeringen i december 2000 beslutat tillkalla en särskild utredare (landshövding Anita Bråkenhielm) med uppdrag att utreda konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. I uppdraget ingår att kartlägga utnyttjandet av fiskeresurserna och att jämföra det fria handredskapsfisket i berörda delar av landet med fritidsfisket i andra delar av

landet. I direktiven (dir. 2000:100) sägs att när det fria handredskapsfisket infördes förutsågs inte fisketurismens utveckling som näringsgren. Sportfisket har på senare år ökat kraftigt och är nu av stor omfattning både bland lokalbefolkningen och bland de turister som besöker de områden som omfattas av det fria handredskapsfisket. Många områden är mycket attraktiva för sportfiskare och det finns därför en stor potential att utveckla fisketurismen som näringsgren. En fortsatt positiv utveckling av allmänhetens möjligheter till rekreation i form av fisketurism och sportfiske är också önskvärd enligt direktiven. Det fria handredskapsfisket har inneburit att fiskeintresserade i större utsträckning än tidigare fått tillgång till ett rikt och varierat utbud av fritidsfiskemöjligheter, konstateras det i direktiven.

Betänkandet Utvärdering av det fria handredskapsfisket (SOU 2001:82) presenterades tidigare i november 2001. Utredningen konstaterar att det står klart att fiskevårdens finansiering behöver förstärkas. I sitt arbete har utredningen kommit fram till förslag om införande av en fiskevårdsavgift samt förslag till hur fiskevårdsområden bör utformas och förvaltas. Den modell som presenteras i utredningen innebär att även det icke yrkesmässiga fisket ges ett tydligt värde som resurs samt genererar medel till vård och förvaltning.

Ur turismsynpunkt har fritidsfisket en särskilt intressant egenskap, framgår det av utredningen. Säsongen är förhållandevis lång jämfört med andra rekreationsaktiviteter och bidrar därför till säsongutjämning av turisttillströmningen. En ny företagstyp har börjat utvecklas inom svensk turism under senare år, där målgruppen är de som vill ha ett bra fiske med god service. Ett flertal entreprenörer har intresserat sig för att driva fisketurismverksamhet i bl.a. skärgårdsområdet. Vissa är bosatta i skärgården och tar emot gäster på eget vatten. Flertalet har dock ingen fast anknytning till skärgården utan ordnar med övernattningsbåtar på fastlandet. Fisket sker oftast från mindre, öppna uthyrningsbåtar, men även specialbyggda båtar förekommer.

När det gäller konsekvenserna för regionalpolitiken säger utredningen att den föreslagna modellen skapar en stabil plattform för utveckling av fiskenäringen, till gagn för såväl den bofasta befolkningen som för turisterna.

Utskottets ställningstagande

Såväl av propositionen som av motionerna och information inom ramen för de kompletterande uppgifterna framgår att turistbranschen har vissa problem med alltför små och isolerade företag, brister i professionalitet och marknadsföring, svag lönsamhet och begränsade kunskaper. Olika förslag och ansatser har redovisats i det föregående. Som framgår finns ett antal olika utvecklingslinjer inom ramen för Turistdelegationens och Turistrådets verksamhet samt när det gäller landsbygdsturism m.m. Till dessa ansträngningar fogas nu ytterligare möjligheter i form av regeringens initiativ rörande programmet för ökad innovationskraft i turistnäringen, satsning på en stärkt fjällturism samt turismforskning. Enligt utskottets uppfattning kan dessa nya insatser bana vägen för en mer lönsam och professionell bransch. Ekologisk hållbarhet är

en given förutsättning. Efter en lämplig tidsperiod bör insatserna – i likhet med övriga områden – utvärderas.

Eftersom turistnäringen är en utpräglad småföretagsbransch är det inte förvånande att turistföretagen har samma problem som småföretag inom andra näringar, t.ex. när det gäller tillämpningen av olika regelsystem. De olika insatser som görs på regelförenklingsområdet – vilket utskottet rapporterar om i sitt betänkande 2001/02:NU1 – är således av väsentlig betydelse också för turistbranschen.

Utskottet vill särskilt peka på att potentialen för långsiktig tillväxt i turistnäringen är god och att turistföretagen finns över hela landet. Vidare är branschen sysselsättningsintensiv. Dessa faktorer medför särskilda möjligheter för den regionala utvecklingspolitiken och turistnäringen att ömsesidigt stödja varandra. Det kan konstateras att besöksnäringen och upplevelseindustrin särskilt betonas i vissa tillväxtavtal.

Vissa synpunkter i de här behandlade motionerna ligger i linje med den utveckling som pågår eller förutses. Utskottet vill vidare erinra om att den nationella turistpolitiken kommer att behandlas av utskottet under våren 2002. Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Lokal utveckling och attraktivare livsmiljöer

Inledning

I det följande behandlas ett antal åtgärder, vilka syftar till att främja ett lokalt engagemang för samhällsutvecklingsfrågor och till att skapa attraktiva livsmiljöer. Begreppet social ekonomi sätter fokus på insatser inom den regionala utvecklingspolitiken som berör ideella organisationer, kooperativ samt lokala utvecklingsgrupper.

Lokala program för entreprenörskap och lokalt utvecklingsarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om bl.a. organisationsfrågor och ekonomiska frågor. *Jämför reservation 14 (m, kd, c, fp).*

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att program för entreprenörskap och lokal utveckling bör arbetas fram inom ramen för breda partnerskap på lokal nivå. Programmen bör bestå av två insatsområden: Entreprenörsfrämjande åtgärder med tyngdpunkt mot personer och företagare med utvecklingsidéer samt Lokalt utvecklingsarbete med tyngdpunkt mot den ideella sektorns möjligheter att bidra till den lokala utvecklingen. Särskild vikt skall läggas vid ungdomars och kvinnors deltagande. Regeringen avser att för insatsområdet Lokalt utvecklingsarbete avsätta 30 miljoner kronor för perioden 2002–2004.

Bland annat från strukturfondsarbetet har det visat sig att partnerskapsarbete kan ge kreativa lösningar på den lokala nivån enligt vad som anförs i propositionen. Beslut om programmen fattas av länsstyrelserna eller självstyrelseorganen som även svarar för uppföljningen av respektive program.

Motionerna

I Kristdemokraternas kommittémotion 2001/02:N265 anförs att lokala förvaltningsmodeller kan vara ett sätt att bevara och skapa nya arbetstillfällen, vilket exemplifieras med Byskogsforum i Dalarna. Enligt motionärerna har uteblivna infrastruktursatsningar och brister inom regionalpolitikens område permanentat landsbygdens kris. Kristdemokraterna stöder Folkrorelserådets arbete för landsbygden och anser att en vidareutveckling av detta arbete måste prövas. Ett exempel är förslag om en samordnande funktion med placering vid länsbygderåden. En ny regionalpolitik måste utformas som kan lägga en bättre grund för en positiv utveckling i hela landet.

Centerpartiet anför i motion 2001/02:N27 att en lokal utvecklingspeng, en s.k. bygdepeng, bör införas för att stimulera det lokala utvecklingsarbetet. Pengen skall även kunna användas vid olika typer av EG-projekt och bör hanteras av kommunernas landsbygdssamordnare.

I Folkpartiets kommittémotion 2001/02:N262 sammanfattas ett antal olika åtgärder för att skapa fler jobb på landsbygden. Det handlar om förslag för att förbättra för företagen och företagsamheten, bl.a. förslag på skatteområdet, borttagande av krångliga regler, avveckling av de direkta företagsstöden och införande av bättre villkor för jordbrukssektorn. I motionen anförs att på många mindre orter har småföretagen en stor betydelse för att skapa livskraft i bygden. Ofta utgör ”företagarandan” en del av den lokala kulturen.

I motion 2000/01:N274 (s), från allmänna motionstiden hösten 2000, anförs att det är viktigt att tillvarata den kunskap, kompetens och det engagemang som de lokala utvecklingsgrupperna visar. Småskaliga företag och kooperativ på landsbygden har andra villkor än stora internationella företag och därför behövs enligt motionärerna en översyn av förutsättningarna för små företag på landsbygden. I motion 2001/02:N14 (s) hävdas att resultaten av de lokala utvecklingsgruppernas arbete skulle förbättras ytterligare om de fick ekonomiskt bidrag, t.ex. i form av en bygdepeng.

Budskapet i motion 2001/02:N270 (m) är att det måste ges förutsättningar för en socialt hållbar utveckling på landsbygden för att möjliggöra permanent bosättning där. Bland annat är service, kommunikationer, affär och skola viktiga.

I motion 2001/02:N316 (m) föreslås att regionalpolitiken läggs om på ett sätt som ger regionala och lokala myndigheter större ansvar att utveckla sin region utan statlig detaljerad styrning.

Förslaget i motion 2001/02:N287 (mp) gäller att få till stånd en hållbar strategi för näringspolitisk och regionalpolitisk utveckling. Eftersom de 15 nationella miljömålen inte ger tillräcklig ledning i arbetet bör de kompletteras med fyra systemmål, vilka redovisas i motionen. Med systemvillkoren som

utgångspunkt bör län och kommuner åläggas att undersöka material- och energibalans i det egna området. Stimulans bör ges till de kommuner som upprättar en hållbar strategi. Exempel på stimulansåtgärd är att bygga upp rikstäckande kompetensnätverk kring hållbar lokal utveckling, där lokala och regionala kompetenscentrum blir viktiga knutpunkter. Genomförandestrategin bygger enligt motionären på att staten lägger riktlinjer och direktiv till länsstyrelserna och att visst stöd erbjuds. En sådan utveckling bör initieras i full skala med början i Sveriges glesbygdskommuner, föreslås det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

Som utskottet informerade om våren 2001 i betänkande 2000/01:NU7 (s. 50) pågår en rad olika aktiviteter rörande social ekonomi inom Regeringskansliet, olika myndigheter och EU-arbetet. Enligt budgetpropositionen (utg.omr. 17) och enligt inhämtad information är läget för närvarande följande.

Sedan början av år 2001 ingår frågor om social ekonomi inom Näringsdepartementets ansvarsområde.

Enligt uppgift finns i dag ungefär 4 000 lokala utvecklingsgrupper, vilket kan jämföras med 1 500 grupper år 1992. Grupperna arbetar med allt från nyföretagande, service och bostäder till främjande av turism och kulturevenemang. År 1997 beräknades 70 000 personer vara aktiva i de 3 500 grupper som fanns då.

Regeringen beslutade i september 2001 att det inom Regeringskansliet skall tillsättas en arbetsgrupp med uppgift att dels utgöra ett forum för samråd i frågor rörande folkrörelser och social ekonomi, dels följa upp vissa insatser på området. I arbetsgruppen skall ingå företrädare för olika departement inom Regeringskansliet. Gruppen skall bl.a. fungera som referensgrupp inom Regeringskansliet. Vidare skall frågor kring statistik, forskning och kontakter med EU inom området ingå i gruppens arbetsuppgifter, liksom också slutsatserna från den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi. Folkrörelseforum för dialog mellan regeringen och föreningslivet skall följas upp av gruppen. Arbetet skall vara avslutat senast den 31 december 2002.

Statistiska centralbyrån (SCB) deltar i ett internationellt projekt som syftar till att utveckla en gemensam standard för statistik över den sektor av samhället där folkrörelserna och föreningslivet hör hemma. SCB genomför vidare under åren 2000 och 2001, inom ramen för Undersökningarna om levnadsförhållanden och med finansiering från Regeringskansliet, en särskild kartläggning av svenskarnas engagemang i ideella och ekonomiska föreningar. Kartläggningen väntas vara klar i april 2002.

I juni 2001 arrangerade regeringen i samverkan med svenska och andra europeiska organisationer den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi. Syftet med konferensen var att öka kunskapen om den sociala ekonomins roll i det europeiska samhället, att ge tillfälle till kontakt, erfarenhetsutbyte och kunskapsinhämtning, att följa upp tidigare konferenser samt att diskutera den sociala ekonomins utveckling under de kommande åren. Konferensen riktade sig till organisationer, föreningar, kooperativ, ömsesidiga bolag

och stiftelser såväl i Sverige som i andra medlems- respektive kandidatländer. Konferensen samlade nära 1 000 deltagare, varav ca 400 var från andra länder än Sverige. Enligt ordförandeskapets sammanfattning (daterad 9 juni 2001) av trojkans möte vid konferensen delade ministrarna åsikten att den sociala ekonomins roll i ett modernt samhälle kan beskrivas enligt fem huvudteman: socialt ansvar, medborgarinflytande, socialt kapital, att ta makten över sin egen situation och den tredje sektorn. Enligt ministrarna behövs bl.a. en fortsatt dialog mellan EU:s institutioner och företrädare för den sociala ekonomin, en utvidgad dialog inom EU-länderna och bildande av en arbetsgrupp inom EU för att utbyta praktiska erfarenheter på området.

Regeringen avser att under hösten år 2001 besluta att en särskild utredare skall kartlägga hur lagstiftningen inom olika områden påverkar ideella föreningar. Avsikten är enligt regeringen att ge en samlad bild och bedömning av de rättsliga villkoren för sådana föreningar.

Det av regeringen förordade programmet Lokalt utvecklingsarbete mot ideella sektorn, vilket beskrivits i det föregående, finansieras via anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser liksom tidigare positivt på sådan verksamhet som bedrivs inom ramen för det som benämns social ekonomi. Sådant lokalt utvecklingsarbete som har samhällsnytta som främsta drivkraft kan mobilisera medborgarnas engagemang och arbetsinsatser inom sådana områden som har stor betydelse för vardagen, t.ex. dagis, skola, arbetskooperativ, folkbildning, idrott eller miljöprojekt. Detta engagemang kan kanaliseras på olika sätt, vilket också exemplifieras i motionerna. Kärnpunkten är dock att det lokala utvecklingsarbetet bygger på underifrånperspektivet, vilket kan leda till att lokal identitet skapas och att den lokala demokratin förnyas. Utskottet fäster stor vikt vid att det av regeringen aviserade programmet om lokalt utvecklingsarbete med tyngdpunkt mot den ideella sektorn särskilt skall uppmärksamma ungdomars och kvinnors deltagande.

I likhet med flera motionärer anser utskottet att det är viktigt att tillvarata den kompetens och det engagemang som medborgarna visar prov på inom de lokala utvecklingsgrupperna. En förutsättning för såväl den lokala demokratin som den sociala ekonomin är att det finns möjligheter för människor att mötas i lokala föreningar och grupper. Därför är det positivt att regeringen avser att se över stödet när det gäller olika gruppers utnyttjande av allmänna samlingslokaler och genomföra en kartläggning av lokalbeståndet.

Engagemanget för attraktivare livsmiljöer är också viktigt. Det finns många projekt för att utveckla småskaliga kretsloppssystem, och ett antal statliga bidrag har beviljats inom ramen för de lokala investeringsprogrammen. För att möjliggöra en samlad redovisning kommer en kartläggning av dessa system att utföras, säger regeringen i propositionen (s. 190). Enligt

utskottets uppfattning är det väsentligt att kunskaper om projektens inriktning och effektivitet dokumenteras och sprids så snabbt som möjligt.

Arbetet inom Folkhälsoinstitutet, länsbyggeråderna och de lokala utvecklingsgrupperna är exempel på arbete som bedrivs med ett underifrånperspektiv. Länsbyggeråderna är en del av Folkhälsoinstitutet, vilket är en ideell organisation. De flesta län har i dag verksamma länsbyggeråd, vilka har till uppgift att vara en samlade kraft för alla utvecklingsgrupper i länet. Med hänsyn till att strukturen med länsbyggeråderna, med bidrag från Folkhälsoinstitutet, är en ganska ny konstruktion, förutsatte utskottet våren 2000 (bet. 1999/2000:NU14 s. 29) att en utvärdering skall göras efter en lämplig tidsperiod. Som framgår av ett följande avsnitt kommer medel att avsättas till Folkhälsoinstitutet även under år 2002; vidare framgår att regeringen därefter avser att återkomma till riksdagen.

När det gäller motionsförslaget om skapande av en samordnande funktion med placering vid länsbyggeråderna är utskottet av en annan mening än motionärerna med hänsyn till att länsbyggerådernas organisationsstruktur är en intern angelägenhet för Folkhälsoinstitutet.

I flera motioner anförs att en lokal bygdepeng bör införas i syfte att stimulera det lokala utvecklingsarbetet. Som framgår av propositionen avser regeringen att avsätta 30 miljoner kronor till insatsområdet Lokalt utvecklingsarbete. Medlen skall beslutas av länsstyrelserna eller självstyrelseorganen i form av bidrag till ideella organisationer som är verksamma på lokal nivå. Även landsbygdsstödet kan användas för finansiering av programmen.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen avslå samtliga här behandlade motionsyrkanden.

Bidrag till Folkhälsoinstitutet Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas riksförbund

Propositionen

Regeringen anser att Folkhälsoinstitutet Hela Sverige ska leva skall få ett bidrag på 9,5 miljoner kronor år 2002 i syfte att främja det lokala utvecklingsarbetet. Skärgårdarnas riksförbund bör årligen få ett bidrag på 0,5 miljoner kronor.

När det gäller Folkhälsoinstitutet Hela Sverige ska leva avser regeringen att återkomma till riksdagen beträffande bidrag för tiden efter år 2002. Det finns i dag ca 4 000 lokala utvecklingsgrupper runt om i landet. Generellt sett har de visat sig vara av stor betydelse i glesbygds-, landsbygds- och skärgårdsområdena.

Finansiering sker via anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Utökad användning av bygdemedel och återföring av del av vattenkraftsvinster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå samtliga motioner om återföring av del av vattenkraftsvinsterna till de producerande regionerna med hänsyn till önskemål om en överblickbar budgethantering. *Jämför reservation 15 (v, c, mp) och reservation 16 (kd).*

Propositionen

Vid verksamhet som innebär drift av vattenkraftverk, vattenreglering som avser års- eller flerårsreglering, vattenöverledning för annat ändamål än kraftändamål samt ytvattentäkt skall tillståndsinnehavaren betala en särskild bygdeavgift till länsstyrelsen. Bestämmelser om detta finns i förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter. Bygdemedel skall (8 §) användas till ”investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna”. Bidrag får dock inte lämnas om det medför att det blir nödvändigt att även i fortsättningen bevilja medel för ändamålet eller att stat eller kommun kan förorsakas inte avsedda kostnader. Hänsyn skall vidare tas till statligt bidrag som lämnas i annan ordning. Det är länsstyrelsen som fastställer bidragen (på förslag av kommunerna). Det finns enligt regeringens bedömning skäl att se över reglerna för användningen av bygdemedel i ett vidare perspektiv, så att de kan komma berörd bygd till del på ett flexibla sätt än vad som är möjligt i dag.

Motionerna

I ett antal motioner begärs att del av vattenkraftsvinsterna skall kunna återföras till de vattenkraftsproducerande regionerna, exempelvis med 1 öre per kWh. Dessa motioner är 2001/02:N250 (v), 2001/02:N227 (kd), 2001/02:N231 (c), 2001/02:N235 (c) och 2001/02:N364 (mp). Ett argument för en sådan ordning är att det lokala näringslivet och invånarna inte längre kan utnyttja dessa naturresurser. Ett annat argument är att vattenkraftskommunerna har blivit bidragmottagare av regionalpolitiskt stöd m.m., när det i själva verket är de vattenkraftsproducerande kommunerna som bidrar till välfärden i landet. I motion 2001/02:N363 (c, kd, fp, mp) begärs en utredning om förutsättningarna för återförande av vattenkraftsvinsterna enligt norsk modell. Totalt erhåller de norska vattenkraftskommunerna ca 3 miljarder norska kronor per år, varav ca 1,7 miljarder norska kronor avräknas i skatteutjämnings-systemet, sägs det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

Den regionalpolitiska utredningen diskuterar i sitt slutbetänkande (SOU 2000:87) frågan om huruvida det är lämpligt att koppla vissa statliga skattein-

täcker till geografisk användning. Utredningen avvisar detta av solidaritets-skäl (s. 312):

Tanken att de som råkar bo i närheten av en lönsam, kapitalintensiv produktionsanläggning skulle få en särskild och exklusiv rätt till avkastningen strider helt mot den nationella solidaritetstanken. Det gäller också om anläggningen utnyttjar en areell råvaruresurs eller en lokal naturresurs.

Utredningen föreslår därför att den nationella solidaritetsprincipen skall gälla för statens budgethantering, vilket innebär att statliga inkomster från ett geografiskt område inte skall kopplas till statliga utgifter i samma område. Denna princip skall gälla även inkomster från produktionsanläggningar baserade på naturresurser.

Utskottets ställningstagande

Frågan om återföring av del av vattenkraftsvinsterna eller i vissa fall del av intäkter från andra naturresurser till de bygder där de genereras har diskuterats under lång tid. Utskottet har i denna fråga samma principiella uppfattning som tidigare. Senast redovisades detta i betänkande 2000/01:NU2 (s. 24). Utskottet anser således att nu gällande principer även fortsättningsvis skall gälla för statens budgethantering. Detta innebär att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte skall kopplas till statliga utgifter i samma område. Om sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget leder till en svårge-nomtränglig statlig budgethantering.

Samtidigt är det otvivelaktigt så att det lokala näringslivet och invånarna kan ha vissa nackdelar från rekreationssynpunkt m.m. av exempelvis ett vattenkraftverk med tillhörande uppdamda områden. Kompensationstanken finns inbyggd i det ovan nämnda regelverket om bygde- och fiskeavgifter. Med hänsyn till att bestämmelserna är ”stelbenta” har regeringen ansett att det finns skäl att göra en översyn av användningen av bygdemedel, så att de kan komma berörd bygd till del på ett mer flexibelt sätt än i dag. Utskottet delar den bedömningen. Samtliga här berörda motioner avstyrks i aktuella delar med det nu anförda.

Övriga frågor

Propositionen

Nationellt informationscentrum för samefrågor

Enligt regeringens bedömning bör 3 miljoner kronor engångsvis avsättas för etablering av ett nationellt informationscentrum för samefrågor. Centrumet bör kunna åta sig uppdragsverksamhet i olika former och bör kunna finansiera vissa projekt med hjälp av medel från EG:s strukturfonder.

Förslagen på detta område skall behandlas av riksdagens miljö- och jordbruksutskott. Ärendeplaneringen är ännu inte fastställd, men planeringen kan beräknas äga rum under våren 2002.

Kartläggning av projekt som syftar till att utveckla småskaliga kretsloppssystem

Utvecklingen av kretsloppsanpassade samhällen kan enligt regeringens bedömning bidra till attraktivare livsmiljöer. En kartläggning av olika projekt som syftar till att utveckla småskaliga kretsloppssystem bör genomföras för att dels öka kunskaperna om projektens inriktning och omfattning, dels er hålla ett underlag för att sprida goda exempel inom området.

Glesbygdsvverkets framtida roll

Regeringen gör bedömningen att Glesbygdsvverkets roll inom den nya politiken för regional utveckling bör utvecklas och tydliggöras.

Utskottets behandling av uppgifter för och anslag till Glesbygdsvverket liksom av Riksdagens revisorers förslag angående Glesbygdsvverkets roll i regionalpolitiken (förslag 2001/02:RR4) redovisas i utskottets budgetbetänkande 2001/02:NU2.

Lokalisering av en djurskyddsmyndighet

Regeringen avser att lägga fram en proposition om inrättande av en särskild djurskyddsmyndighet och har i budgetpropositionen avsatt pengar för myndigheten fr.o.m. år 2002. Enligt regeringens bedömning bör myndigheten lokaliseras till Skara.

Förslagen på detta område skall enligt riksdagens ärendeplanering behandlas av miljö- och jordbruksutskottet under våren 2002.

En god servicenivå

Inledning

I detta avsnitt behandlas åtgärder i samband med tillgången till offentlig och kommersiell service i alla delar av landet.

Servicefrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag om införande av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service och avslå motionsyrkanden om bl.a. lagstiftning rörande grundläggande samhällsservice. *Jämför reservation 17 (m, kd, c, fp).*

Propositionen

Lokala utvecklingsprogram för kommersiell service och insatser på kort sikt

Regeringen anser att en god servicenivå i alla delar av landet är en viktig del av den regionala utvecklingspolitikens mål. För att uppnå målet bör de verktyg som i dag står till buds för att följa och påverka tillgången till service skärpas och kompletteras. Regeringen föreslår därför att lokala utvecklingsprogram för kommersiell service skall inrättas, inom vilka samordningsmöjligheter och lokalt anpassade lösningar eftersträvas.

De lokala utvecklingsprogrammen skall utarbetas av länsstyrelserna eller självstyrelseorganen och vara kopplade till arbetet med regionala tillväxtavtal/tillväxtprogram. Regeringen avser att reglera kostnader för administrationen i särskild ordning. Genom programmen bedömer regeringen att en helhetssyn i arbetet med att utveckla servicestrukturen främjas. Innehållet i de lokala utvecklingsprogrammen bör förankras i breda partnerskap med företrädare för kommuner, lokalt näringsliv, serviceinrättningar samt lokala utvecklingsgrupper.

Regeringen avser att ge Konsumentverket i uppdrag att stödja den regionala nivån i arbetet med utvecklingsprogrammen samt svara för uppföljning och utvärdering. De lokala utvecklingsprogrammen skall ligga till grund för hanteringen av stödet till kommersiell service.

För att motverka ytterligare försämringar av tillgången till service i särskilt utsatta områden på kort sikt bör vid sidan av programmen 20 miljoner kronor avsättas för år 2002.

Av regeringen föreslaget belopp (20 miljoner kronor) för att motverka försämringar av tillgången till service i särskilt utsatta områden på kort sikt finansieras via anslagen (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder och (33:7) Särskilda regionala utvecklingsprogram inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Service databasen permanentas

För politikens genomförande är det väsentligt att kunna följa utvecklingen av tillgången till viktiga serviceinrättningar samt följa upp och utvärdera olika åtgärders betydelse för servicetillgången. Service databasen bör därför enligt regeringens bedömning permanentas fr.o.m. den 1 januari 2003.

Regeringen gav år 1998 Konsumentverket i uppdrag att, i samråd med Glesbygdverket, utveckla och upprätthålla den s.k. service databasen, med uppgifter om hushållens tillgång till olika former av service. Uppdraget att utveckla och upprätthålla databasen löper ut i och med utgången av år 2002.

Databasen är ett viktigt verktyg för att följa upp och utvärdera vilka effekter olika åtgärder har på servicetillgången. Enligt regeringen kommer databasen även att ge underlag för länsstyrelsernas, de regionala samverkansorganens och kommunernas arbete med att utveckla breda samordnade servicestrategier samt underlag till de lokala utvecklingsprogrammen för kommersiell service. För att säkerställa den fortsatta driften av service databasen avser

regeringen att uppdra åt Konsumentverket att ansvara för den permanenta driften fr.o.m. den 1 januari 2003.

Nya lösningar inom det kommersiella serviceområdet

Enligt regeringen bör Konsumentverket ges i uppdrag att utveckla och testa nya lösningar inom det kommersiella serviceområdet under en treårsperiod med början år 2002. Sammanlagt avser regeringen att avsätta 15 miljoner kronor för ändamålet.

De av regeringen förordade åtgärderna finansieras via anslaget (33:1) Allmänna regionalpolitiska åtgärder inom utgiftsområde 19, vilket behandlas i utskottets betänkande 2001/02:NU2.

Samordnade servicelösningar

Enligt regeringens uppfattning bör statliga aktörer med särskild betydelse för service i ökad utsträckning, i samband med att de förändrar sin verksamhet, beakta möjligheter till samordning med andra servicegivare. Kartläggningar har visat att efterlevnaden brister när det gäller kravet på att myndigheterna i sin planering skall beakta den regionala utvecklingsstrategin och samråda med länsstyrelsen om de avser att dra in service i glesbygds- och landsbygdsområden. Regeringen avser därför att utveckla uppföljningen av centrala myndigheters agerande.

Motionerna

Moderata samlingspartiet begär i motion 2001/02:N25 ett tillkännagivande om att regeringsförslaget om införande av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service inte innebär någon lösning på rådande problem. Vidare anförs – liksom även i partiets motion 2001/02:Sk288 – att grundläggande service som t.ex. post och apotek bör kunna utvecklas på landsbygden genom lokal samverkan samt genom att nya privata och kooperativa aktörer får möjlighet att utföra dessa uppgifter. Samlokalisering av olika verksamheter praktiserar redan med framgång på flera håll i landet.

Kristdemokraterna förordar i kommittémotion 2001/02:N265 förslaget från Folkrorelserådet om ett grundservicepaket som innebär ett utökat ansvar för posten och lanthandeln i glesbygdsområden m.m. Idén om servicepunkter innebär en samordning av gemensamma tillgångar för att med utgångspunkt i de lokala förutsättningarna garantera en grundservice inom rimligt avstånd. Lokala servicepunkter bör upprättas i samarbete mellan lokalbefolkning, bygderörelsen, näringslivet, kommunen och länsstyrelsen. Även i motion 2001/02:N256 (kd) framställs krav på grundservice inom rimligt avstånd.

Centerpartiet framhåller i motion 2001/02:N27 att tillgången till grundläggande service är en förutsättning för tillväxt och livskraft. Inte minst har de statliga myndigheterna, verken och bolagen ett stort ansvar för detta. Utvecklingen är oroväckande när posten, försäkringskassorna, Telia AB, skatte- och

kronofogdemyndigheter har begränsat sin verksamhet. Regeringen bör därför utfärda tydliga direktiv till sina myndigheter m.m. om samverkan med lokala aktörer för att finna lösningar på hur den grundläggande servicen kan garanteras och utvecklas i alla delar av landet. Därmed läggs även grunden för den kommersiella servicen.

Enligt Folkpartiets kommittémotioner 2001/02:N23 och 2001/02:N262 bör den grundläggande samhällsservicen tryggas i lag. Det påpekas också att även kommunernas ansvar för den offentliga grundservicen måste lyftas fram. Folkpartiet ser gärna att privata entreprenörer får sköta upphandlad verksamhet. Beslut om lokal samverkan får aldrig hindras av ett stelt regelverk utan måste kännetecknas av flexibilitet och mångfald. En förnyad offentlig sektor är av intresse för landsbygden bl.a. därför att den är en viktig arbetsgivare för inte minst kvinnor. Enligt Folkpartiet är det positivt att regeringen i propositionen har tagit upp problemet med en alltmer urholkad kommersiell service på lands- och glesbygd. Positivt är det vidare att regeringen anser att statliga aktörer i större utsträckning skall utarbeta samordnade servicelösningar.

Vissa kompletterande uppgifter

Post och kassaservice

Som svar på en fråga (2001/02:34) om postutdelning i glesbygden framhöll statsrådet Mona Sahlin att statens ansvar för den samhällsomfattande posttjänsten framgår av postlagen. Genom tillståndsvillkor åligger det Posten AB att tillhandahålla postservice i hela landet fem dagar i veckan utom under omständigheter eller geografiska förhållanden som enligt Post- och telestyrelsens bedömning utgör skäl för undantag. Indragningar av viss service skall godkännas av Post- och telestyrelsen.

Regeringen har nyligen lagt fram en proposition om grundläggande kassaservice (prop. 2001/02:34) med förslag att kassaservicen skall regleras i en särskild lag. Enligt detta förslag skall det finnas en kassaservice i hela landet, som innebär att alla har möjlighet att verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser. Regeringen anser att det bör slås fast att det är genom Posten AB som tjänsten skall tillhandahållas.

Trafikutskottet kommer att behandla proposition 2001/02:34 i samband med budgetbetänkande 2001/02:TU1 över utgiftsområde 22 Kommunikationer. Detta betänkande justeras i slutet av november 2001.

Servicedatabasen

Servicedatabasen är ett samlingsnamn för det geografiska och webbaserade informationssystem som utvecklats genom att kombinera den senaste tekniken inom databasutveckling, Geografiskt informationssystem (GIS) och Internet. Databasen skall fungera som ett stöd för länsstyrelser, kommuner och andra instanser som behöver uppgifter om servicen i landets olika regioner.

Under sommaren 2001 har Konsumentverket och Glesbygdsverket fortsatt att utveckla databasen. Internetlösningen och webbplatsen sattes i drift under

hösten 2001. I dagsläget omfattar databasen fem servicetyper: dagligvaror, post, bank, systembolag och apotek. Databasen skall även kompletteras med uppgifter om bensinförsäljning och viss offentlig service (skolor, sjukhus, vårdcentraler och ambulansstationer).

Stöd till lanthandel

För att stödja lanthandeln och främja servicen i gles- och landsbygd har regeringen gett Konsumentverket i uppdrag att under år 2001 förbereda ett program för kompetenshöjning inom lanthandeln. Förberedelserna kallas Projekt Lanthandel. Projektet kommer att börja genomföras under år 2002, under samlingsnamnet Affär på landet. Regeringen beslutade i mars 2001 att bevilja Konsumentverket 1,5 miljoner kronor för finansiering av de förberedande åtgärderna för att Projekt Lanthandel skall kunna erbjudas länsstyrelser i hela landet.

Stöd till kommersiell service

För att stimulera utvecklingen i gles- och landsbygdsområden kan företag beviljas stöd till kommersiell service och landsbygdsstöd. Stödet till kommersiell service lämnas för att befolkningen i serviceglesa områden skall ha en tillfredsställande försörjning av dagligvaror och drivmedel. Stödmottagare är kommuner och näringsidkare med fasta försäljningsställen för försäljning av dagligvaror och drivmedel. Stöd kan i vissa fall även lämnas till fackhandels-service och varubussar. Stödet utgår i form av hemsändningsbidrag, investeringsbidrag, servicebidrag och landsbygdslån.

Ärenden om stöd till kommersiell service handläggs av länsstyrelsen i det län där den aktuella verksamheten är belägen eller av självstyrelseorganet. I principiellt viktiga ärenden skall länsstyrelserna samråda med Konsumentverket.

I budgetpropositionen (utg.omr. 19 s. 32) redovisas omfattningen av stöd till kommersiell service. År 2000 beviljades stöd till kommersiell service med sammanlagt ca 26 miljoner kronor. Västerbottens och Västernorrlands län svarar för den största delen av beviljat stöd. Därefter kommer Norrbottens och Jämtlands län.

Riksdagens revisorer

I Riksdagens revisorers granskning av Glesbygdsverkets roll har även tagits upp frågan om rollfördelningen vad gäller stöd till kommersiell service. I rapporten Glesbygdsverkets roll i regionalpolitiken (rapport 2000/01:12) redovisas att både Glesbygdsverket och Konsumentverket har regeringens uppdrag att redovisa utvecklingen av kommersiell service. I revisorernas förslag till riksdagen (2001/02:RR4) framhålls att ansvarsfördelningen sedermera har tydliggjorts därigenom att regeringen i den regionalpolitiska

propositionen anger att den har för avsikt att ge Konsumentverket i uppdrag att utveckla och testa nya lösningar inom det kommersiella serviceområdet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är frågorna om en god service för alla delar av landet av mycket stor betydelse. Det är därför glädjande att regeringen har tagit ett helhetsgrepp, som innefattar ett antal olika instrument för att uppnå det nya målet om en god servicenivå i hela landet. Som utskottet har berört i det föregående är det inte bara landsbygden och glesbygden i de traditionella stödregionerna som är utsatta; även vissa områden i södra och mellersta Sverige har svårigheter av regionalpolitiskt slag.

Motionskraven om grundservice inom rimliga avstånd kan inte antas innebära någon stor skillnad i förhållande till den nya målsättningen. Som utskottet har redovisat i ett tidigare avsnitt kommer effekterna av politiken vad beträffar servicenivån att kunna bedömas genom uppföljning av statistik i fråga om tillgänglighet av kommersiell och offentlig service. Utskottet förutsätter att definitioner och mätmetoder utvecklas när den regionala utvecklingspolitiken träder i kraft. Däremot anser inte utskottet att det är aktuellt att i lag lägga fast en viss servicenivå i hela landet, vilken skall gälla under alla betingelser.

Den av regeringen föreslagna modellen med lokala utvecklingsprogram för kommersiell service får stöd av utskottet. Med hänsyn till att programmen skall utarbetas på länsnivå eller motsvarande och i samarbete med berörda aktörer ges goda möjligheter till helhetssyn, delaktighet och förankring i breda partnerskap. Utskottet vill betona att kvinnornas deltagande i detta arbete är en nyckelfråga, som måste tillgodoses redan från första början.

När det gäller tillgänglighet av service som post och apotek och möjligheterna till samverkan och samlokalisering har utskottet ingen annan mening än motionärerna; det är önskvärt att en sådan lokal samverkan kommer till stånd. Med hänsyn till myndigheters brister att i sin planering beakta den regionala utvecklingsstrategin och samråda med länsstyrelsen om de avser att dra in service i glesbygds- och landsbygdsområden, anser utskottet att den aviserade uppföljningen av myndigheternas agerande är av stort värde för framtiden.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen bifalla regeringens förslag om lokala utvecklingsprogram för kommersiell service och avslå samtliga här behandlade motionsyrkanden.

Åtgärder i län och regioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå samtliga aktuella motionskrav, bl.a. med hänvisning till den utveckling som är på gång.

Motionerna och vissa kompletterande uppgifter

De motioner som berör åtgärder i särskilda län och regioner har förtecknats nedan tillika med vissa kompletterande uppgifter och hänvisningar till ytterligare information om de frågor som tas upp i respektive motion.

LÄN/ REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
Stockholms län	2001/02:N313 (m)	Åtgärder för att främja fortsatt tillväxt i Stockholmsregionen genom bl.a. skatteåtgärder.	Storstadsdelegationen samordnar och utvecklar den nationella storstadspolitiken med målen att verka för långsiktig hållbar tillväxt och bryta segregation. Lokala utvecklingsavtal är de främsta medlen för att uppnå målen. Riksdagen har avsatt drygt två miljarder kr under perioden 1999–2003 för att utveckla storstadsregionerna.
	2001/02:N319 (m)	Tillkännagivande om Stockholmsregionens förutsättningar som landets tillväxtmotor med valfrihet och entreprenörsinriktning.	Se föregående motion.
Östra Mellansverige	2001/02:N354 (s)	Utveckling genom moderna planinstrument och samordning av statliga aktörer för att få bort flaskhalsar. Regionförstoring genom bl.a. kommunikationer.	Stockholmsberedningen har tillsatts för att lämna förslag på insatser som förbättrar transportsystemet i Stockholmsregionen men också transportmöjligheterna mellan Stockholm och övriga Mälardalen, övriga landet samt internationellt. Regeringen föreslår en strategi för att utveckla styrningen av statlig verksamhet (se avsnittet Strategier).
Sveriges skärgårdar	2001/02: MJ220 (c)	Bättre möjligheter till kombinationssysselsättning ur trygghets-synpunkt.	Liknande krav behandlades och avstyrktes av arbetsmarknadsutskottet (bet. 2000/01:AU5).

	2001/02:N230 (kd)	Utveckling i skärgårdarna genom skatte-, trafik- och fiskeåtgärder samt genom samordning av statliga aktörer.	Regionen Mål 2 Öarna får under perioden 2000–2006 ett tillskott av utvecklingsmedel genom EG:s strukturfonder om 30 miljoner euro (ca 255 miljoner kronor). Projekten medfinansieras av såväl privata som svenska offentliga aktörer som förväntas bidra med ca 1 miljard kronor. Pengarna skall användas för att öka regionens attraktions- och konkurrenskraft. Totalt berörs ca 90 000 invånare av programmet. Programmet omfattar insatser inom kultur och miljö, lokalt anpassade servicelösningar, lokal mobilisering, kunskaps- och kompetensutvecklande åtgärder, näringslivsfrämjande åtgärder samt infrastrukturella åtgärder.
	2001/02:N232 (m)	Utveckling i skärgårdarna genom skatte- och trafikåtgärder samt bättre utnyttjande av EU-medel.	Se föregående motion.
	2001/02:N353 (c)	Utveckling i skärgårdarna genom programarbete, trafik- och IT-åtgärder, miljöforskning rörande fisk och internationellt samarbete för Östersjöns miljö.	Se tidigare motion.
Östergötlands län	2001/02:N216 (c)	Satsning på forskning och företagande runt flygverksamheten i Linköping.	LA-regionen Linköping har haft 3,4 % sysselsättningsökning enligt prognos från ITPS för år 2000.
Kalmar län	2001/02:N309 (c)	Utveckling av turism och annan verksamhet genom statlig satsning på fisk i Emån.	Fisketurism har behandlats i det föregående; medel till turismsatningar inom den regionala utvecklingspolitiken behandlas i bet. 2001/02:NU2.

Gotlands län	2001/02:N24 (m)	Fasta spelregler för kommunikationerna till Gotland, utlokalisering av statliga myndigheter, mer statliga medel, arbetsmarknadsåtgärder.	Utredningen Garanterad transportstandard för Gotland (SOU 2001:66) bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen avser återkomma till riksdagen när ärendet färdigberetts (prop. 2001/02:4 s. 127).
Öresundsregionen	2001/02:N218 (fp)	Hinder på skatte-, trafik- och studieområdet måste rivas för att påskynda utvecklingen i Öresundsregionen.	Öresundsdelegationen, där statsrådet Leif Pagrotsky är ordförande, utgör ett forum för diskussion och erfarenhetsutbyte kring Öresundsfrågor på en övergripande politisk nivå. Öresundsintegrationen är föremål för ett löpande samarbete även på det mellanstatliga planet. En fråga som för närvarande står i fokus gäller skatteordningen i Öresundsregionen. Bland regionala gränsöverskridande samarbetsformer kan nämnas Öresundskommittén vilken består av representanter för kommuner och regioner/amter, vilka verkar för att stärka och synliggöra regionen.
	2001/02:N258 (kd)	Ökad integration genom bättre samarbetskanaler mellan Danmark och Sverige, utredning om regional samverkan. Skåne-Köpenhamn försöksregion.	Se föregående motion.
Västra Götalands län	2001/02:N333 (kd)	Tillgång till målområdesverksamhet, behov av ökade resurser för högskoleutbildning, forskning och kultur.	Delar av Västra Götaland ingår i EU:s mål 2-område.
Väst-sverige	2001/02:N317 (s)	Utveckling genom bl.a. tillväxtavtal, bättre kapitalförsörjning, kommunal service och infrastruktur, satsning på forskning om form/design, skapande av arbetstillfällen.	

Värmlands län och Dalsland	2001/02:N15 (s)	Kortsiktiga regionalpolitiska insatser för att bevara Vänersjöfarten.	Vänersjöfarten har behandlats av Godstransportsdelegationen. Vänersjöfarten tas upp i bet. 2001/02:TU2.
	2001/02:N22 (fp)	Satsning på vägprojekt, Vänersjöfarten, högskoleutbudet och kvinnligt företagande.	Se föregående motion.
	2001/02:N325 (fp)	Möjlighet att bo, trafik- och skatteåtgärder, bättre pendlingsmöjligheter, förenklingar i regelsystem för gränsövergångar.	Förslag ang. arbetspendling i prop. 2001/02:4 behandlas av arbetsmarknadsutskottet.
Örebro län	2001/02:N346 (v)	Ett "Degerforspaket" med bl.a. utbildnings-, trafik- och bostadsåtgärder behövs på grund av kommunens kostnader för tomma lägenheter.	Förslag om statligt stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag behandlas av bostadsutskottet (2001/02:BoU1).
Västmanlands län	2001/02:N29 (s)	Kraftfulla regionalpolitiska åtgärder för att stimulera företagssamheten i framtidsbranscher.	
Dalarnas län	2001/02:N16 (s)	Utveckling genom särskilda delegationer, översyn av rörlighetsstimulans, nya kreditinstitutioner m.m.	Dalarnas län omfattas både av mål 1 Södra skogslänsregionen och mål 2 Norra.
	2001/02:N17 (c)	Bättre infrastruktur, extra satsningar på kluster, t.ex. turismen.	Se föregående motion.
	2001/02:N26 (kd)	Statligt stöd till Mora flygplats, vilken har ett strategiskt läge.	Rikstrafiken handlar upp olönsam men viktig interregional flygtrafik. Ett särskilt statsbidrag finns för drift av olönsamma flygplatser. Mora flygplats får 3,3 miljoner kr år 2001. Vidare kan länen själva prioritera flygplatsinvesteringar inom sin länsram för trafikändamål.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att enkom de åtgärder som vidtas inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling inte kan lösa de regionalpolitiska problemen. Insatser krävs inom många olika politikområden, såsom exempelvis arbetsmarknads-, närings-, utbildnings- och kommunikationsområdena.

Som tidigare redovisats har ett omfattande underlagsmaterial tagits fram i samband med propositionen om en politik för tillväxt och livskraft i hela landet. Ett genomförande av de förslag som har behandlats i det föregående kommer att få återverkningar för bygder och regioner i hela landet. Tillsammans med genomförande av övriga regeringsförslag som rapporterats om tidigare, t.ex. i fråga om infrastruktur respektive regional samverkan, anser utskottet att möjligheterna för utveckling i hela landet är goda. Därtill kommer verksamheten i samband med EG:s strukturfondsprogram.

Mot denna bakgrund avstår utskottet från att i detta sammanhang göra en detaljerad bedömning av de här aktuella motionerna, vilka således avstyrks i berörda delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Inriktning av den regionala utvecklingspolitiken (punkt 3)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:4 punkt 1.2, bifaller delvis motionerna 2001/02:So637 yrkande 22, 2001/02:N23 yrkandena 1, 2, 4, 5, 7, 8 och 12, 2001/02:N25 yrkandena 1, 2, 5–8, 10 och 15, 2001/02:N27 yrkandena 1–3, 16, 32, 37–39 och 43, 2001/02:N31 yrkandena 1–3, 2001/02:N262 yrkandena 1–3 och 16, 2001/02:N263 yrkande 4 och 2001/02:N372 yrkande 1 samt avslår proposition 2001/02:4 punkt 1.3 och motionerna 2001/02:K16 yrkande 2, 2001/02:N13, 2001/02:N32, 2001/02:N236 samt 2001/02:N364 yrkandena 4, 10 och 21.

Ställningstagande

Vi anser att den del av utskottets ställningstagande som börjar med ”De framtida” och slutar med ”behandlade motionsyrkanden” bort ha följande lydelse:

Den regionalpolitiska propositionen innehåller tyvärr inte mycket av den omorientering som den regionalpolitiska utredningen banade vägen för. I stället för att skapa generellt bättre förutsättningar för ett mer konkurrenskraftigt klimat för arbete och företagande håller regeringen i stort sett fast vid en föråldrad politik med bidrag, delegationer, utredningar och förstärkt statlig styrning. För de företagsstöd som trots allt behövs anser vi i likhet med den regionalpolitiska utredningen att inriktningen i huvudsak bör ligga på generella stöd.

Vi instämmer i att den regionala utvecklingspolitiken bör bidra till utvecklingen av livskraftiga regioner i hela landet men vill lägga tyngdpunkten på andra strategier än regeringen. De av regeringen föreslagna strategierna ställer vi oss således inte bakom. Enligt vår syn handlar det i första hand om att förbättra möjligheterna för företagande och arbete och att förstärka glesbygdsregionernas konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter.

Vad som krävs är en genuin förståelse för företagandets villkor. I stället för inriktningen på olika och komplicerade bidragsformer bör strävan vara att

näringslivet skall ges mer generella villkor och ett bättre klimat för företagande och entreprenörskap. Då elimineras riskerna för att företagsstöd och bidrag snedvrider konkurrensen, vilket minskar effektiviteten i samhällsekonomin.

Särskilt viktigt är det att skapa förutsättningar som gör att små företag, ofta med kvinnor som drivande kraft, stimuleras att växa liksom att nya företag startas. En bredare öppning för konkurrens inom den offentliga sektorn skulle i många fall gynna kvinnors företagande.

Statsmakterna bör stå för de legala och ekonomiska ramarna för den regionala utvecklingspolitiken; i övrigt bör inriktningen vara decentralisering i syfte att uppnå en hållbar ekonomisk, social och ekologisk utveckling. Kommunerna har en mycket viktig roll inom den regionala utvecklingspolitiken när det gäller tillväxt, sysselsättning och service. Vi förordar en politik som mobiliserar och uppmuntrar människor att ta egna initiativ och ta ansvar för både sig själva och sin bygd. Varje region och varje bygd har sin styrka och sina möjligheter som bäst kan tas till vara genom lokala initiativ.

Ett mer dynamiskt företagande och fler arbeten i privat sektor kräver insatser i huvudsak på andra områden än det regionalpolitiska området, nämligen i första hand i fråga om skatterna, arbetsmarknaden, kunskapsutvecklingen och transportsektorn. Även tillgång till kultur och bra fritidsaktiviteter är en väsentlig förutsättning för att skapa en anda av gemenskap och kreativitet på landsbygden, vilket är väsentligt för att attrahera invånarna.

Med hänsyn till att statsbidragen till de enskilda vägarna har skurits ned under flera år anser vi att den ekonomiska ramen måste utökas för dessa vägar. Vidare ser vi positivt på att uppdraget till Naturvårdsverket att utreda vissa lättnader i strandskyddet syftar till att främja regional utveckling.

När det gäller de regionala tillväxtprogrammen är formerna enligt vår mening mindre viktiga, så länge det ges ett ökat utrymme för underifrånperspektivet. Dock anser vi att det är osannolikt att tillväxtprogrammen kommer att ge positiva effekter om inte planeringsprocessen är sådan att den attraherar även företagen och kvinnorna. Vi tror att mångfald och kreativitet utvecklas bättre inom ramen för lokala initiativ; däremot bör det statliga inflytandet inskränkas på det sätt som vi uttalat ovan. Vidare måste möjligheterna till regelförenklingar uppmärksammas mer än förut i samband med de regionala tillväxtprogrammen.

Det är ett oavvisligt krav att alla insatser inom den regionala utvecklingspolitiken utvärderas i syfte att successivt kunna effektivisera de instrument som kan behövas inom den nationella politiken och inom de prioriterade områdena. Vidare bör planerna på en bättre samordning mellan EU:s regionalpolitik och den nationella regionala utvecklingspolitiken analyseras ytterligare.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen godkänna regeringens förslag om mål för den regionala utvecklingspolitiken och delvis bifalla här behandlade yrkanden i motionerna 2001/02:So637 (fp), 2001/02:N23 (fp), 2001/02:N25 (m), 2001/02:N27 (c), 2001/02:N31 (kd), 2001/02:N262 (fp),

2001/02:N263 (c) och 2001/02:N372 (kd). Regeringens förslag om strategier för att nå den regionala utvecklingspolitikens mål bör ej godkännas av riksdagen. Även övriga motionsförslag bör avslås av riksdagen.

2. Transportfrågor (punkt 4)

av Per Westerberg, Karin Falkmer, Ola Karlsson och Ola Sundell (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:N25 yrkande 9 och avslår motion 2001/02:N364 yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser att den del av utskottets ställningstagande som börjar med ”Utskottet instämmer” och slutar med ”aktuell del” bort ha följande lydelse:

Vi anser att det är olämpligt att Rikstrafiken skall göra regionalpolitiska bedömningar av ett slag som ökar politiseringen av myndighetens verksamhet. Myndigheten bör sköta sina uppgifter på ett objektivt sätt som inte lämnar utrymme för exempelvis kommunala påtryckningar. Vi anser att motion 2001/02:N25 (m) i denna del bör bifallas av riksdagen.

3. Strukturomvandling och lokalisering av arbetstillfällen (punkt 5, motiveringen)

av Åke Sandström (c).

Ställningstagande

Jag anser att den del av utskottets ställningstagande som börjar med ”Sammanfattningsvis anser” och slutar med ”avstyrks således” bort ha följande lydelse:

Sammanfattningsvis anser jag att de gällande principerna för utlokalisering av statliga myndigheter även fortsättningsvis bör äga giltighet. Emellertid kan konstateras att reglerna i praktiken kringgås när nya myndigheter och enheter lokaliseras till kranskommunerna runt Stockholm. Därför bör regeringen överväga nya rutiner i samband med lokalisering av statlig verksamhet. Till exempel kan regeringen redan i direktiven till en utredning som rör ny statlig verksamhet påminna om de principer som finns för lokalisering, vilket föreslås i motion 2001/02:N27 (c).

Med hänvisning till vad som anförts anser jag inte att det finns behov av något uttalande från riksdagens sida med anledning av de nu aktuella motionsyrkandena. De avstyrks således.

4. Stärkt lokal näringslivsutveckling (punkt 7)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:N31 yrkande 9.

Ställningstagande

Med hänvisning till vad som anförs om en mer generell näringspolitik med bl.a. allmänna skattelättnader anser vi att något särskilt program för stärkt lokal näringslivsutveckling inte behövs. Den resursförbrukning som denna åtgärd innebär skulle göra större nytta på annat håll, t.ex. för att driva igenom det regelförenklaringsarbete som Småföretagsdelegationen föreslog.

5. Skattefrågor (punkt 8)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:N27 yrkandena 40 och 41 och avslår motionerna 2001/02:N18 yrkande 2, 2001/02:N28, 2001/02:N30 och 2001/02:N33.

Ställningstagande

Vi anser att den del av utskottets ställningstagande som börjar med "Reseavdraget fastställdes" och slutar med "aktuella delar" borde ha följande lydelse:

Transporter är nödvändiga, i synnerhet i glesbygd. Efter det att reseavdraget höjdes har kostnaderna för framför allt drivmedel ökat kraftigt. Därför är det nödvändigt att ytterligare förbättra avdragsrätten för arbetsresor med bil såsom föreslås i motion 2001/02:N27 (c). En förbättrad avdragsrätt gör att människor även fortsättningsvis har möjlighet att bo kvar eller flytta till mindre orter där arbetsresorna ofta är långa. Ett högre reseavdrag ökar den regionala rörligheten på arbetsmarknaden och bidrar därmed till ett större arbetskraftsutbud även i mindre orter.

Vidare anser vi att avdragsrätten för resa till och från förskolan i anslutning till arbetsresa skyndsamt bör utredas. Även frågan om en uppdelning av

reseavdraget i tolv delar bör utredas. En sådan uppdelning har betydelse för säsongsanställda, t.ex. inom turistnäringen. Vi anser också att drivmedelsskatterna bör sänkas.

Med hänvisning till det anförda blir motion 2001/02:N27 (c) väsentligen tillgodosedd i aktuella delar. Övriga motioner avstyrks i aktuella delar.

6. Lokala och regionala resurscentra för kvinnor (punkt 9, motiveringen)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Ställningstagande

Vi anser liksom tidigare att det är en viktig uppgift inom närings- och regionalpolitiken att särskilt stödja kvinnors företagande. Det finns en stor utvecklingspotential bland kvinnliga företagare och det är också angeläget att fler kvinnor blir företagare. Att identifiera vilka omständigheter som utgör hinder för kvinnor att starta företag och vidta åtgärder för att eliminera dessa är, enligt vår mening, en angelägen uppgift.

Viktiga åtgärder för att främja kvinnors företagande är att stärka etableringsfriheten i den offentliga sektorn, att uppmuntra avknoppningar av offentlig verksamhet och att se till att upphandling av kommunal verksamhet sker i konkurrens.

Vidare vill vi framhålla betydelsen av att det viktiga arbete som de regionala och lokala resurscentrumen bedriver skall ges goda förutsättningar.

När det gäller ovan nämnda motionskrav har vi ingen annan åsikt än motionärerna i frågan om att åtgärder som varit lyckosamma när det gäller kvinnornas företagande också kan prövas när det gäller att stötta invandrare som vill starta företag. Som framgår ligger den förda politiken i linje med den grundsyn som framförs i motionerna 2001/02:N27 (c) och 2001/02:A212 (c). De bör därför inte föranleda något uttalande från riksdagens sida.

7. Lokala och regionala resurscentra för kvinnor (punkt 9)

av Åke Sandström (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:A212 yrkande 10 och 2001/02:N27 yrkandena 24 och 25.

Ställningstagande

Jag anser liksom tidigare att det är en viktig uppgift inom närings- och regionalpolitiken att särskilt stödja kvinnors företagande. Det finns en stor utvecklingspotential bland kvinnliga företagare och det är också angeläget att fler kvinnor blir företagare. Det finns enligt min mening mycket som kan göras för att få ett mer jämställt företagande. Även om andelen lån hos ALMI Företagspartner AB till 30 % har tecknats av kvinnor, är det bara 9 % av det totala utestående lånebeloppet som gäller kvinnliga företagare. ALMI bör därför göra en närmare översyn av den ur jämställdhetsperspektiv sneda utlåningen.

Jag anser att det är positivt men inte tillräckligt att regeringen nu föreslår resurser till de lokala och regionala resurscentrumen för perioden 2002–2004. Enligt min uppfattning bör regeringen ta initiativ till att modellen med kvinnliga affärsrådgivare och resurscentrum permanentas. Utvärderingar av affärsrådgivarprojektet har visat att affärsrådgivarnas kunskaper och arbete varit mycket uppskattade och att resultaten alltigenom varit positiva. Enligt utvärderingen behövs dock insatserna även fortsättningsvis. Samtidigt bör erfarenheterna också spridas till att stötta invandrare som önskar starta företag.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen bifalla motionerna 2001/02:A212 (c) och 2001/02:N27 (c) i aktuella delar.

8. Kunskap och kompetens (punkt 10)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:N23 yrkande 13, 2001/02:N25 yrkande 13 och 2001/02:N27 yrkandena 12 och 17–19.

Ställningstagande

När det gäller distansundervisning och utlokaliserad utbildning finns det flera positiva drag i utvecklingen på utbildningsområdet. Vi anser att distansundervisningen inom universitet och högskolor är av mycket stor vikt såväl för den enskildes möjligheter som ur ett regionalt utvecklingsperspektiv. Det bör i detta sammanhang betonas att en god distansundervisning kräver en stark basorganisation hos den högskola som anordnar den. Vidare fordras en vakansamhet att denna form av utbildning inte medför att kvaliteten försämras.

Det är vidare viktigt att stimulera också de ungdomar som kommer från hem utan studietradition att pröva på högre utbildning. Regeringen har vissa förslag på detta område, som kan prövas. Väsentligt är dock att medel avsätts

och att insatserna utvärderas så att målet om en breddad utbildning av god kvalitet kan uppnås.

Glädjande nog öppnas fler och fler möjligheter till distansundervisning – utöver för vuxna – även för grundskole- och gymnasieelever. Utveckling av distansmetodiken för dessa utbildningar kommer väsentligt att förbättra möjligheterna för landsbygdens ungdomar att utbilda sig utan att behöva företa tröttsamma bussresor varje dag. Gymnasieskolan på mindre orter skulle kunna fungera som en kompetenshöjande resurs, där eleverna kan möta lärare och andra aktörer, t.ex. lokala företagare, som också deltar i verksamheten för att vidareutbilda sig. Eftersom distansmetodiken är relativt ny är det särskilt viktigt att ordentliga utvärderingar och uppföljningar säkerställer kvaliteten av undervisningen.

En utvecklad lärlingsutbildning på gymnasienivå kan också bidra till att fler ungdomar ges möjlighet att genomgå sin yrkesutbildning på hemorten.

Frågan om skolpeng som följer eleven, så att resurserna tilldelas de institutioner där eleverna vill studera, anser vi vara en viktig framtidsfråga. Eftersom skolpeng m.m. behandlas av utbildningsutskottet kommer vi inte här att ytterligare beröra dessa frågor.

När det gäller utbildning inom fiskerisektorn finns det nu ett långtgående förslag till en nationell utbildningsstruktur, vilket vi anser vara tillfredsställande. Vi vill dock påpeka i sammanhanget att för att kunna erhålla EU-medel på området krävs ca 50 % svensk medfinansiering.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen bifalla motionerna 2001/02:N23 (fp), 2001/02:N25 (m) och 2001/02:N27 (c) i aktuella delar.

9. Regionalt nedsatta socialavgifter (punkt 11)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:N18 yrkande 1, 2001/02:N23 yrkande 14, 2001/02:N25 yrkande 3, 2001/02:N27 yrkandena 22 och 23, 2001/02:N31 yrkande 11 och 2001/02:N372 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi ser regeringens bedömning i fråga om nedsatta socialavgifter i form av försumbart stöd som ett steg på vägen. Denna stödform är effektiv av flera skäl. Den generella utformningen innebär att företagen kan förutse och kalkylera med avdragen. Den administrativa hanteringen är förhållandevis enkel. Därtill är stödformen inte snedvridande på företagets preferenser när det gäller exempelvis investeringar. Vi anser därför – i den mån statligt företags-

stöd är aktuellt t.ex. på grund av geografiska lägesnackdelar – att denna stödform är lämplig. Emellertid bör den utökas i förhållande till det regeringsförslag som nu behandlas av skatteutskottet.

I första hand bör det göras ytterligare ansträngningar att utöka stödet till alla branscher. Om detta inte är möjligt är det rimligt att stödet utökas så att tillgängligt utrymme utnyttjas bättre. Som nämnts är det av EU godkända beloppet 100 000 euro på tre år. Vidare bör regeringen i detta fall göra en noggrann genomgång av vilka delar inom sektorerna jordbruk, fiske och transporter som försumbart stöd skulle kunna komma i fråga för med hänsyn till kommissionens hållning och därefter driva dessa frågor. Regeringen bör exempelvis göra en framställning om att företag inom rennäringen skall inkluderas bland de delsektorer som kan få försumbart stöd. Ett krav är dock att de traditionella produktionsnivåerna ej skall ökas på grund av stödet.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen ställa sig bakom här behandlade motioner, dvs. motionerna 2001/02:N18 (c), 2001/02:N23 (fp), 2001/02:N25 (m), 2001/02:N27 (c), 2001/02:N31 (kd) och 2001/02:N372 (kd) i aktuella delar.

10. Ett program för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret (punkt 12)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:N27 yrkandena 11, 20 och 21 och avslår motion 2001/02:N19.

Ställningstagande

Vi instämmer i den uppfattning som framförs i motion 2001/02:N27 (c) om att högskolor och universitet i större utsträckning än i dag bör samverka med det omkringliggande näringslivet och med kommunerna för att förstärka näringslivets innovationskraft. Förutsättningarna för att klustren skall nå framgång är att såväl forskningen som de offentliga institutionerna i regionen är samstämmiga med näringslivet i regionen. I vissa fall kräver detta att arbetssätt och organisationsformer måste anpassas till regionala/lokala förhållanden.

När det gäller skogen och skogsråvaran är det viktigt att öka förädlingsgraden, inte minst hos de små företagen. Vidare är det nödvändigt att programmet för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret även avsätter resurser för forskning och design. Riksdagen bör således bifalla motion 2001/02:N27 (c) i aktuella delar.

11. Riskkapital, lån och garantier (punkt 13)

av Per Westerberg (m), Göran Högglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Sf400 yrkande 7, 2001/02:N31 yrkande 12 och 2001/02:N265 yrkande 10 och avslår motionerna 2001/02:N20, 2001/02:N27 yrkandena 29 och 30, 2001/02:N247, 2001/02:N257, 2001/02:N263 yrkande 10, 2001/02:N293 och 2001/02:N355.

Ställningstagande

Vi anser att den del av utskottets ställningstagande som börjar med ”I de” och slutar med ”behandlade motionsyrkanden” borde ha följande lydelse:

Enligt vår uppfattning är kapitalförsörjningen ett särskilt stort problem i glesbygden, där låga fastighetsvärden innebär en brist på realsäkerhet för t.ex. en företagare som har behov av att låna pengar till en investering. Även för privatpersoner i glesbygden föreligger naturligtvis samma problem. Hela kapitalförsörjningssystemet bör därför genomlysas i en parlamentarisk utredning. Det är också viktigt att inkludera de skattemässiga konsekvenserna av olika creditsystem. Bland annat bör ett system med riskkapitalavdrag utredas.

Med bifall till motionsyrkandena från Kristdemokraterna och Folkpartiet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad som ovan anförts.

12. Riskkapital, lån och garantier (punkt 13)

av Åke Sandström (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:N27 yrkandena 29 och 30 och 2001/02:N263 yrkande 10, bifaller delvis motion 2001/02: Sf400 yrkande 7 och avslår motionerna 2001/02:N20, 2001/02:N31 yrkande 12, 2001/02:N247, 2001/02:N257, 2001/02:N265 yrkande 10, 2001/02:N293 och 2001/02:N355.

Ställningstagande

Jag anser att den del av utskottets ställningstagande som börjar med ”I de” och slutar med ”behandlade motionsyrkanden” borde ha följande lydelse:

Det är uppenbart att kapitalförsörjningen är ett särskilt stort problem i glesbygden, där låga fastighetsvärden innebär en brist på realsäkerhet för t.ex. en företagare som har behov att låna till en investering.

I motionerna 2001/02:N27 (c) och 2001/02:N263 (c) presenteras olika förslag för att lösa kapitalförsörjningsproblemen i glesbygden och på landsbygden. Bland annat redovisas metoder som utnyttjar skattefördelar för att bygga upp entreprenörsfonder. Vidare kan metoden med återföring av en del av vattenkraftvinsterna prövas. Denna fråga behandlas närmare i ett senare avsnitt i betänkandet. Även pensionsavsättningarna bör kunna användas inom ramen för regionala pensionsfonder likaväl som de i dag kan placeras i utländska fonder. Kanadametoden, vilken berörs i det föregående, är ytterligare en möjlighet. Utan att binda mig för vilken metod som bör användas i ett permanent system anser jag att det bör finnas en öppenhet att pröva flera olika möjligheter.

Detta bör riksdagen – med bifall till de nämnda motionsyrkandena – som sin mening ge regeringen till känna.

13. Åtgärder för turistnäringen (punkt 16)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Kr279 yrkande 13, 2001/02:N23 yrkande 16, 2001/02:N27 yrkande 8, 2001/02:N265 yrkande 13 och 2001/02:N374 yrkande 6 och avslår motionerna 2001/02:N203 och 2001/02:N280.

Ställningstagande

Såväl av propositionen som av motionerna och information inom ramen för de kompletterande uppgifterna framgår att turistbranschen har vissa problem med alltför små och isolerade företag, brister i professionalitet och marknadsföring, svag lönsamhet och begränsade kunskaper. Olika förslag och ansatser har redovisats i det föregående. Som framgår finns ett antal olika utvecklingslinjer inom ramen för Turistdelegationens och Turistrådets verksamhet samt när det gäller landsbygdsturism m.m. Till dessa ansträngningar fogas nu ytterligare förslag från regeringen, vilket är bra men inte tillräckligt.

För att turistnäringen skall kunna bli en ekologiskt hållbar, långsiktig tillväxtbransch måste potentialen kunna tas till vara på ett bättre sätt. Eftersom näringen är personalintensiv och förekommer i hela landet är det särskilt lämpligt att satsa på turistnäringen inom den regionala utvecklingspolitiken. Liksom övriga småföretag hämmas dock småföretagen inom turistnäringen av

alltför många regler och betungande skatter, främst skatterna på arbete. Dessa svårigheter bör dock angripas generellt och på det nationella planet.

Ett problem är att företagarna i branschen kan vara relativt isolerade geografiskt och att de ofta saknar en tydlig affärsplan. Vi anser i likhet med bl.a. motionsyrkanden från Kristdemokraterna och Centerpartiet att ett ökat samarbete mellan de olika intressenterna inom branschen, LRF, regionala företrädare m.fl. är en väg att gå för att åstadkomma kraftsamling. Det har konstaterats att ett ökat samlat utbud av kvalitativa upplevelser ökar attraktionskraften och därmed den totala efterfrågan inom turistbranschen. Därför ser vi framför oss att en ökad samverkan leder till fler projekt som kopplar ihop turism med natur, kultur, matupplevelser osv. För att nå detta mål behövs en långsiktig strategi och ett samlat program.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen bifalla motionerna 2001/02:Kr279 (c), 2001/02:N23 (fp), 2001/02:N27 (c), 2001/02:N265 (kd) och 2001/02:N374 (kd) i berörda delar. Övriga motioner bör avslås.

14. Lokala program för entreprenörskap och lokalt utvecklingsarbete (punkt 17)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:N27 yrkande 35, 2001/02:N262 yrkande 13 och 2001/02:N265 yrkandena 2, 3, 6, 7 och 15 och avslår motionerna 2001/02:N14, 2001/02:N270, 2000/01:N274, 2001/02:N287 och 2001/02:N316 yrkande 4.

Ställningstagande

Ett lokalt utvecklingsarbete som har samhällsnytta som främsta drivkraft kan mobilisera medborgarnas engagemang och arbetsinsatser inom sådana områden som har stor betydelse för vardagen, t.ex. dagis, skola, arbetskooperativ, folkbildning, idrott eller miljöprojekt. Detta engagemang kan kanaliseras på olika sätt, vilket också exemplifieras i motionerna. En modell är Byskogsforum i Dalarna, där lokala krafter arbetar för att skapa utkomstmöjligheter i den yttersta glesbygden. Regelverket inom detta område – som berör kooperativa företag, ekonomiska föreningar, stiftelser, ömsesidiga företag och liknande sammanslutningar – behöver dock förtydligas, förenklas och göras mera känt.

Kärnpunkten är att det lokala utvecklingsarbetet bygger på underifrånperspektivet, vilket kan leda till att lokal identitet skapas och att den lokala demokratin förnyas. Folkrådet och de många lokala utvecklingsgrupper-

nas arbete är bra exempel på en sådan utveckling. Vi fäster stor vikt vid att det av regeringen aviserade programmet om lokalt utvecklingsarbete med tyngdpunkt mot ideella sektorn särskilt skall uppmärksamma ungdomars och kvinnors deltagande.

För att stimulera det lokala utvecklingsarbetet bör en s.k. bygdepeng övervägas. Sådana medel bör även kunna användas som medfinansiering vid olika typer av EU-projekt.

Även småföretag på landsbygden utgör en viktig del av den lokala kulturen. En anda av företagsamhet kan spridas och skapa livskraft i bygden. För att främja landsbygdens små företag är regeringens förordande av lokala program för entreprenörskap dock inte tillräckligt. Vad som behövs är i första hand en reformering av skatter och regler, vilka i dag är illa anpassade till landsbygdens verksamhetsformer.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen i det väsentliga ställa sig bakom motionerna 2001/02:N27 (c), 2001/02:N262 (fp) och 2001/02:N265 (kd) i berörda delar. Övriga motioner bör avslås av riksdagen.

15. Utökad användning av bygdemedel och återföring av del av vattenkraftvinster (punkt 18)

av Lennart Beijer (v), Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c) och Lennart Värmbö (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:N227, 2001/02:N231, 2001/02:N235, 2001/02:N250, 2001/02:N363 och 2001/02:N364 yrkande 14.

Ställningstagande

Det är otvivelaktigt så att det lokala näringslivet och invånarna kan ha vissa nackdelar från rekreationssynpunkt m.m. av exempelvis ett vattenkraftverk med tillhörande uppdämda områden. Kompensationstanken finns inbyggd i regelverket om bygde- och fiskeavgifter. Med hänsyn till att bestämmelserna är ”stelbenta” har regeringen ansett att det finns skäl att göra en översyn av användningen av bygdemedel, så att de kan komma berörd bygd till del på ett ner flexibelt sätt än i dag. Vi delar den bedömningen.

Med anledning av de motioner som tar upp frågan om återförande av del av vinsterna från vattenkraftsproduktionen till de producerande regionerna vill vi framhålla att det är av stor vikt att denna fråga noggrant studeras. Syftet med en återföring är att skapa regionala fonder för att stimulera sysselsättning och tillväxt i regionerna. De regionala fondernas inriktning skall vara riskkapitalförsörjning. Vidare är återföringens syfte dels att tillföra resurser till infrastruktursatsningar och generella åtgärder för företagsutveckling m.m.,

dels att kompensera för den skada som utbyggnaden av vattenkraft fört med sig för turism och fiske m.m. Enligt vår uppfattning har frågan om återföring av del av vattenkraftsvinsterna inte utretts tillräckligt av den regionalpolitiska utredningen. Bland annat borde utredningen ha belyst de olika metoder som kan utnyttjas för en vattenkraftsåterbäring samt konsekvenserna av dessa. Med hänsyn till denna brist i informationsunderlaget anser vi att en ny utredning bör tillsättas för att studera frågan om vilken metod som lämpligen bör användas för att återföra en del av vattenkraftsvinsterna. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Utökad användning av bygdemedel och återföring av del av vattenkraftvinster (punkt 18)

av Göran Hägglund och Harald Bergström (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:N227 och avslår motionerna 2001/02:N231, 2001/02:N235, 2001/02:N250, 2001/02:N363 och 2001/02:N364 yrkande 14.

Ställningstagande

Med anledning av de motioner som tar upp frågan om återförande av del av vinsterna från vattenkraftsproduktionen till de producerande regionerna vill vi framhålla att det är av stor vikt att denna fråga noggrant studeras. Syftet med en återföring är dels att tillföra resurser till infrastruktursatsningar och generella åtgärder för företagsutveckling m.m., dels att kompensera för den skada som utbyggnaden av vattenkraft fört med sig för turism och fiske m.m. Enligt vår uppfattning har frågan om återföring av del av vattenkraftsvinsterna inte utretts tillräckligt av den regionalpolitiska utredningen.

Därför bör en ny utredning tillsättas för att belysa frågan om det är möjligt att överföra en del av vattenkraftsvinsterna till de län där vattenkraften produceras. Därmed tillgodoses i väsentlig mån förslaget i motion 2001/02:N227 (kd). Detta bör ges regeringen till känna.

17. Servicefrågor (punkt 19)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Harald Bergström (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Sk288 yrkande 17, 2001/02:N23 yrkande 17, 2001/02:N25 yrkande 12, 2001/02:N27 yrkande 7, 2001/02:N256, 2001/02:N262 yrkandena 9 och 10 och 2001/02:N265 yrkande 9 och avslår proposition 2001/02:4 punkt 1.9.

Ställningstagande

Enligt vår mening är frågorna om en god service för alla delar av landet av mycket stor betydelse. I propositionen redovisas ett föga konkret förslag samt en mängd olika ansatser. Vi anser inte att dessa program och initiativ är tillräckliga för att uppnå målet om en god servicenivå i hela landet. Därför bör riksdagen avslå regeringens förslag om lokala utvecklingsprogram för kommersiell service.

Vi anser att målet om en god servicenivå väsentligen bör förtydligas. Vidare bör regeringen genom riktlinjer till statliga myndigheter och bolag ålägga dessa att tillhandhålla en grundläggande samhällsservice. Utan att binda oss för någon särskild form anser vi att idén med lokala servicepunkter bör utredas. Som har tagits upp i det föregående är det inte bara landsbygden och glesbygden i de traditionella stödregionerna som är utsatta; även vissa områden i södra och mellersta Sverige har svårigheter av regionalpolitiskt slag.

När det gäller tillgänglighet av service som post, apotek och annan grundläggande service vill vi framhålla nödvändigheten av samverkan och samlokalisering, vilket också fungerar på flera håll i landet. De statliga myndigheterna bör emellertid bli bättre på att ta regional hänsyn i enlighet med det regelverk som finns. Den av regeringen aviserade uppföljningen av myndigheternas agerande i samband med neddragningar av verksamheten i glesbygds- och landsbygdsområden bör inledas snarast.

Med hänvisning till vad som anförts bör riksdagen inte godkänna regeringens förslag om införande av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service. Riksdagen bör i det väsentliga ställa sig bakom de här behandlade motionskraven från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2001/02:4

- 1.1 Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om ett nytt politikområde (avsnitt 7.1).
- 1.2 Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om målet för den regionala utvecklingspolitiken (avsnitt 7.2).
- 1.3 Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om strategier för att nå den regionala utvecklingspolitikens mål (avsnitt 7.3).
- 1.9 Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om införande av lokala utvecklingsprogram för kommersiell service (avsnitt 9.6.1).

Motioner med anledning av proposition 2001/02:4

2001/02:N12 av Lennart Fridén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avslå propositionen.

2001/02:N13 av Carl-Axel Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningar för tillväxt och livskraft i hela landet och den framtida inriktningen.

2001/02:N14 av Ann-Kristine Johansson och Helena Zakariasén (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalt utvecklingsarbete.

2001/02:N15 av Jarl Lander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kortsiktiga regionalpolitiska insatser för att bevara Vänersjöfarten.

2001/02:N16 av Per Erik Granström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stärka regional utveckling.

2001/02:N17 av Kenneth Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bättre infrastruktur i Dalarnas län.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om extra satsning på strategiska klusterbildningar i Dalarna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lokalisera Familjemedicinska institutet till Falun.

2001/02:N18 av Birgitta Sellén (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att jord- och skogsbrukare i stödområde A bör få nedsättning av de sociala avgifterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra Västernorrlands län till ett försökslän för utökade reseavdrag.

2001/02:N19 av Carin Lundberg och Rinaldo Karlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om träindustrin som framtidsbransch med Träteks, Institutet för träteknisk forskning, bistånd.

2001/02:N20 av Göran Norlander och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet med regional sparform.

2001/02:N21 av Tommy Waidelich m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utvecklad "urbanpolitik".

2001/02:N22 av Elver Jonsson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snabbt lägga ett aktionsprogram som ger nya jobb och som långsiktigt tryggar landskapets egna förutsättningar för tillväxtkraft i avsikt att ge en positiv utveckling som i vid mening säkrar tillväxt och välfärd i hela Dalsland.

2001/02:N23 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad egenmakt i regionalpolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en lokal mobilisering inom regionalpolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt avveckling av de selektiva företagsstöden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvarsfördelningen mellan olika beslutsnivåer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de regionala tillväxtprogrammen.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av bra kommunikationer.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av ett kraftfullt IT-nät i hela landet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturens betydelse för regionalpolitiken.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningspolitiken.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkta socialavgifter.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turism.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den grundläggande samhällsservicen skall tryggas i lag.

2001/02:N24 av Roy Hansson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunikationer till och från Gotland och statens ansvar för dessa kommunikationer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser för att stimulera näringslivet och arbetsmarknaden på Gotland.

2001/02:N25 av Per Westerberg m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utgångspunkterna för regionalpolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av ett bättre svenskt klimat för arbete, företagande och tillväxt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedsättning av socialavgifter i stödområde A.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av rimliga skatter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reformering av arbetsmarknadspolitiken och dess organisation.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av god infrastruktur för bättre förutsättningar i hela landet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsningar på enskilda vägar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Rikstrafiken.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandnära bebyggelse.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokala utvecklingsprogram för kommersiell service.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av likvärdiga villkor för utbildning i hela landet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att regionalpolitiken utvärderas.

2001/02:N26 av Ulf Björklund (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekonomiskt stöd till Mora flygplats.

2001/02:N27 av Agne Hansson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat regionalt ansvar över utvecklingsresurserna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de bindande föreskrifter NUTEK utfärdar för redovisningen av de regionala utvecklingsprogrammen bör ersättas med icke bindande allmänna råd.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett reformerat inkomstskattesystem för ökad livskraft i hela landet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utfärda direktiv till sina myndigheter, verk och bolag att skyndsamt samverka med lokala aktörer för att finna lösningar för hur den grundläggande servicen kan garanteras och utvecklas i alla delar av landet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i samråd med de regionala hushållningssällskapen, turistbranschens aktörer och regionala företrädare utvecklar ett samlat program för att utveckla landsbygdsturismen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till att utveckla ett samlat program för utveckling av trä.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en satsning på utbildning och kompetenshöjning inom den svenska fiskerinäringen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ge offentliga institutioner i uppdrag att genomföra jämställdhetsrevisioner av sin verksamhet och dess styrning.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en viktig förutsättning för att de lokala arbetsmarknaderna i

framtiden skall kunna möta näringslivets och den offentliga sektorns behov av välutbildad arbetskraft är att fler ungdomar ges möjligheten att gå vidare till den högre utbildningen.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom ramen för de medel som avsatts till att stimulera samarbete mellan universitet och högskolor och kommuner initierar en försöksverksamhet som syftar till att öka nyfikenheten för den högre utbildningen redan på högstadiet.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten har ett ansvar för att säkerställa kompetensen inom vetenskapsområdet regional utveckling, varför det är nödvändigt att skjuta till ekonomiska resurser för denna forskning.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förutsättningarna för effektiva klusterbildningar i samverkan med det omkringliggande näringslivet ökar genom att forskning som riktar sig till det omkringliggande näringslivet kommer dessa till del.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av klusterbildningar.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en sänkning av arbetsgivaravgifterna.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skyndsamt i EG-kommissionen prövar möjligheten att införa en nedsättning av de sociala avgifterna även för de branscher som undantas i regeringens nuvarande förslag.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillföra resurser så att modellen med kvinnliga affärsrådgivare, resurscentrum för kvinnor och kvinnolån kan permanentas.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den modell som visat sig lyckosam med kvinnliga affärsrådgivare, resurscentrum för kvinnor och särskilda kvinnolån bör tjäna som modell för att stötta invandrare som önskar starta företag.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändringar i befintliga stödformer inte bör ske innan alternativa former har utvecklats.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av långsiktiga statliga lånegarantier för småföretag.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utforma olika modeller för breddning av riskkapitalmarknader för företagare.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det kommunala självstyret är en viktig förutsättning för att utveckla den kommunala verksamheten utifrån lokala förutsättningar.

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av en lokal utvecklingspeng.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka länsarbetsnämndernas ansvar och omfördela resurser från Arbetsmarknadsverket centralt till länsarbetsnämnderna för att ge dessa möjlighet att utföra sitt uppdrag på ett effektivare sätt.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelning av arbetsmarknadspolitiska resurser till lokal nivå.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslut om hur de medel som i dag fördelas genom stat, kommun, landsting och regioner skall användas i större utsträckning bör fattas lokalt.
40. Riksdagen beslutar att reseavdraget till och från arbetet höjs till 20 kr per mil och även kommer att omfatta resor till och från barnomsorg.
41. Riksdagen beslutar att den självkostnadspremie motsvarande 7 000 kr som i dag finns i reseavdraget fortsättningsvis delas upp på årets 12 månader för att öka möjligheten för säsongsarbetare att kunna ta del av reseavdraget.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utlokalisering av statliga myndigheter, bolag och verk.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna bör ha ansvaret för utformningen av strandskyddet.

2001/02:N28 av Carin Lundberg och Lars Lilja (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mantalsskrivning av gifta i syfte att öka rörligheten på arbetsmarknaden.

2001/02:N29 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en kraftfull regionalpolitik för Västmanlands län.

2001/02:N30 av Lars U Granberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reseavdrag.

2001/02:N31 av Harald Bergström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principer och mål för regional politik (avsnitt 4).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillväxtavtalen (avsnitt 8).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om infrastrukturen (avsnitt 10).

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkt lokal näringslivsutveckling (avsnitt 14.4).
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regionalt nedsatta socialavgifter (avsnitt 14.6).
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lån och garantier (avsnitt 14.7).

2001/02:N32 av Kristina Zakrisson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flygtrafikens betydelse i Norrlands inland.

2001/02:N33 av Lars Lilja och Carin Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reseavdrag.

Motion med anledning av proposition 2001/02:7

2001/02:K16 av Roy Hansson (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om godkännande av tillväxtavtalen.

Motion från allmänna motionstiden 2000/01

2000/01:N274 av Ann-Kristine Johansson och Helena Zakariasén (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokal utveckling och tillväxt.

Motioner från allmänna motionstiden 2001/02

2001/02:Sk288 av Bo Lundgren m.fl. (m):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka möjligheterna att bevara och utveckla grundläggande samhällsservice på landsbygden och i glesbygden genom lokal samverkan samt genom att nya såväl privata som kooperativa aktörer får möjlighet att utföra dessa uppgifter.

2001/02:Sf400 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om mikrolån.

2001/02:So501 av Agne Hansson m.fl. (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad samordning och ökat samarbete mellan myndigheter, enskilda och olika organisationer för trygghet i stadsmiljön.

2001/02:So637 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad frihet att bo var man vill i Sverige genom en liberal regionalpolitik, som skapar förutsättningar för tillväxt i hela landet.

2001/02:Kr279 av Agne Hansson m.fl. (c):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Turistdelegationen tillsammans med Landstingsförbundet och Kommunförbundet bör få i uppdrag att utveckla kulturturism, att se hur kulturen på ett mer aktivt sätt kan placeras i turistsammanhang.

2001/02:MJ220 av Åke Sandström m.fl. (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändra dagens trygghetssystem så att även olika former av kombinationssystem ingår i systemet.

2001/02:N201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utlokalisering av statlig verksamhet från det överhettade Stockholm.

2001/02:N203 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningar för en ökad turism.

2001/02:N216 av Lena Ek (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en strategisk satsning på forskning och företagande runt flygverksamhet på Malmen i Linköping.

2001/02:N218 av Ulf Nilsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder mot utveckling i Öresundsregionen.

2001/02:N224 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktning och utformning av storstadspolitiken.

2001/02:N227 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågan om återbäring av en del av vattenkraftsvinsterna till de län där vattenkraften produceras utreds.

2001/02:N230 av Sven Brus och Rosita Runegrund (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en samlad politik för utveckling av de svenska skärgårdsområdena.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordningsansvaret för statlig verksamhet i skärgården.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärgårdsfiskarnas möjligheter att hålla skarv- och sälbeståndet på en för näringen acceptabel nivå.

2001/02:N231 av Birgitta Sellén och Erik Arthur Egervärn (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda förutsättningarna för en återföring av pengar från vattenkraftsproduktionen till kommuner och regioner där vattenkraften produceras.

2001/02:N232 av Lennart Fridén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en samlad strategi utarbetas för näringslivs- och befolkningsutveckling i skärgården och med sikte på ett bättre utnyttjande av EU:s strukturfonder och övriga resurser.

2001/02:N235 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återförande av pengar från vattenkraftsproduktionen till kommuner och regioner där den produceras.

2001/02:N236 av Maria Larsson och Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad organisation för genomförande av Regionala tillväxtavtal (RTA).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökade möjligheter till dispens från regelverk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka näringslivets deltagande i det regionala tillväxtavtalarbetet.

2001/02:N240 av Inger Lundberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalisering av statlig verksamhet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en mer samlad strategi för regionindelning av statliga verk och bolag.

2001/02:N242 av Caroline Hagström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utlokalisering av statliga verksamheter till Stockholmsregionens ytterområden.

2001/02:N245 av Ingemar Josefsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att ytterligare utveckla storstadspolitiken för att motverka ökade samhällsklyftor och segregation.

2001/02:N247 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bred riskkapitalutredning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvecklingsfond.

2001/02:N250 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur en del av vattenkraftsvinsterna skall kunna återföras till de vattenkraftsproducerande regionerna enligt vad i motionen anförs.

2001/02:N254 av Eva Flyborg och Yvonne Ångström (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nyetablering, utlokalisering eller avknoppning av statliga styrelser, myndigheter eller verk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning om de samhälleliga konsekvenserna av koncentration av statliga verk och styrelser till Stockholmsområdet bör tillsättas.

2001/02:N256 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningarna för en levande landsbygd.

2001/02:N257 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riskkapitalförsörjning för utveckling av landsbygdsföretag.

2001/02:N258 av Margareta Viklund (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att aktivt arbeta för att finna samarbetskanaler mellan Danmark och Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning som ser över den regionala samverkan i ett större europeiskt perspektiv.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skåne–Köpenhamn-regionen blir ett försöksområde för en utvidgning av regionerna.

2001/02:N259 av Margareta Viklund (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättande av en särskild parlamentarisk arbetsgrupp med uppdraget att undersöka i vilken utsträckning regeringen uppfyllt sina åtaganden när det gäller att skapa ersättningsjobb på de orter som drabbades i samband med regementsnedläggningarna år 2000.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge i uppdrag åt den parlamentariska arbetsgruppen att komma med förslag till åtgärder i de fall det finns skillnader mellan de löften som regeringen har ställt och det faktiska utfallet när det gäller att skapa ersättningsjobb.

2001/02:N262 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om människans rätt att välja var man vill bo.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den djupa regionalpolitiken för ökad egenmakt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en politik som tar sin utgångspunkt i en lokal mobilisering av resurser.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upphandling av grundläggande samhällsservice i regionalpolitiskt utsatta områden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den grundläggande samhällsservicen bör tryggas i lag.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för fler jobb på landsbygden.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statliga myndigheters lokalisering.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att reformera de regionala tillväxtavtalen.

2001/02:N263 av Agne Hansson m.fl. (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge samtliga myndigheter och verk i uppdrag att anpassa sitt arbetssätt och sin verksamhet för att stödja processerna inom tillväxtavtalen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bredda tillgången till riskkapital utanför bankerna.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utlokalisera en större del av den statliga verksamheten till andra delar av landet.

2001/02:N265 av Ulf Björklund m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheter till lokal förvaltning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om infrastrukturens betydelse för en levande landsbygd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en samordningsfunktion vid länsbygderåden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en vidareutveckling av Folkhälsoinstitutets verksamhet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grundservicepaket och servicepunkter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riskkapitalförsörjning för utveckling av landsbygdsföretag.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheter till vildmarksturism och fisketurism.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett delat Sverige.

2001/02:N270 av Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av mångfald och alternativa lösningar för att skapa förutsättningar för att leva och bo på landet.

2001/02:N276 av Olle Lindström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör tillsätta en parlamentarisk grupp med uppdrag att snarast undersöka hur regeringen uppfyllt sitt åtagande vad gäller ersättningsjobb på orter där regementen lagts ned.

2001/02:N280 av Maria Larsson m.fl. (kd, s, m, v, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i samarbete med övriga Östersjöländer utarbeta och marknadsföra en världsarvsrutt runt Östersjön.

2001/02:N284 av Ulla-Britt Hagström och Holger Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomförande av konsekvensanalyser inför ny- och omlokaliseringar av statliga verk skall innehålla beskrivning av specifika kompetenser.

2001/02:N287 av Ingegerd Saarinen (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en hållbar strategi för näringspolitisk och regionalpolitisk utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att komplettera de 15 miljömålen med fyra systemvillkor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ålägga varje kommun och län att undersöka hur material- och energibalansen ser ut i just deras område.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening behovet av en ny regionalpolitisk strategi i enlighet med de fyra punkterna i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera de kommuner som upprättar en hållbar strategi.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fullskalemodeller.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompetensuppbyggnad.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regionala och lokala kunskapscentrum.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompetensnätverk kring hållbar utveckling.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statliga riktlinjer och ekonomiskt stöd till kommuner och länsorgan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att påbörja utvecklingen i full skala med början i Sveriges glesbygdskommuner.

2001/02:N291 av Sven Bergström och Kenth Högström (c, s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en rimligare fördelning över landet av statliga verk och myndigheter.

2001/02:N293 av Göran Norlander och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet med lokal råd- och långivning.

2001/02:N294 av Hans Stenberg och Göran Norlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omlokalisering av statlig verksamhet.

2001/02:N301 av Agne Hansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utlokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län.

2001/02:N309 av Margareta Andersson och Agne Hansson (c):

Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anförs om ökad statlig finansiering av fiskvägar i Emån.

2001/02:N313 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder för att främja fortsatt tillväxt i Stockholmsregionen.

2001/02:N314 av Agne Hansson m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda en sänkning av gränsen för det egna kapitalet och att denna gräns skall vara i kronor i stället för euro för kreditgarantiföreningar.

2001/02:N316 av Göran Lindblad (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en omläggning av regionalpolitiken.

2001/02:N317 av Sonja Fransson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet med tillväxtavtalen bör fortsätta och vidareutvecklas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att fungerande service finns tillgänglig på landsbygd och i glesbygd.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turismens betydelse för Västsverige.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en fungerande infrastruktur i Västsverige.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade satsningar på utbildning, forskning och forskarutbildning i Västsverige.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att tillskapa arbetstillfällen för högskoleutbildade också på landsbygd och i glesbygd.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt satsning på form och design i Västsverige.

2001/02:N319 av Margareta Cederfelt m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Stockholmsregionens förutsättningar och dessas betydelse för landets framtid.

2001/02:N325 av Runar Patriksson och Elver Jonsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om människors rätt att bo där de vill.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsningar på vägnätet, järnväg, IT, Vänersjöfarten och flyget.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av småföretagares rätt till uppskjuten beskattning av vinsten i fem år.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökad avdragsrätt för resor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förenklningar i regelsystemet för gränsövergångar beträffande tjänster och varor mellan Sverige och Norge.

2001/02:N333 av Ulla-Britt Hagström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att utveckla målområdesverksamheten för utsatta områden i Västra Götaland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade universitets- och högskoleplatser i Västra Götaland.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de mindre högskolorna i Västra Götaland ges ökade forskningsresurser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kulturverksamheten i Västra Götaland skall ges bättre stöd.

2001/02:N346 av Peter Pedersen (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka Degerfors kommuns förutsättningar genom ett särskilt "Degerforspaket".

2001/02:N353 av Lena Ek (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om intensifiering av det internationella samarbetet för att rädda Östersjön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskild strategi bör utarbetas för att få heltäckande forskningsprogram runt frågor som rör vattenkvalitet och hälsotillståndet för fisk.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag rörande omställningsersättning till de fiskare i skärgården eller skärgårdsnära områden som kan komma att mista hela eller delar av sin försörjning med anledning av eventuellt myndighetsbeslut rörande dioxinhalt i fisk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt utvecklingsprogram för tillväxt och utveckling i landets skärgårdar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning av ett heltäckande trafiksystem i skärgårdarna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på lösning av skärgårdarnas telefon- och datakommunikationsproblem.

2001/02:N354 av Reynoldh Furustrand m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en statlig politik som ökar möjligheterna att eliminera flaskhalsar och ta till vara utvecklingsmöjligheter i östra Mellansverige och utveckla moderna utvecklings- och planeringsinstrument för morgondagens samhälle.

2001/02:N355 av Birgitta Sellén m.fl. (c, kd, v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till en försöksverksamhet med en regional sparform där sparmedlen investeras i den region där sparandet sker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiativ tas till en försöksverksamhet med lokal, kollegial råd- och lånegivning enligt i motionen skisserad modell på ett antal lokala arbetsmarknader, förslagsvis i skogslänen, där problemen på detta område är störst.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Västernorrlands län bör bli ett försökslän.

2001/02:N363 av Åke Sandström m.fl. (c, kd, fp, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av en utredning om förutsättningarna för återbäring av vattenkraften enligt norsk modell.

2001/02:N364 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera kommunerna att vara aktivare i arbetet kring tillväxtavtalens skrivningar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera upprättandet av kreditgarantiföreningar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om starkare styrning av statliga verk och att tydligare direktiv skall krävas av statliga verk och bolag för att dessa inte skall överge mindre orter och glesbygd.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning av transporter av gods och resenärer.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vattenkraften.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ge lokalbefolkningens och regionens invånare ökad makt över de regionalpolitiska medlen.

2001/02:N365 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera upprättandet av kreditgarantiföreningar.

2001/02:N372 av Harald Bergström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grundläggande principer för regionalpolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regionalpolitikens indelning i politik- och utgiftsområde.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedsättning av social- och arbetsgivaravgifter i stödområde A.

2001/02:N374 av Inger Strömbom m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den småskaliga landsbygdsturismens och fjäll- och skärgårdsturismens betydelse.

2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillföra resurser för att återinföra och permanenta kvinnliga

affärsrådgivare, kvinnliga resurscentrum och kvinnolån för att stimulera kvinnligt företagande.